

Jaarverslag 2007-2008

Raad van State

JAARVERSLAG

2007 - 2008

JAARVERSLAG 2007/2008

INHOUDSTAFEL

	Pagina's
Inleiding	I
Hoofdstuk I - Overzicht van de nieuwe regels betreffende de bevoegdheden, de organisatie en de werking van de Raad van State	1
Hoofdstuk II - Afdeling wetgeving	
A. Ontwikkeling van de werklast van de afdeling wetgeving.....	2
B. Statistieken van de afdeling wetgeving	5
C. De algemene bevoegdheid inzake de tenuitvoerlegging van wetten, decreten en ordonnanties	30
Hoofdstuk III - Afdeling bestuursrechtspraak	
A. Ontwikkeling van de werklast van de afdeling bestuursrechtspraak	42
B. Statistieken van de afdeling bestuursrechtspraak	46
C. Onderzoek van een aantal arresten, uitgesproken in 2007-2008, inzake de ontwikkeling van het belang om een beroep in te stellen bij de Raad van State	60
Hoofdstuk IV - Auditoraat	
A. Cijfergegevens betreffende de evolutie van de werklast in het Auditoraat	82
B. Commentaar.....	88
Hoofdstuk V - Coördinatiebureau	90
Hoofdstuk VI - Griffie van de afdeling bestuursrechtspraak	94
Hoofdstuk VII - Dienst overeenstemming der teksten	95
Hoofdstuk VIII - Informatica	98
Hoofdstuk IX - Begroting	100
Hoofdstuk X - Documentatieverwerking van de Raad van State	103
Hoofdstuk XI - Externe activiteiten	107

BIJLAGEN

Bijlage I :	A. Samenstelling Nederlandstalige kamers en tweetalige kamer	113
	B. Samenstelling Franstalige kamers, kamer belast met de zaken in de Duitse taal en tweetalige kamer	117
Bijlage II :	A. Samenstelling van de Nederlandstalige afdelingen van het auditoraat	120
	B. Samenstelling van de Franstalige afdelingen van het auditoraat	122
Bijlage III :	Samenstelling coördinatiebureau op 31 aug. 2008	124
Bijlage IV :	Organigram van de Raad van State op 31 aug. 2008	125

RAAD VAN STATE - INLEIDING

Artikel 119 van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, bepaalt dat *de Raad van State jaarlijks een activiteitenverslag opmaakt en bekendmaakt. Dit verslag bevat onder meer een overzicht van de stand van de zaken die hangende zijn bij de afdeling bestuursrechtspraak en bij de afdeling wetgeving.*

Het jaarverslag 2007-2008 komt enkele maanden na de publicatie van het jaarverslag 2006-2007 en de presentatie ervan op 4 februari 2009 aan de Commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt. Dit hogere tempo stemt overeen met de wil van de Raad van State om de verloren tijd in te halen en voortaan aan de politici en de publieke opinie een beeld te verschaffen van zijn organisatie, werkwijze en grondbeginselen van zijn werkzaamheden, over een periode die voldoende kort is om actueel te blijven.

Zoals in ieder jaarverslag vindt de lezer daarin statistieken. Die betreffen de werkzaamheden van de twee afdelingen waaruit de Raad van State bestaat, de afdeling Wetgeving en de afdeling Bestuursrechtspraak. Hoewel de cijfers voor zich spreken, geven ze blijk van de grote inspanningen die zowel de Raad als het Auditoraat geleverd hebben om hun adviserende en rechtsprekende taken uit te voeren en om de achterstand in de geschillenberechting weg te werken die in de loop van de tijd gegroeid is, omdat de instelling niet "tijdig" over voldoende middelen heeft beschikt om hieraan het hoofd te bieden. De commentaren bij deze statistieken tonen aan dat deze tendens nu omgekeerd is en dat dankzij de extra middelen die onlangs ter beschikking van de Raad van State zijn gesteld, de situatie aan de beterhand is. De verdienste hiervoor komt niet alleen toe aan de magistraten, maar ook aan de "ondersteunende diensten" - griffies, coördinatiebureau, dienst overeenstemming der teksten, algemene diensten, enz. - waarvan in het verslag eveneens de bijdrage wordt belicht.

De kilte van de cijfers wordt deels getemperd door twee studies, die tot doel hebben de activiteit van beide afdelingen van de Raad van State te illustreren. De studies betreffen adviezen en beslissingen over een welbepaalde vraag die verschillende malen gerezen is tijdens de periode waarop het verslag betrekking heeft en die duidelijk van belang zijn voor de praktijk.

De adviezen en arresten zijn het werk van mannen en vrouwen. Het verslag haalt ze enigszins uit de anonimiteit door de samenstelling te geven van de verschillende formaties die aan het totstandkomen ervan hebben meegewerkt.

De lezer vindt in het jaarverslag eveneens talrijke andere inlichtingen waarmee hij zich een exacter beeld van de Belgische Raad van State kan vormen. Sedert vorig jaar is de presentatie van het verslag herzien om de lectuur ervan gemakkelijker en aangenamer te maken.

Ten slotte moet ik al degenen danken die, in verschillende hoedanigheden, hebben meegewerkt aan de redactie van dit verslag, in het bijzonder de leden van de Commissie van Verslaglegging (1).

R. ANDERSEN,
Eerste Voorzitter.

(1) De commissie van Verslaglegging 2007-2008 bestond uit:

De H. R. ANDERSEN, eerste voorzitter, Mevr. M.-R. BRACKE, voorzitter, de HH. P. LIÉNARDY, W. VAN VAERENBERGH, P. LEFRANC en Mevr. P. VANDERNACHT, staatsraden, de HH. Ph. BOUVIER, auditeur-generaal, P. DE WOLF, adjunct-auditeur-generaal, E. LANCKSWERDT, eerste auditeur, P. RONVAUX, auditeur, K. VERMASSEN, eerste referendaris-afdelingshoofd, Ph. BROUWERS, eerste referendaris, Mevr. D. LANGBEEN, hoofdgriffier, de HH. K. VANHOUTTE, beheerder en M. FAUCONIER, hoofdsecretaris; uitgenodigd : de H. G. JACOBS, eerste auditeur-afdelingshoofd, en Mevr. A.-M. ROOSELEER, eerste taaladviseur.

**HOOFDSTUK I - OVERZICHT VAN DE NIEUWE REGELS
BETREFFENDE DE BEVOEGDHEDEN, DE
ORGANISATIE EN DE WERKING VAN DE RAAD VAN
STATE**

WETTEKST

1. Een wet van 23 maart 2007 vult artikel 30, § 2, tweede lid, van de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State aan ⁽¹⁾. Deze wet voorziet in een prioritaire behandeling van de beroepen ingesteld tegen beslissingen van het Comité dat opgericht is bij de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme. Die beroepen moeten immers "worden beschouwd als zaken die slechts korte debatten met zich brengen". De beslissingen waartegen die beroepen kunnen worden ingesteld, zijn van drieërlei aard:
  - a) beslissing omtrent de vraag of een gebeurtenis beantwoordt aan de definitie van terrorisme gegeven in artikel 2 van de voornoemde wet van 1 april 2007;
  - b) beslissing omtrent de vraag of verschillende gebeurtenissen beschouwd moeten worden als één enkele gebeurtenis;
  - c) vaststelling van het percentage van schadevergoeding dat de verzekeraars ten laste moeten nemen.

⁽¹⁾ Wet van 23 maart 2007 tot wijziging van de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State, art. 2, § 1 (*B.S.*, 1 juni 2007; in werking getreden op 1 mei 2008).

HOOFDSTUK II : AFDELING WETGEVING

A. ONTWIKKELING VAN DE WERKLAST VAN DE AFDELING WETGEVING

- 2.1. Het aantal adviesaanvragen is tijdens het jaar 2007-2008 aanzienlijk afgenomen (**1601** zaken in plaats van 2262), namelijk een daling met 661 zaken of 29,25 %), wat neerkomt op gemiddeld 133 adviesaanvragen per maand.

Deze situatie is vanzelfsprekend het gevolg van de lange onderhandelingen na de parlementsverkiezingen van 10 juni 2007, met het oog op de vorming van een federale regering, wat ertoe geleid heeft dat de toenmalige federale regering haar bevoegdheid niet ten volle heeft uitgeoefend tot 21 december 2007, de datum waarop de interim-regering-VERHOFSTADT III aangesteld is en die aangebleven is tot 20 maart 2008, de datum waarop de regering-LETERME is aangesteld.

- 2.2. Er dient te worden opgemerkt dat het aantal adviesaanvragen dat ingediend is gedurende de eerste maanden van de beschouwde periode relatief laag was (126 van 16.09.2007 tot 15.10.2007; 96 van 16.10.2007 tot 15.11.2007) maar toegenomen is aan het einde van die periode (191 van 16.06.2008 tot 15.07.2008; 194 van 16.07.2008 tot 15.08.2008).
- 2.3. Tijdens de periode 2007-2008 heeft de federale regering 636 adviesaanvragen ingediend, namelijk slechts 39 % van het aantal adviesaanvragen ingediend in het tijdvak 2006-2007 (1379). De gemeenschaps- en gewestregeringen hebben daarentegen hun aantal adviesaanvragen licht laten toenemen, namelijk met 4,7 % ten opzichte van 2006-2007 (897 tegenover 857). Het percentage adviesaanvragen dat door de gemeenschaps- en gewestregeringen is ingediend, bedraagt dus ongeveer 56 % voor het hele jaar 2007-2008, wat een beduidend hoger percentage is dan in 2006-2007 (35,4 %) en in 2005-2006 (39,91 %), maar bijna gelijk is aan dat van 2003-2004 (56,44 %).
- 2.4. Dat het aantal adviesaanvragen dat door de gemeenschaps- en gewestregeringen is ingediend (897) dit jaar beduidend hoger ligt dan dat van de federale regering (636), komt doordat er op dat niveau geen verkiezingen geweest zijn.
- 2.5. Het aantal adviesaanvragen dat door de federale, de gemeenschaps- en gewestministers is ingediend (1533) ligt evenwel nog altijd veel hoger dan het aantal dat door de voorzitters van de parlementaire vergaderingen is ingediend (69 zaken, dat is ongeveer 4,3 % van de adviesaanvragen), een aantal dat evenwel hoger ligt dan dat van de voorgaande jaren (1,35 % in 2006-2007 en 3 % in 2005-2006).
- 3.1. Het aantal gegeven adviezen (**1588**) is logischerwijze afhankelijk geweest van het aantal adviesaanvragen dat tijdens het jaar 2007-2008 is ingediend; immers, sedert de hervorming van de procedure voor de afdeling Wetgeving in 2003, worden de meeste adviezen op voet van artikel 84, zoals dat artikel

gewijzigd is bij de wet van 2 april 2003 ⁽²⁾, gevraagd binnen een termijn van vijf werkdagen of dertig dagen.

Het aantal is afgenomen met 835 adviezen, vergeleken bij het jaar 2006-2007 (2423), namelijk 34,5 % minder. Er moet aan worden herinnerd dat dat aantal toegenomen was van 1007 adviezen in 1999-2000, 1506 in 2000-2001, 1802 in 2001-2002 tot 2423 in 2006-2007.

Het aantal gegeven adviezen ligt 13 adviezen lager dan het aantal ingediende adviesaanvragen. Het bedroeg gemiddeld 132 per maand.

De afname van het aantal gegeven adviezen (-835) ligt 5,25 % hoger dan die van het aantal ingediende adviesaanvragen (-661). Dit komt doordat tijdens de laatste maanden van de beschouwde periode het aantal adviesaanvragen het sterkst gestegen is. Bovendien zijn termijnverlengingen gevraagd en verkregen gedurende de zomervakantieperiode en sommige adviezen zijn gegeven bij de aanvang van het daaropvolgende jaar. Bij de afdeling Wetgeving is er echter geen achterstand, wat de hoofdbedoeling was van de hervorming van 2003.

Het arbeidstempo is het hele jaar door vrij gelijk gebleven (per maand werden gemiddeld 132 adviezen uitgebracht; bijvoorbeeld 120 gegeven adviezen tussen 16.11.2007 en 15.12.2007, 134 adviezen tussen 16.03.2008 en 15.04.2008, 140 adviezen gegeven tussen 16.04.2008 en 15.05.2008), en heeft aangehouden tijdens de vakantieperiode (244 gegeven adviezen tussen 16.07.2008 en 15.09.2008, dus 44 adviezen meer dan het vorige jaar).

- 3.2.** Het totale aantal adviesaanvragen ingediend met opgave van een spoedtermijn (30 dagen en 5 werkdagen) ⁽³⁾ is nog lichtjes gestegen (+ 1 %) en bedraagt 95,9 %. De aanvragen om advies binnen een termijn van 30 dagen blijven het talrijkst (ongeveer 83,50 %, namelijk een toename met 2,9 %); het aantal aanvragen om advies binnen een termijn van 5 werkdagen is lichtjes afgenomen (- 1,93 %) - en belooft nu 12,40 % in plaats van 14,33 % in 2006-2007; ze blijven dus ver beneden de 20,6 % van 2004-2005, de 22,06 % van 2003-2004 en de 30,14 % van 2002-2003.

Het aandeel dringende adviesaanvragen (30 dagen en 5 dagen) is voor het vierde jaar op rij het hoogste in de hele geschiedenis van de afdeling Wetgeving (95,90 % tegen 94,93 % in 2006-2007, 91,40 % in 2005-2006 en 90,50 % in 2004-2005); het aantal uiterst dringende adviesaanvragen (5 dagen) is opnieuw gedaald ten gunste van de adviesaanvragen binnen dertig dagen, wat een verhoopt resultaat van de nieuwe procedure was.

⁽²⁾ Wet van 2 april 2003 tot wijziging van sommige aspecten van de wetgeving met betrekking tot de inrichting en de werkwijze van de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

⁽³⁾ Afgezien van de adviesaanvragen die naar de verenigde kamers of de algemene vergadering van de afdeling zijn verwezen, waarvoor de termijn respectievelijk bepaald wordt op acht werkdagen en vijfenveertig dagen bij artikel 84, § 1, eerste lid, 1° en 2°, van de gecoördineerde wetten.

3.3. Het volgende aantal adviezen is gegeven volgens de spoedprocedures:

- artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (30 dagen): 1281, namelijk ongeveer 80,67 % van het totale aantal gegeven adviezen, hetgeen een toename betekent met 0,67 %, vergeleken bij het jaar 2006-2007;
- artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (5 dagen): 186, zijnde ongeveer 11,70 % van het totale aantal gegeven adviezen, wat een afname is met 3,28 % vergeleken bij het jaar 2006-2007.

Het aantal dringende adviesaanvragen bedraagt 92,37 % van het totale aantal gegeven adviezen, wat een afname is met 2,53 % vergeleken bij het aantal van het jaar 2006-2007.

3.4. Globaal genomen is het aantal adviesaanvragen waarvoor om spoedbehandeling is verzocht nagenoeg stabiel gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, maar het aantal adviesaanvragen binnen vijf dagen is verder licht afgenomen, terwijl het aantal adviesaanvragen binnen dertig dagen zeer hoog is gebleven. Dat gegeven noopt de afdeling Wetgeving ertoe in toenemende mate gebruik te maken van de mogelijkheid die artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State haar biedt om haar advies gegeven binnen dertig dagen te beperken tot het onderzoek van de bevoegdheid, de rechtsgrond, alsmede de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan. Om die reden is het, vooral voor uit juridisch oogpunt ingewikkelde ontwerpen of voor bepaalde ontwerpen van grote omvang nuttig gebleken om een verlenging van de termijn (met vijftien of dertig dagen, bijvoorbeeld) af te spreken met de overheid die het advies heeft aangevraagd om de afdeling Wetgeving in staat te stellen een advies van betere kwaliteit uit te brengen.

3.5. Net zoals de voorgaande jaren is weinig gebruik gemaakt van de gewone procedure van behandeling volgens de inschrijving op de rol.

Immers, tijdens het jaar 2007-2008 zijn maar 96 adviesaanvragen zonder termijn ingediend, d.i. ongeveer 4,1 % van het totale aantal adviesaanvragen (1601) en 1 % minder dan tijdens het jaar 2006-2007.

121 gegeven adviezen, dus 7,6 %, van het totale aantal (1588) hebben betrekking op adviesaanvragen waarvoor om geen enkele spoedprocedure is verzocht. Dat het percentage zonder termijnopgave (7,6 %) gegeven adviezen, in tegenstelling tot de voorgaande jaren hoger ligt dan dat van de adviesaanvragen (4,1 %), moet verklaard worden door de geringere werklast van de afdeling, waardoor deze meer niet-dringende zaken heeft kunnen onderzoeken.

Er behoort benadrukt te worden dat alleen zulke adviesaanvragen "zonder termijn" garanderen dat de om advies voorgelegde tekst door de afdeling Wetgeving volledig wordt onderzocht en de afdeling in staat stellen haar adviesfunctie ten volle uit te oefenen. Bij aanvragen om binnen een termijn van dertig dagen of vijf werkdagen advies uit te brengen, kan of moet de afdeling Wetgeving zich immers in principe beperken tot het onderzoek van

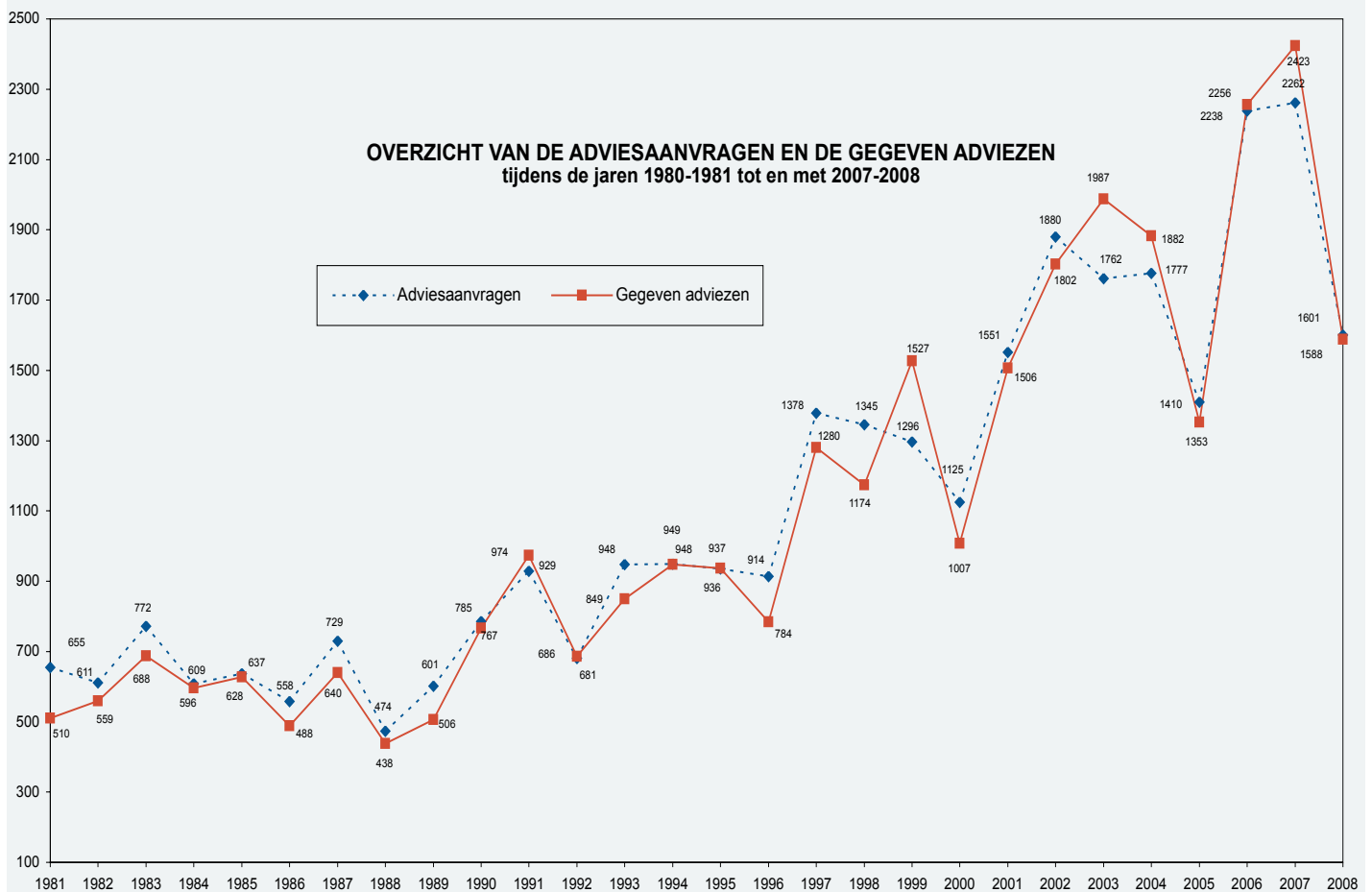
de bevoegdheid van de steller van de handeling, de rechtsgrond, alsmede de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan.

Op te merken valt dat tijdens het gerechtelijk jaar 2007-2008 de gemiddelde tijd om een advies uit te brengen waarvoor in de aanvraag geen termijn was opgegeven, drie maanden bedroeg.

- 3.6. Tot slot zijn ook 22 adviesaanvragen onderzocht door de verenigde kamers (een Nederlandstalige kamer en een Franstalige kamer) en 28 door de algemene vergadering van de afdeling, wat overeenstemt met 3,1 % van het totale aantal van 1588 gegeven adviezen.

Tijdens het jaar 2007-2008 is een stabilisering (+0,2 %) vastgesteld van het aantal adviezen uitgebracht door de verenigde kamers van de afdeling Wetgeving en van het aantal adviezen uitgebracht door de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving. Die adviezen vormen weliswaar een klein percentage van het totale aantal adviezen, maar ze vereisen ontegensprekelijk een omslachtiger behandeling dan de gewone adviezen uit organisatorisch oogpunt. Daarentegen zijn die adviezen het resultaat van een ruimer onderzoek, uitgevoerd door de onderscheiden kamers van de Raad. Zulke adviezen, die betrekking hebben op tekstontwerpen die belangrijke principiële rechtsvragen doen rijzen, bieden de mogelijkheid een standpunt in te nemen waaraan de maatschappij meer gezag toekent.

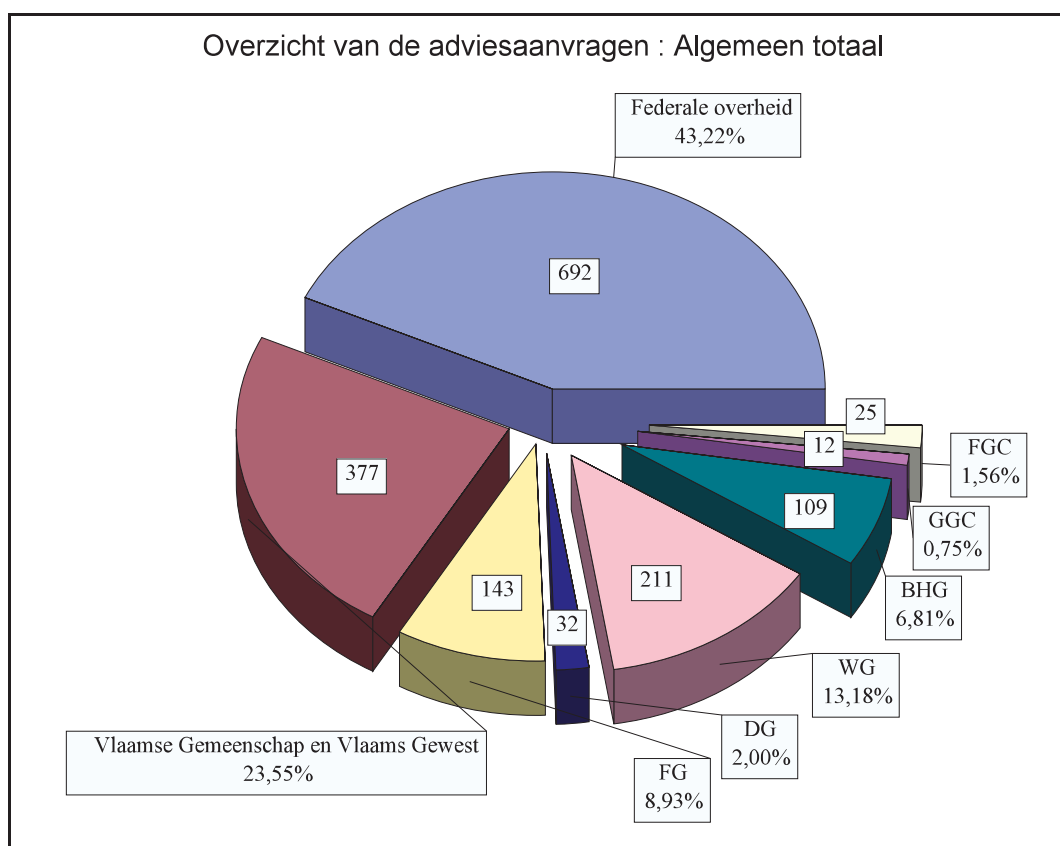
B. STATISTIEKEN VAN DE AFDELING WETGEVING

4. Statistieken van de adviezen aangevraagd van 16 september 2007 tot 15 september 2008

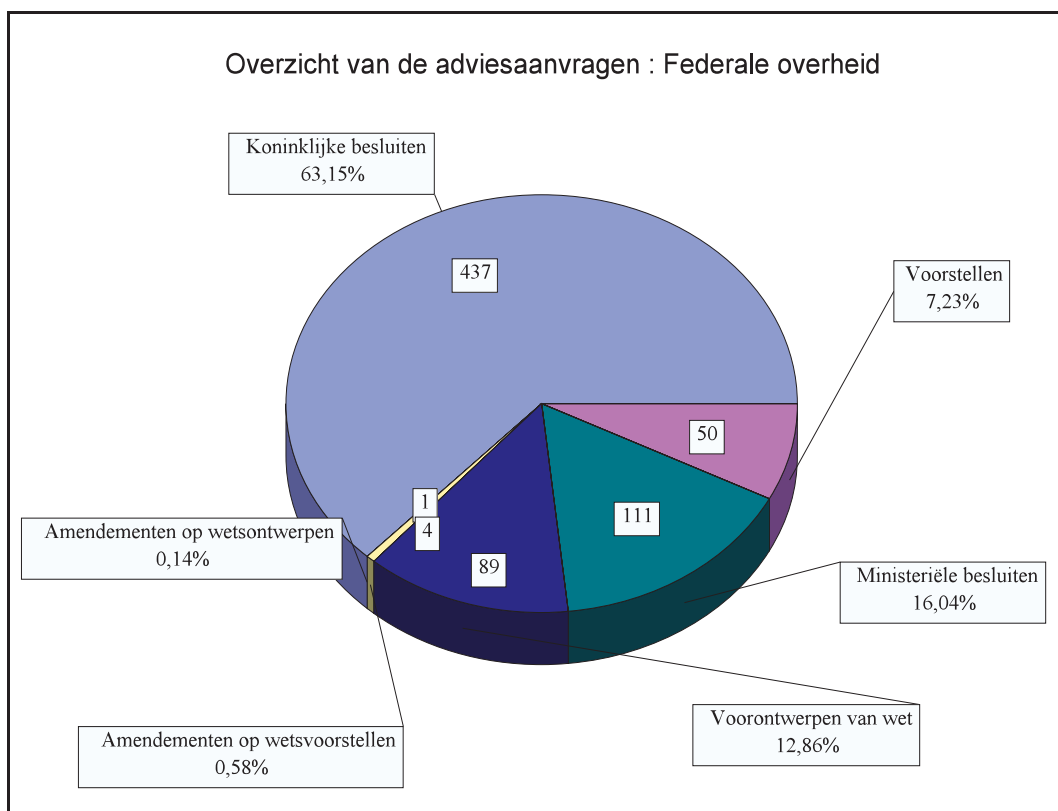
a. Algemeen totaal

	AANVRAGEN	PERCENTAGE
FEDERALE OVERHEID	692	43,22 %
DEELENTEITEN		
- Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gewest	377	23,55 %
- Franse Gemeenschap	143	8,93 %
- Duitstalige Gemeenschap	32	2,00 %
- Waals Gewest	211	13,18 %
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest	109	6,81 %
- Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	12	0,75 %
- Franse Gemeenschapscommissie	25	1,56 %
SUBTOTAAL	909	56,78 %
TOTAAL	1601	100 %

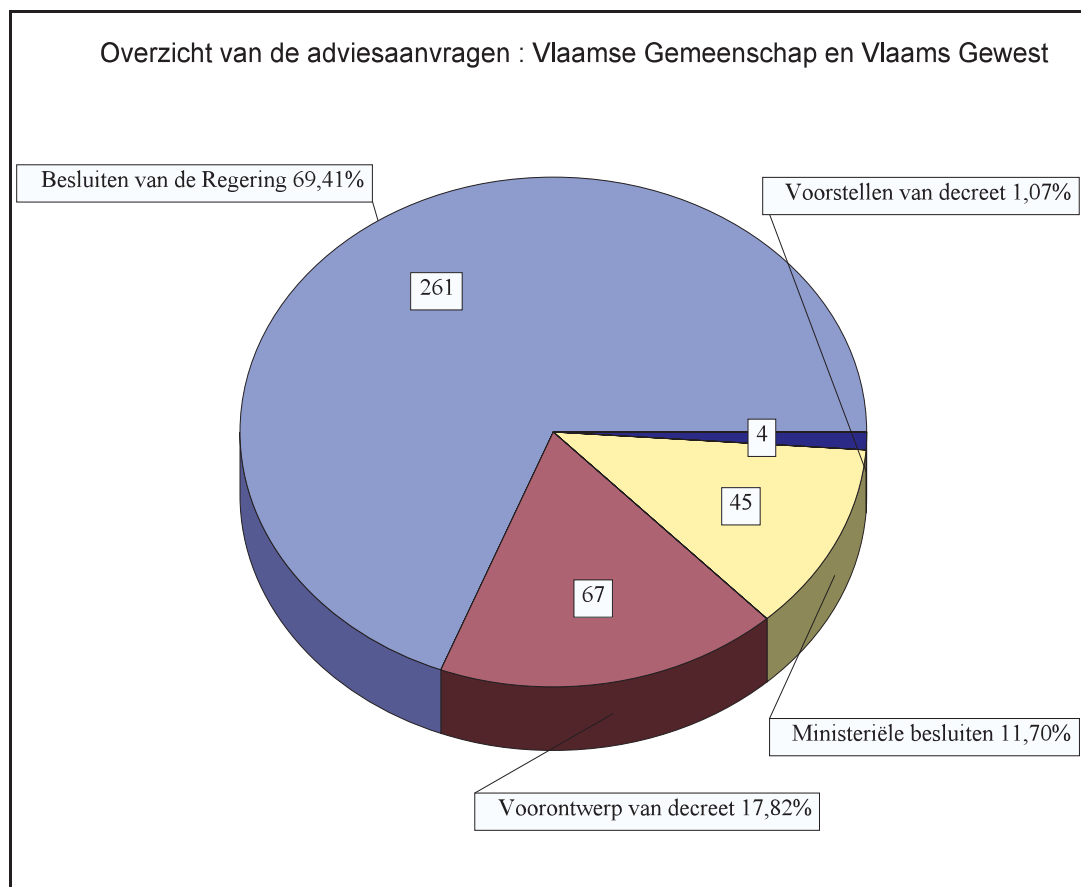
b. Federale overheid

AARD	AANVRAGEN	% FEDERALE OVERHEID	% TOTAAL ADVIEZEN (1601)
Voorontwerpen van wet	89	12,86 %	5,56 %
Voorstellen van wet	50	7,23 %	3,12 %
Amendementen op wetsontwerpen	1	0,14 %	0,06 %
Amendementen op wetsvoorstellen	4	0,58 %	0,25 %
Koninklijke besluiten	437	63,15 %	27,29 %
Ministeriële besluiten	111	16,04 %	6,94 %
TOTAAL	692	100 %	43.22 %

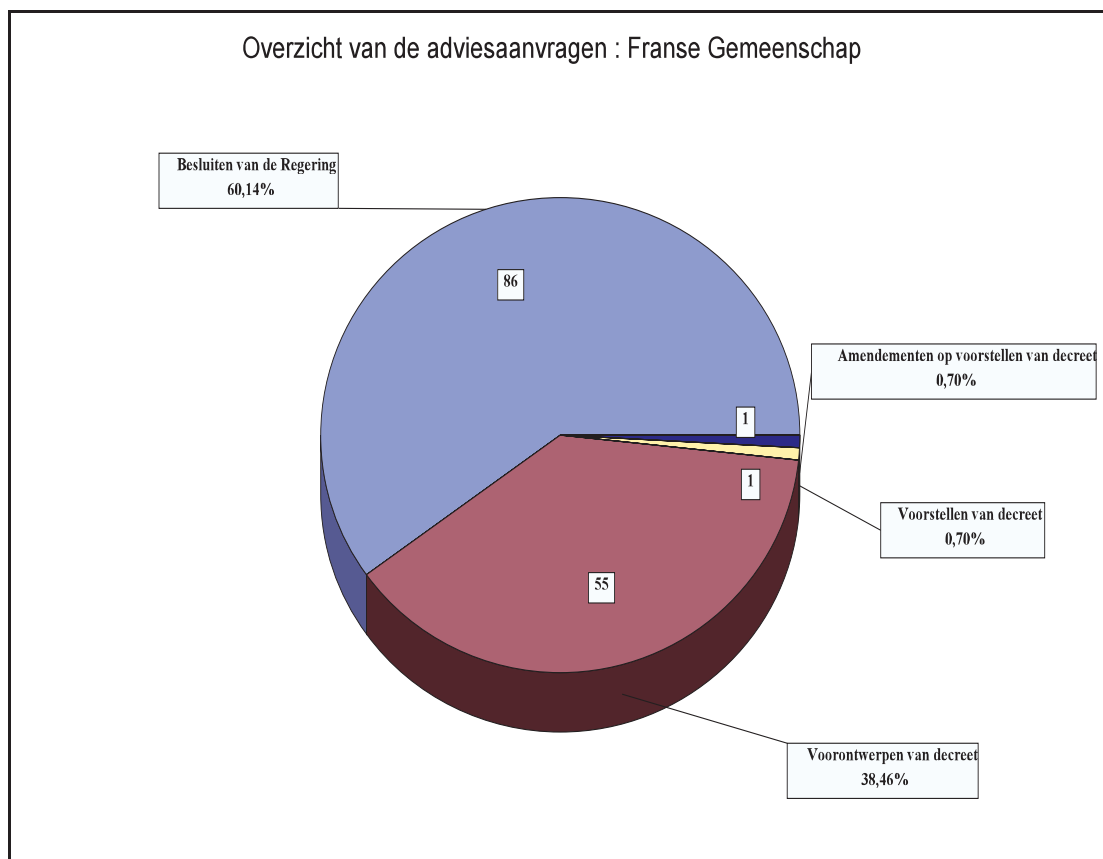
c. Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gewest

AARD	AANVRAGEN	% VLAAMSE OVERHEDEN	% TOTAAL ADVIEZEN (1601)
Voorontwerpen van decreet	67	17,82 %	4,19 %
Voorstellen van decreet	4	1,07 %	0,25 %
Besluiten van de regering	261	69,41 %	16,30 %
Ministeriële besluiten	45	11,70 %	2,81 %
TOTAAL	377	100 %	23,55 %

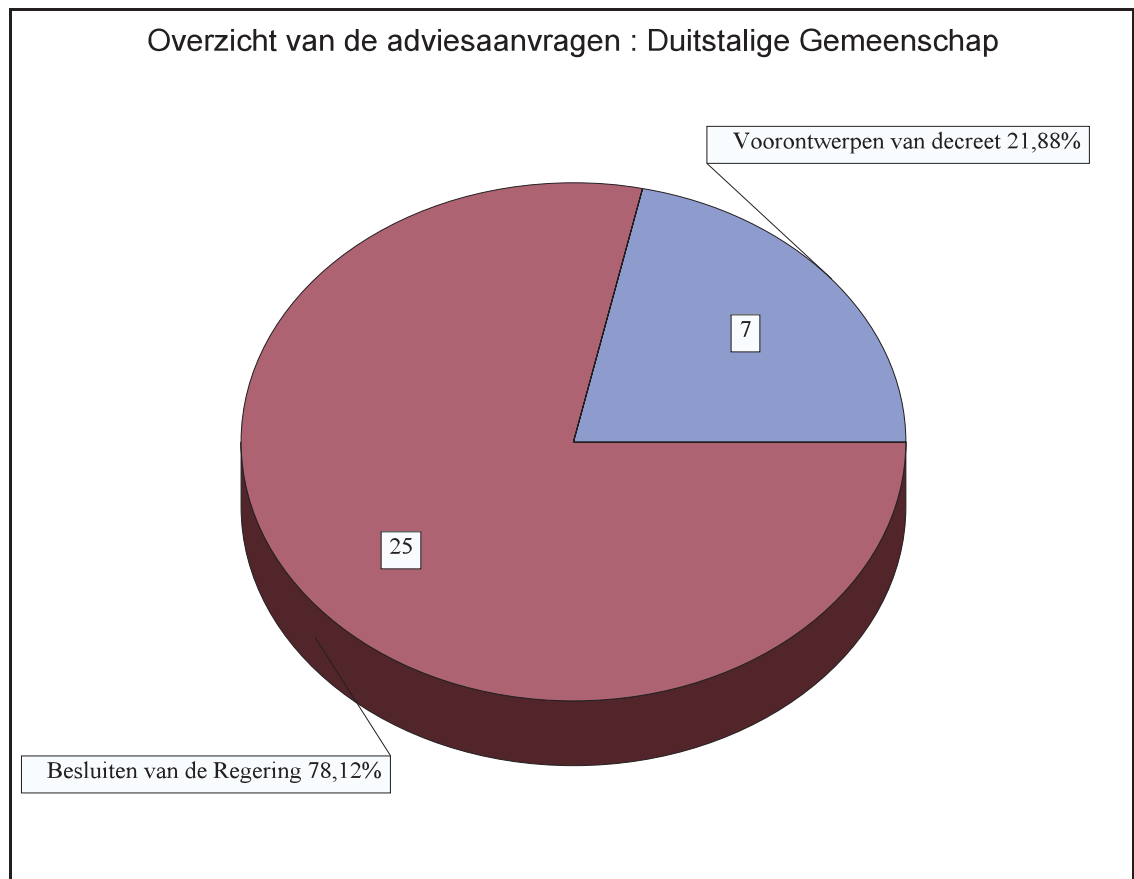
d. Franse Gemeenschap

AARD	AANVRAGEN	% FRANSE GEMEENSCHAP	% TOTAAL ADVIEZEN
Voorontwerpen van decreet	55	38,46 %	3,44 %
Voorstellen van decreet	1	0,70 %	0,06 %
Amendementen op voorst.	1	0,70 %	0,06 %
Besluiten van de regering	86	60,14 %	5,37 %
TOTAAL	143	100 %	8,93 %

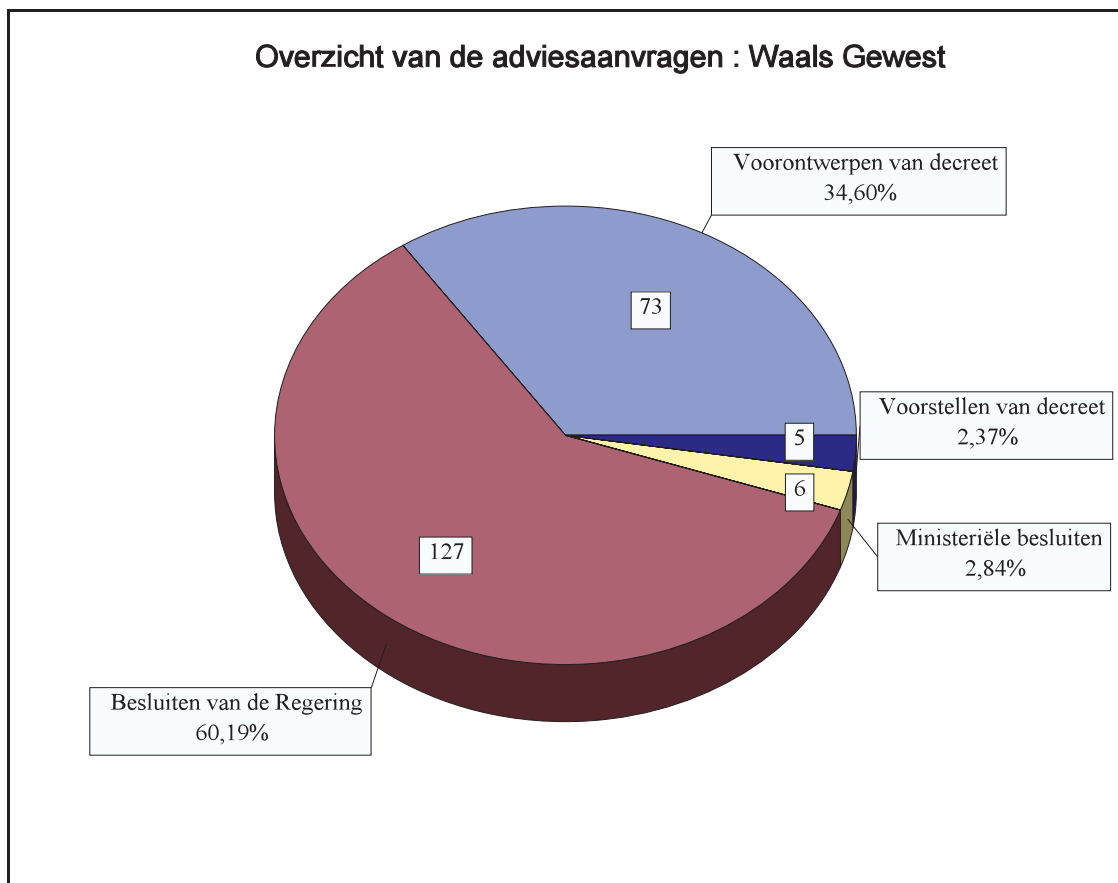
e. Duitstalige Gemeenschap

AARD	AANVRAGEN	% DUITSTALIGE GEMEENSCHAP	% TOTAAL ADVIEZEN
Voorontwerpen van decreet	7	21,88 %	0,44 %
Besluiten van de regering	25	78,12 %	1,56 %
TOTAAL	32	100 %	2,00 %

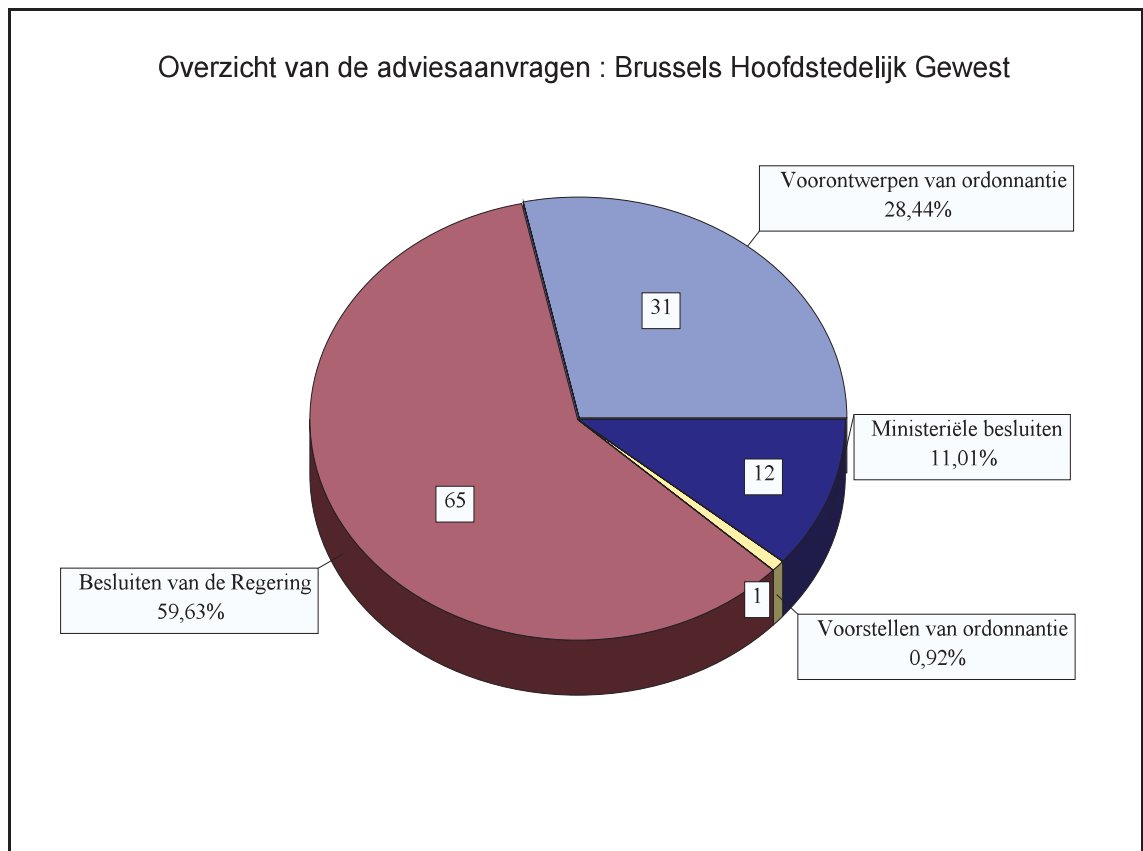
f. Waals Gewest

AARD	AANVRAGEN	% WAALS GEWEST	% TOTAAL ADVIEZEN
Voorontwerpen van decreet	73	34,60 %	4,55 %
Voorstellen van decreet	5	2,37 %	0,31 %
Besluiten van de regering	127	60,19 %	7,95 %
Ministeriële besluiten	6	2,84 %	0,37 %
TOTAAL	211	100 %	13,18 %

g. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

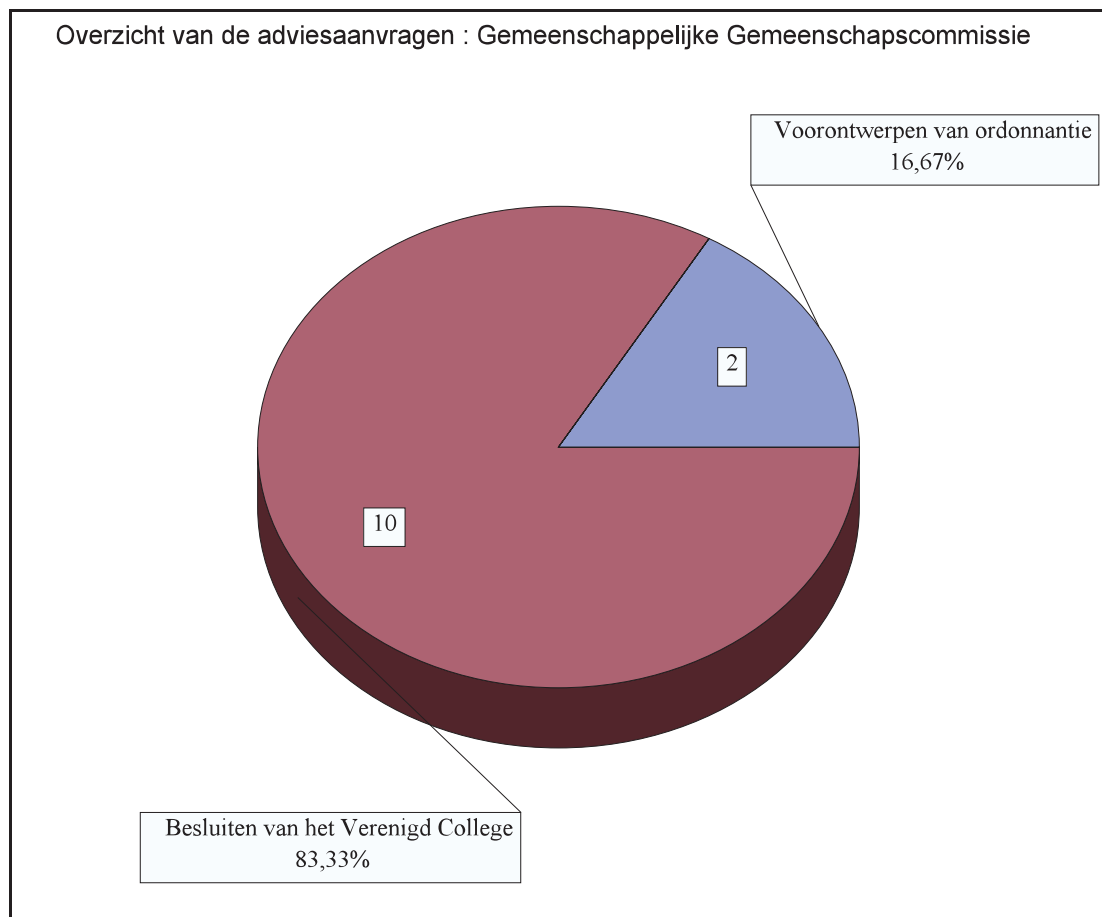
AARD	AANVRAGEN	% B. H. GEWEST	% TOTAAL ADVIEZEN
Voorontwerpen van ordonnantie	31	28,44 %	1,94 %
Voorstellen van ordonnantie	1	0,92 %	0,06 %
Besluiten van de regering	65	59,63 %	4,06 %
Ministeriële besluiten	12	11,01 %	0,75 %
TOTAAL	109	100 %	6,81 %

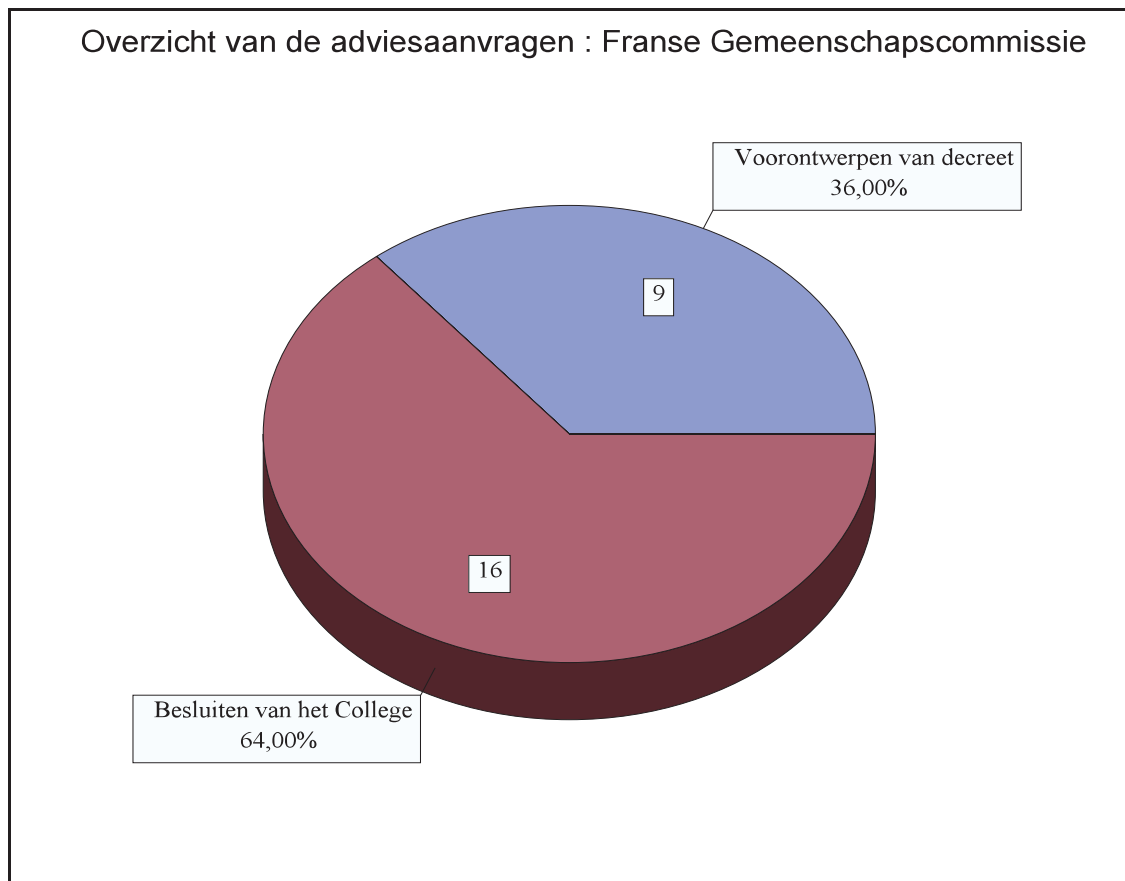
h. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

AARD	AANVRAGEN	% GGC	% TOTAAL ADVIEZEN (1601)
Voorontwerpen van ordonnantie	2	16,67 %	0,12 %
Besluiten van het Verenigd College	10	83,33 %	0,63 %
TOTAAL	12	100 %	0.75 %

i. Franse Gemeenschapscommissie

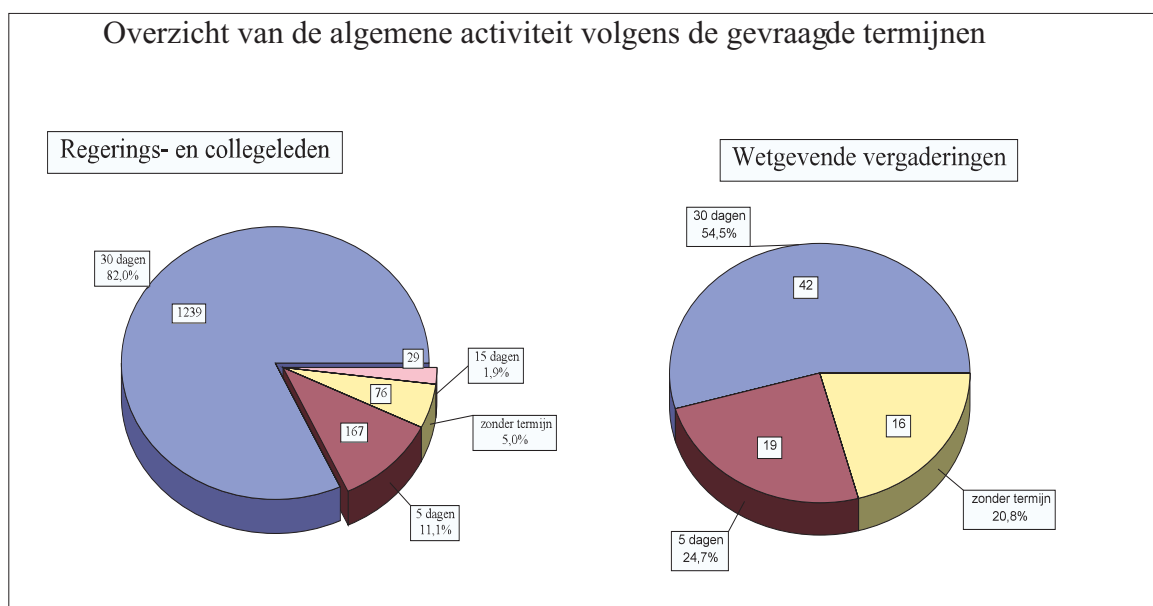
AARD	AANVRAGEN	% FGC	% TOTAAL ADVIEZEN
Voorontwerpen van decreet	9	36,00 %	0,56 %
Besluiten van het College	16	64,00 %	1,00 %
TOTAAL	25	100 %	1,56 %

5. Statistieken van de adviezen uitgebracht van 16 september 2007 tot 15 september 2008

a. Algemene activiteit volgens termijn

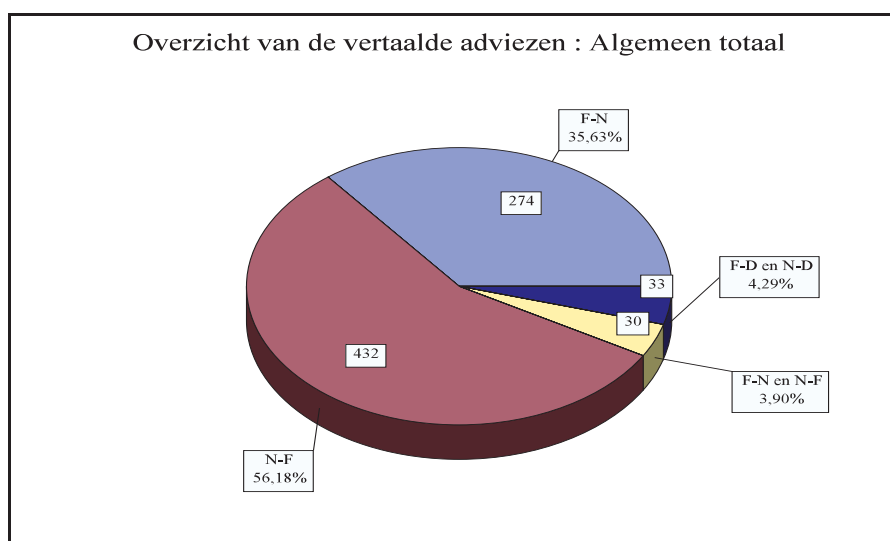
Advies-aanvragers	zonder termijn	15 dagen ⁽⁴⁾	5 dagen	30 dagen	Totaal adviezen/jaar
Regerings- en collegeleden	76	29	167	1.239	1.511
	5,04 %	1,93 %	11,06 %	81,97 %	100 %
Wetgevende vergaderingen	16	0	19	42	77
	20,78 %	0,00 %	24,67 %	54,55 %	100 %
TOTAAL	92	29	186	1.281	1.588
	5,80 %	1,83 %	11,70 %	80,67 %	100 %

⁽⁴⁾ Adviezen uitgebracht naar aanleiding van het onderzoek naar het vervullen van de voorafgaande vormvereisten (Art. 84bis van de gecoördineerde wetten op de Raad van State).

b. Vertaalde adviezen ⁽⁵⁾

		zonder termijn	15 dagen	5 dagen	30 dagen	Totaal	Algemeen Totaal	%
F-N ⁽⁶⁾	Fed. Ov.	15	1	26	162	204	274	35,63 %
	Bru	3		5	62	70		
N-F ⁽⁷⁾	Fed. Ov.	40	24	55	256	375	432	56,18 %
	Bru	2		3	52	57		
F-N en N-F	Fed. Ov.	1		16	10	27	30	3,90 %
	Bru	1			2	3		
F-D ⁽⁸⁾ en N-D ⁽⁹⁾	F			2	16	18	33	4,29 %
	N				13	13		
	F en N				2	2		
TOTAAL		62	25	107	575	769	769	100 %

⁽⁵⁾ Adviezen die wettelijk in de twee talen moeten zijn volgens artikel 83, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en adviezen die vertaald moeten worden op basis van artikel 83, tweede lid, van dezelfde wetten.

⁽⁶⁾ F-N : Adviezen uitgebracht in het Frans en vertaald in het Nederlands.

⁽⁷⁾ N-F: Adviezen uitgebracht in het Nederlands en vertaald in het Frans.

⁽⁸⁾ F-D : Adviezen uitgebracht in het Frans en vertaald in het Duits.

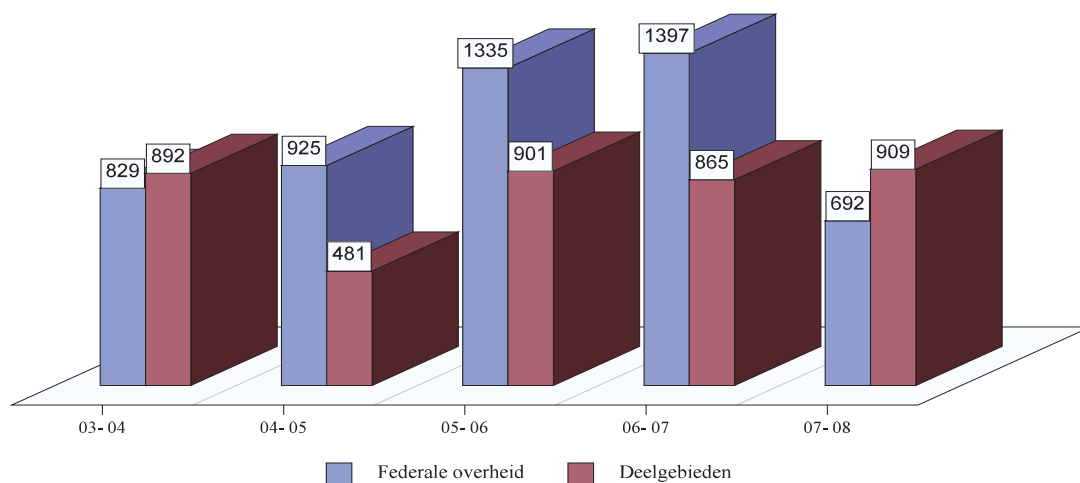
⁽⁹⁾ N-D: Adviezen uitgebracht in het Nederlands en vertaald in het Duits.

6. Ontwikkeling ter zake van de adviesaanvragen in de loop van de laatste vijf jaar

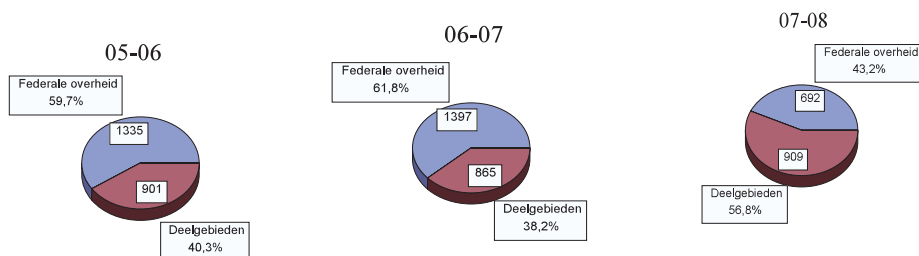
a. Algemeen totaal van de adviesaanvragen

JAAR	Federale overheid	Deelgebieden	Totaal
03-04	829	892	1.721
04-05	925	481	1.406
05-06	1.335	901	2.236
06-07	1.397	865	2.262
07-08	692	909	1.601
TOTAAL	5.178	4.048	9.226
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>1.035,6</i>	<i>809,6</i>	<i>1.845,2</i>

Overzicht van de adviesaanvragen: algemeen totaal

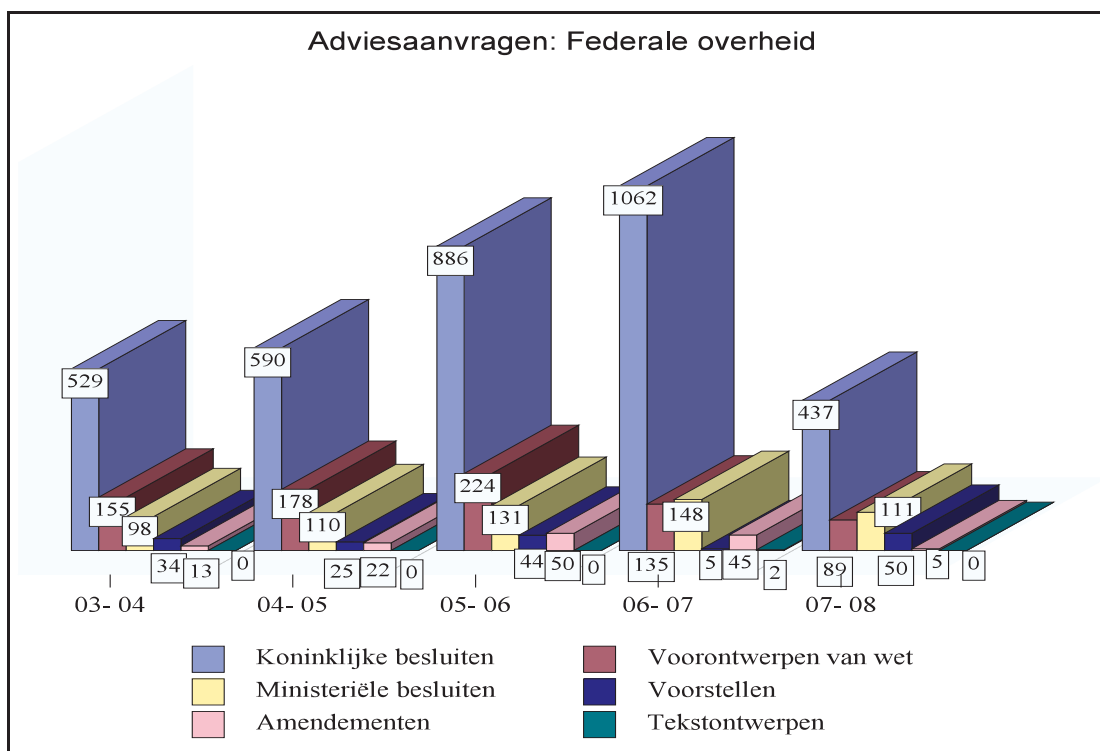

Verdeling voor de laatste drie jaar

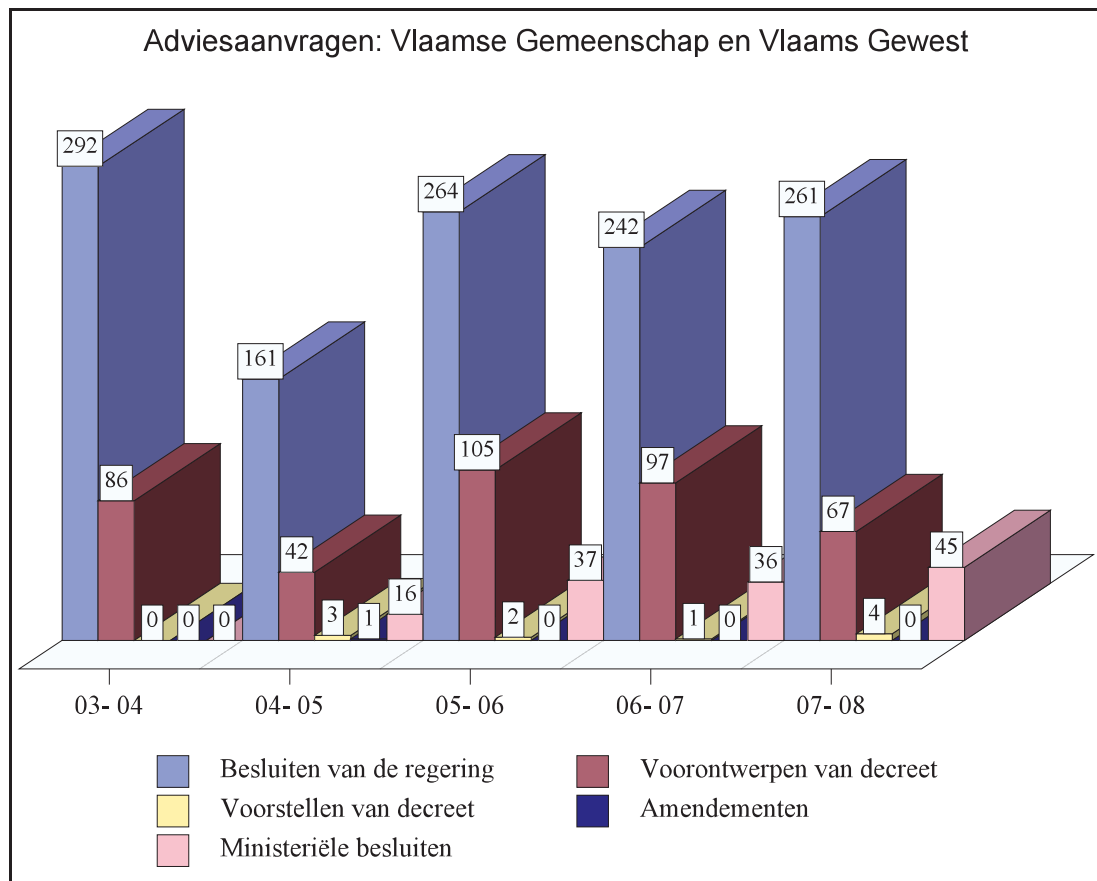
b. Federale overheid

JAAR	Voorontwerpen van wet	Voorstellen van wet	Amendementen	Koninklijke besluiten	Ministeriële besluiten	Tekstontwerpen	Totaal
03-04	155	34	13	529	98	0	829
04-05	178	25	22	590	110	0	925
05-06	224	44	50	886	131	0	1.335
06-07	135	5	45	1.062	148	2	1.397
07-08	89	50	5	437	111	0	692
TOTAAL	781	158	135	3.504	598	2	5.178
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>156,2</i>	<i>31,6</i>	<i>27</i>	<i>700,8</i>	<i>119,6</i>	<i>0,4</i>	<i>1.035,6</i>

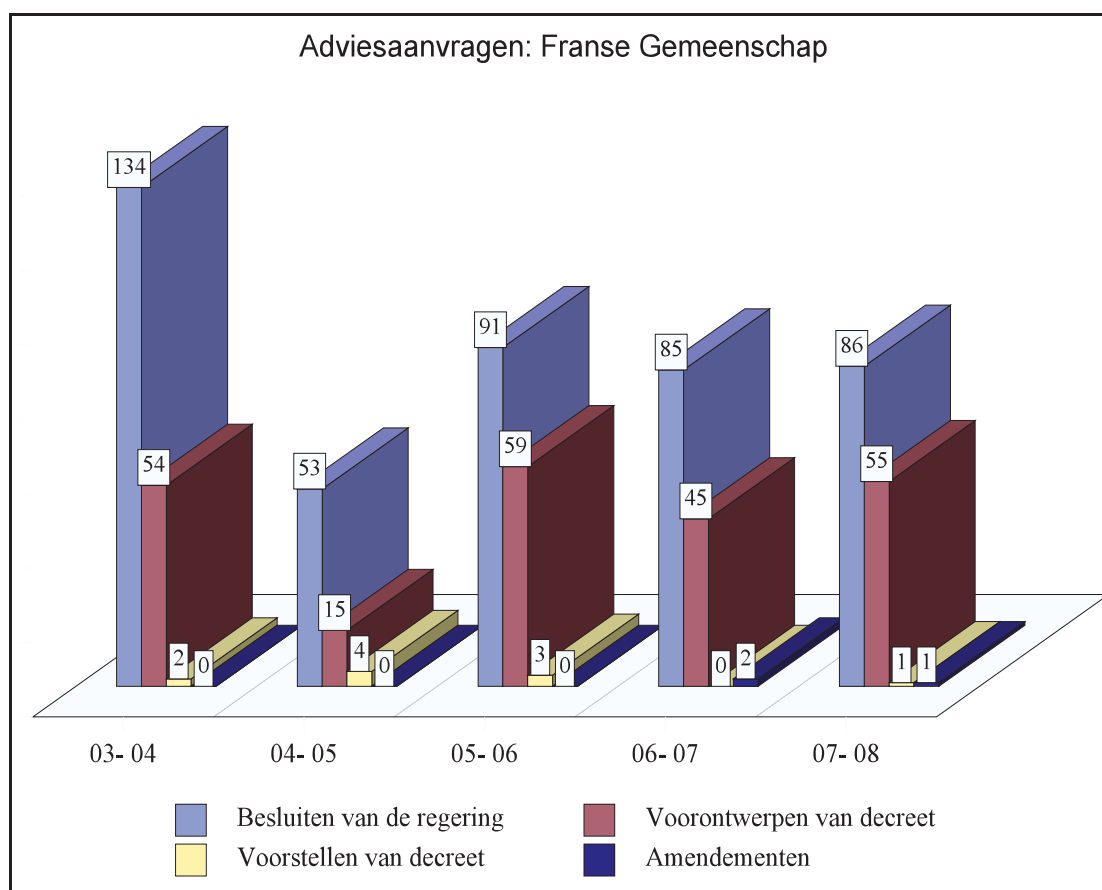
c. Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gewest

JAAR	Voorontwerpen van decreet	Voorstellen van decreet	Amendementen	Besluiten van de regering	Ministeriële besluiten	Totaal
03-04	86	0	0	292	0	378
04-05	42	3	1	161	16	223
05-06	105	2	0	264	37	408
06-07	97	1	0	242	36	376
07-08	67	4	0	261	45	377
TOTAAL	397	10	1	1.220	134	1.762
<i>Jaarl. Gemid.</i>	<i>79,4</i>	<i>2</i>	<i>0,2</i>	<i>244</i>	<i>26,8</i>	<i>352,4</i>

d. Franse Gemeenschap

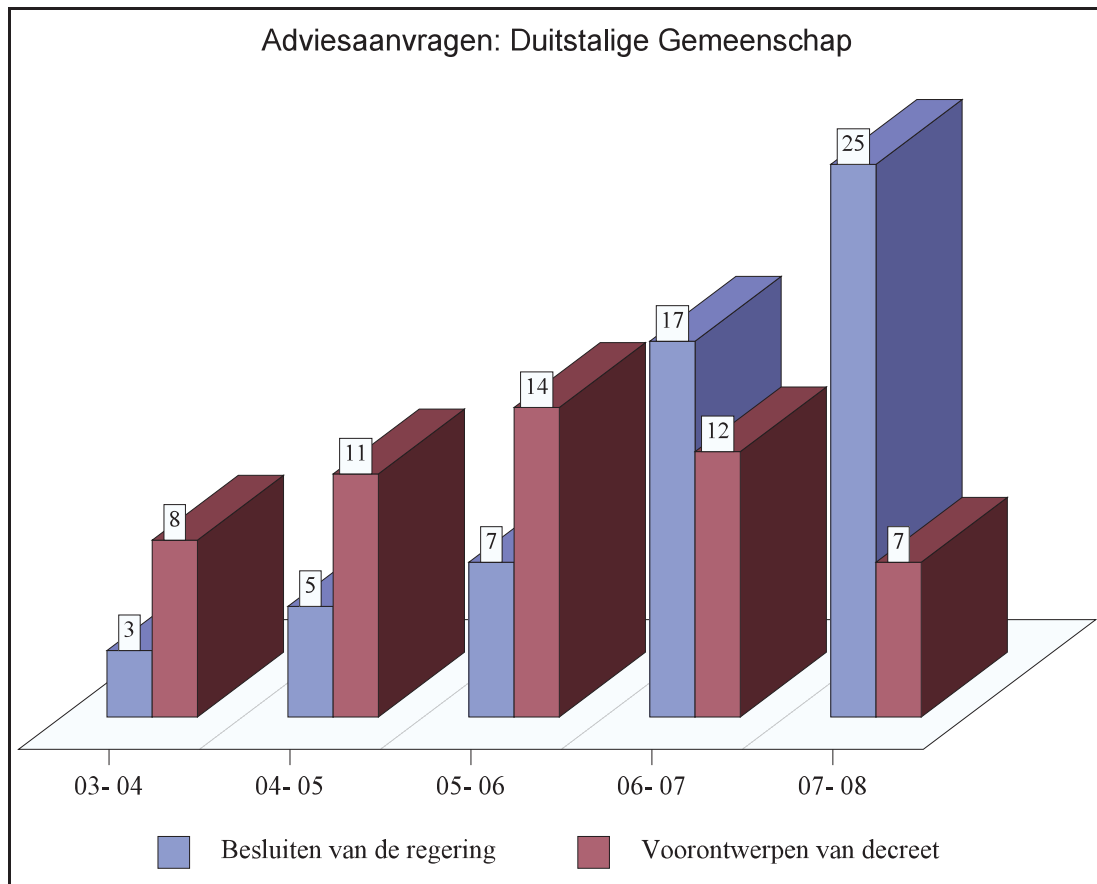
JAAR	Voorontwerpen van decreet	Voorstellen van decreet	Amendementen	Besluiten van de regering	Totaal
03-04	54	2	0	134	190
04-05	15	4	0	53	72
05-06	59	3	0	91	153
06-07	45	0	2	85	132
07-08	55	1	1	86	143
TOTAAL	228	10	3	449	690
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>45,6</i>	<i>2</i>	<i>0,6</i>	<i>89,8</i>	<i>138</i>

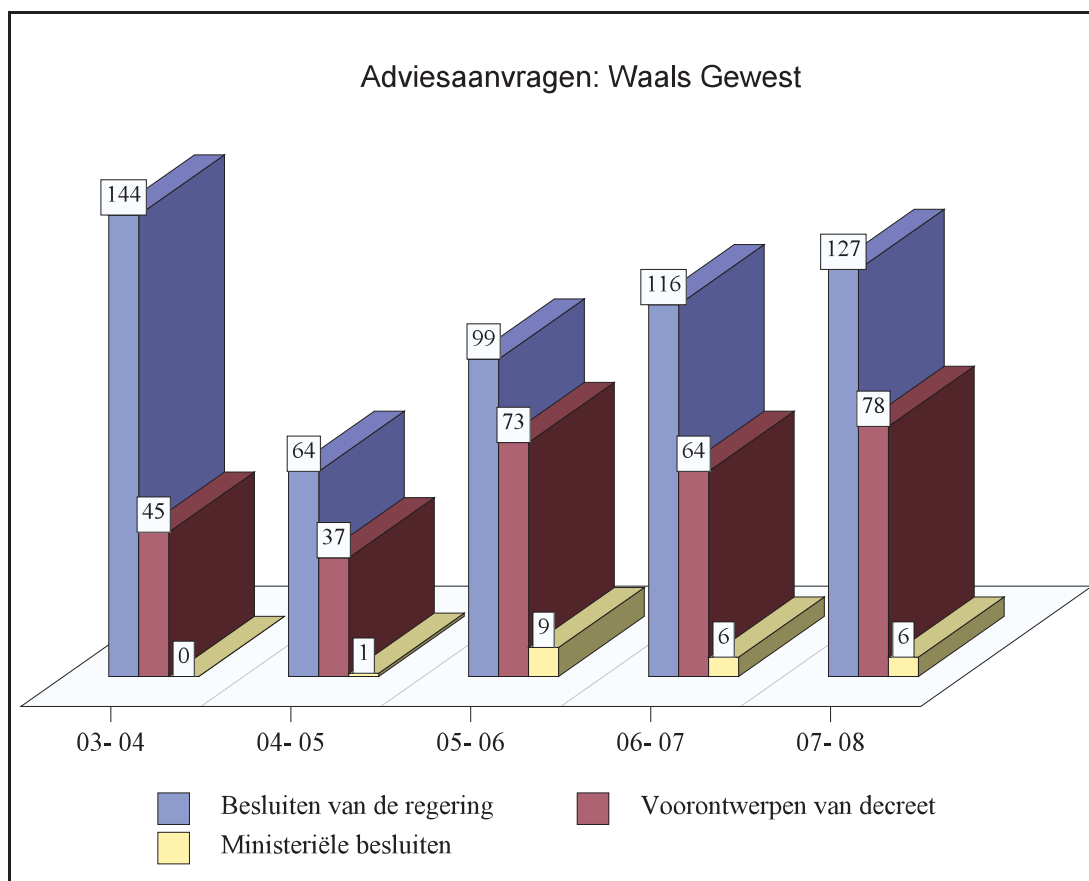
e. Duitstalige Gemeenschap

JAAR	Voorontwerpen van decreet	Besluiten van de regering	<i>Totaal</i>
03-04	8	3	<i>11</i>
04-05	11	5	<i>16</i>
05-06	14	7	<i>21</i>
06-07	12	17	<i>29</i>
07-08	7	25	<i>32</i>
TOTAAL	52	57	<i>109</i>
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>10,4</i>	<i>11,4</i>	<i>21,8</i>

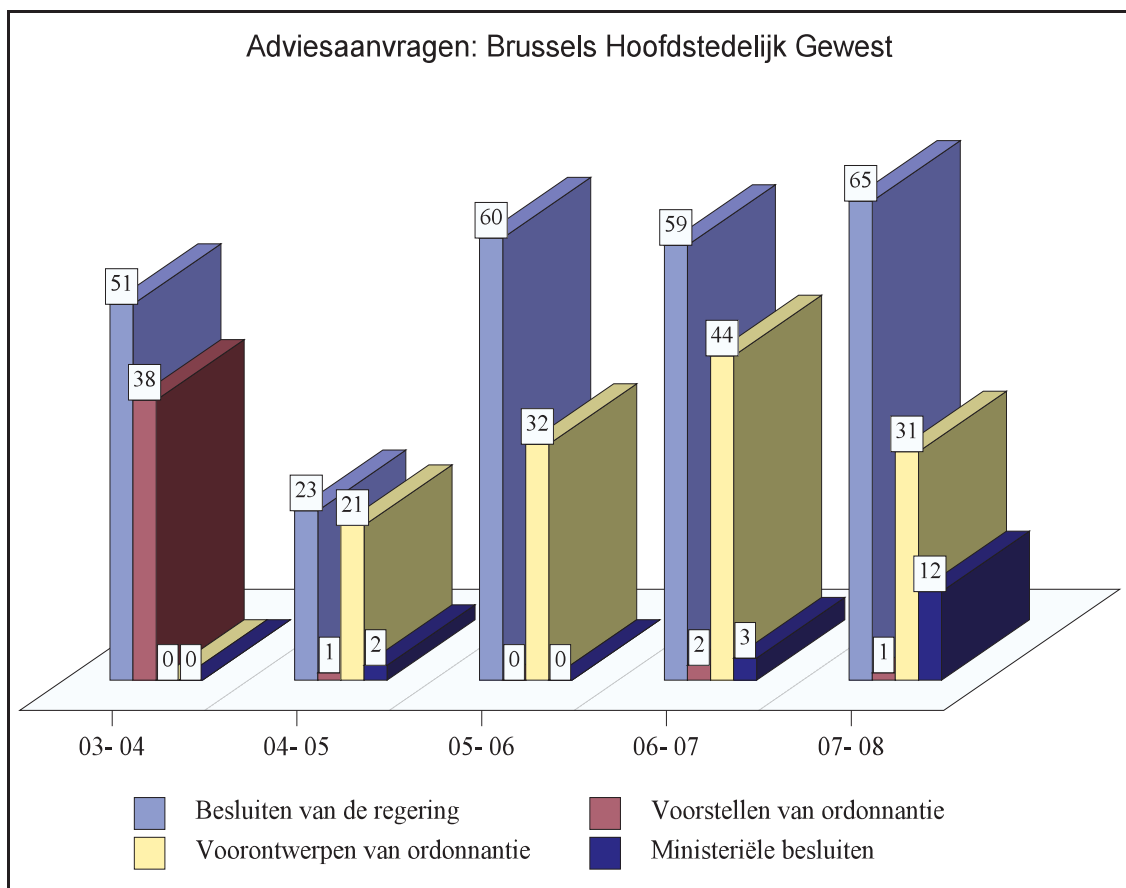
f. Waals Gewest

JAAR	Voorontwerpen van decreet	Besluiten van de regering	Ministeriële besluiten	Totaal
03-04	45	144	0	189
04-05	37	64	1	102
05-06	73	99	9	181
06-07	64	116	6	186
07-08	78	127	6	211
TOTAAL	297	550	22	869
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>59,4</i>	<i>110</i>	<i>4,4</i>	<i>173,8</i>

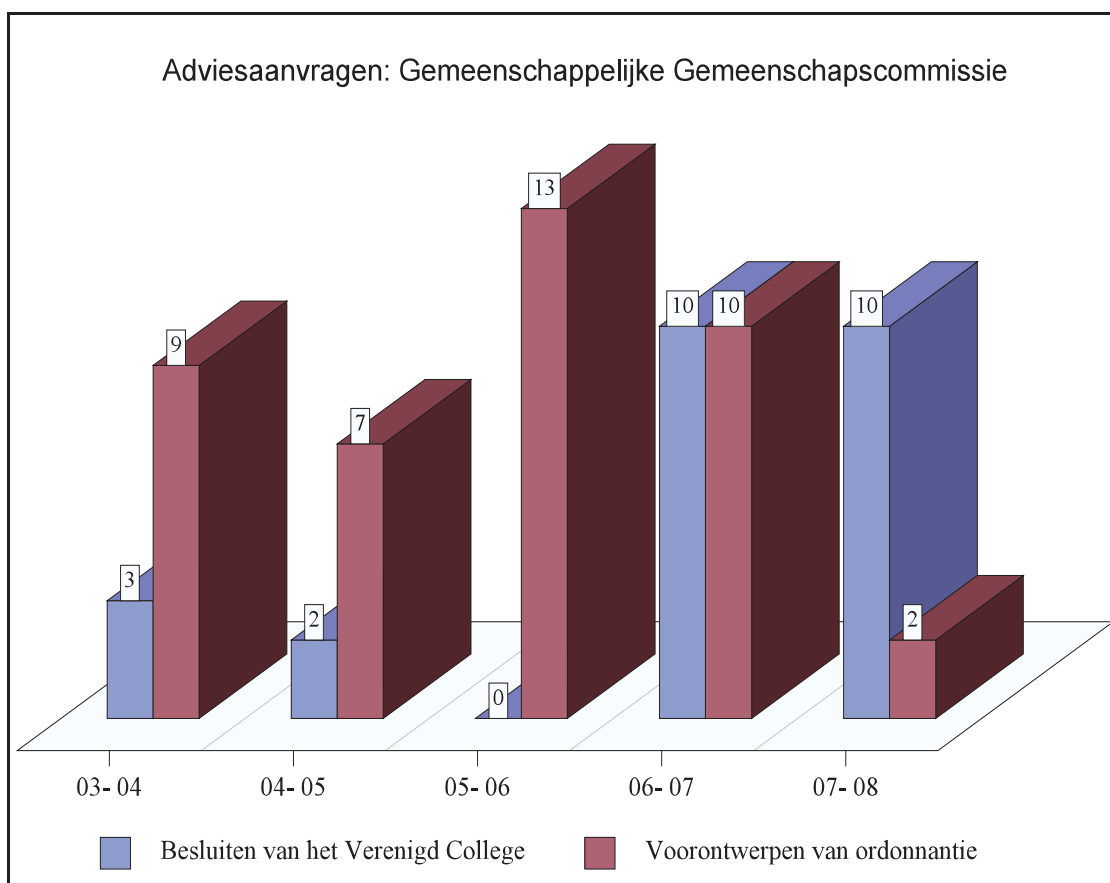
g. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

JAAR	Voorontwerpen van or donna ntie	Voorstellen van ordonnantie	Besluiten van de regering	Ministeriële besluiten	Totaal
03-04	0	38	51	0	89
04-05	21	1	23	2	47
05-06	32	0	60	0	92
06-07	44	2	59	3	108
07-08	31	1	65	12	109
TOTAAL	128	42	258	17	445
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>25,6</i>	<i>8,4</i>	<i>51,6</i>	<i>3,4</i>	<i>89</i>

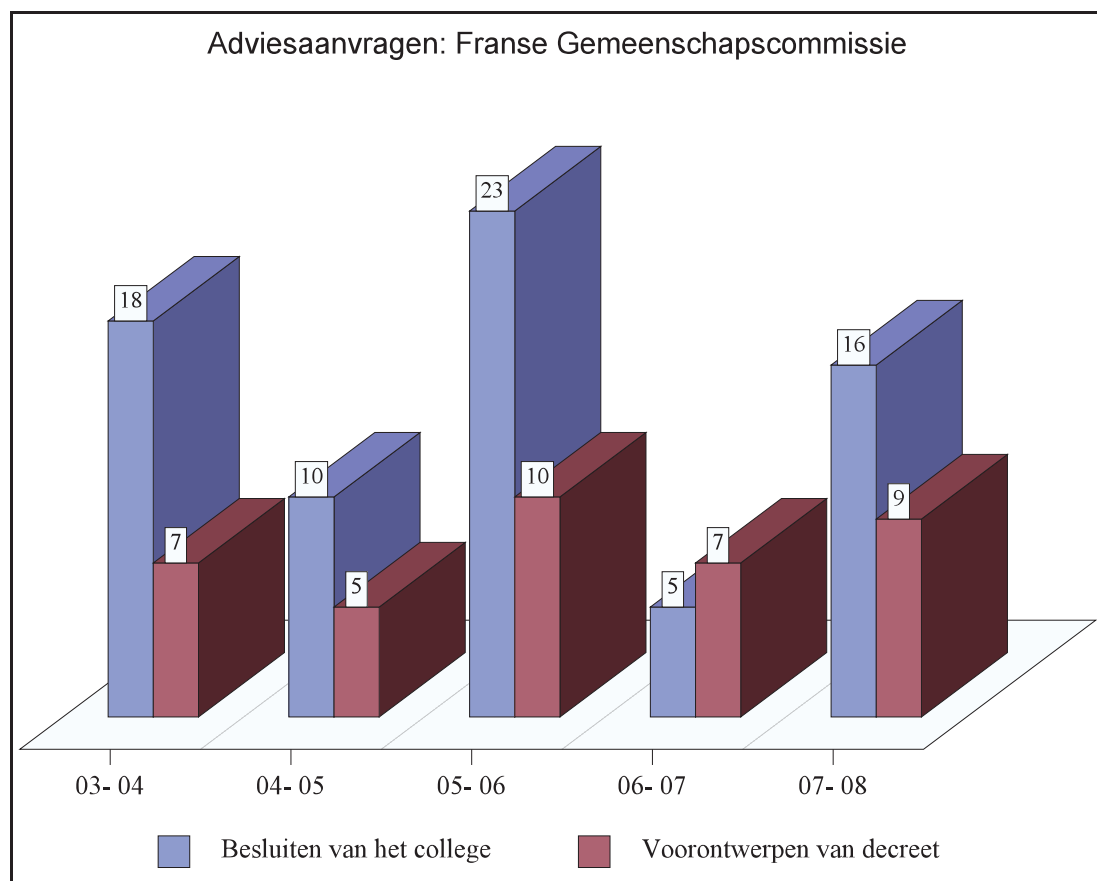
h. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

JAAR	Voorontwerpen van ordonnantie	Besluiten van het Verenigd College	Totaal
03-04	9	3	12
04-05	7	2	9
05-06	13	0	13
06-07	10	10	20
07-08	2	10	12
TOTAAL	41	25	66
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>8,2</i>	<i>5</i>	<i>13,2</i>

i. Franse Gemeenschapscommissie

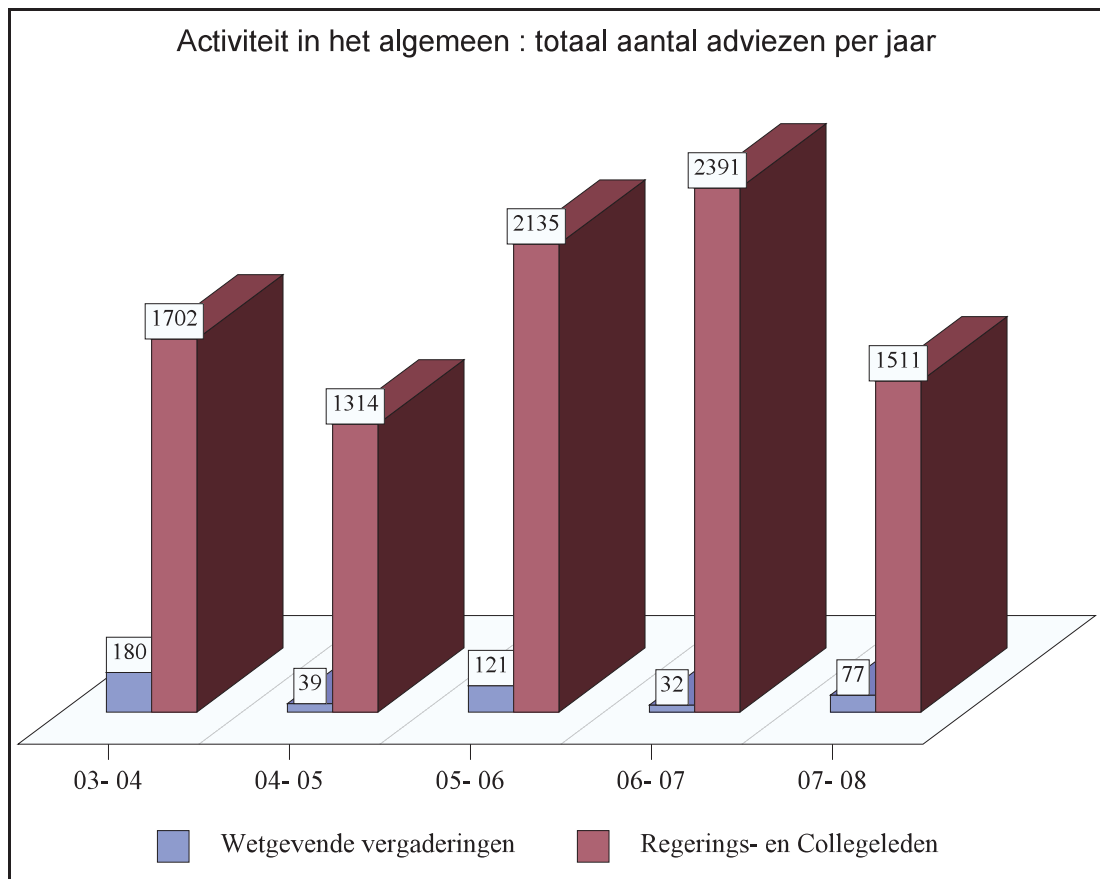
JAAR	Voorontwerpen van decreet	Besluiten van het college	<i>Totaal</i>
03-04	7	18	25
04-05	5	10	15
05-06	10	23	33
06-07	7	5	12
07-08	9	16	25
TOTAAL	38	72	110
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>7,6</i>	<i>14,4</i>	<i>22</i>

7. Ontwikkeling ter zake van de verstrekte adviezen

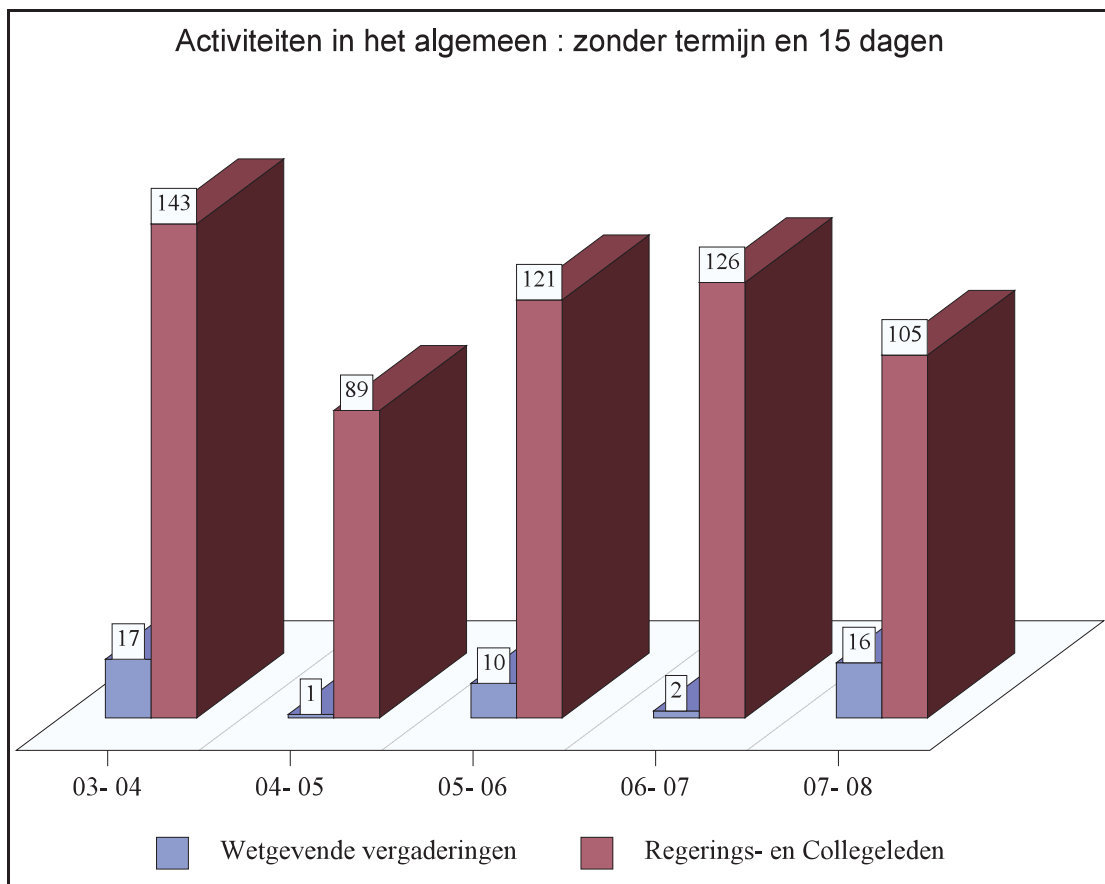
a. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	Totaal
03-04	180	1.702	1.882
04-05	39	1.314	1.353
05-06	121	2.135	2.256
06-07	32	2.391	2.423
07-08	77	1.511	1.588
TOTAAL	449	9.053	9.502
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>89,8</i>	<i>1.810,6</i>	<i>1.900,4</i>

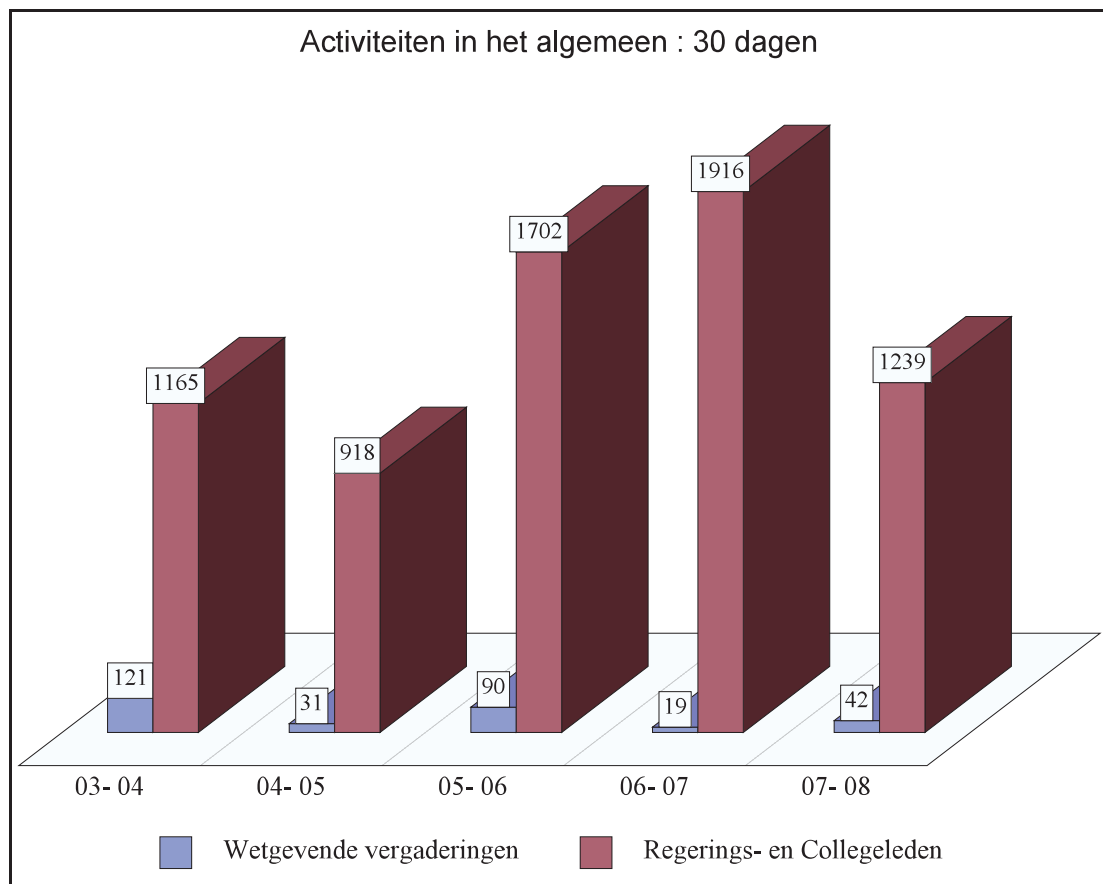
- b. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager; zonder termijn en binnen een termijn van 15 dagen

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	<i>Totaal</i>
03-04	17	143	160
04-05	1	89	90
05-06	10	121	131
06-07	2	126	128
07-08	16	105	121
TOTAAL	46	584	630
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>9,2</i>	<i>116,8</i>	<i>126</i>

- c. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager; binnen een termijn van 30 dagen

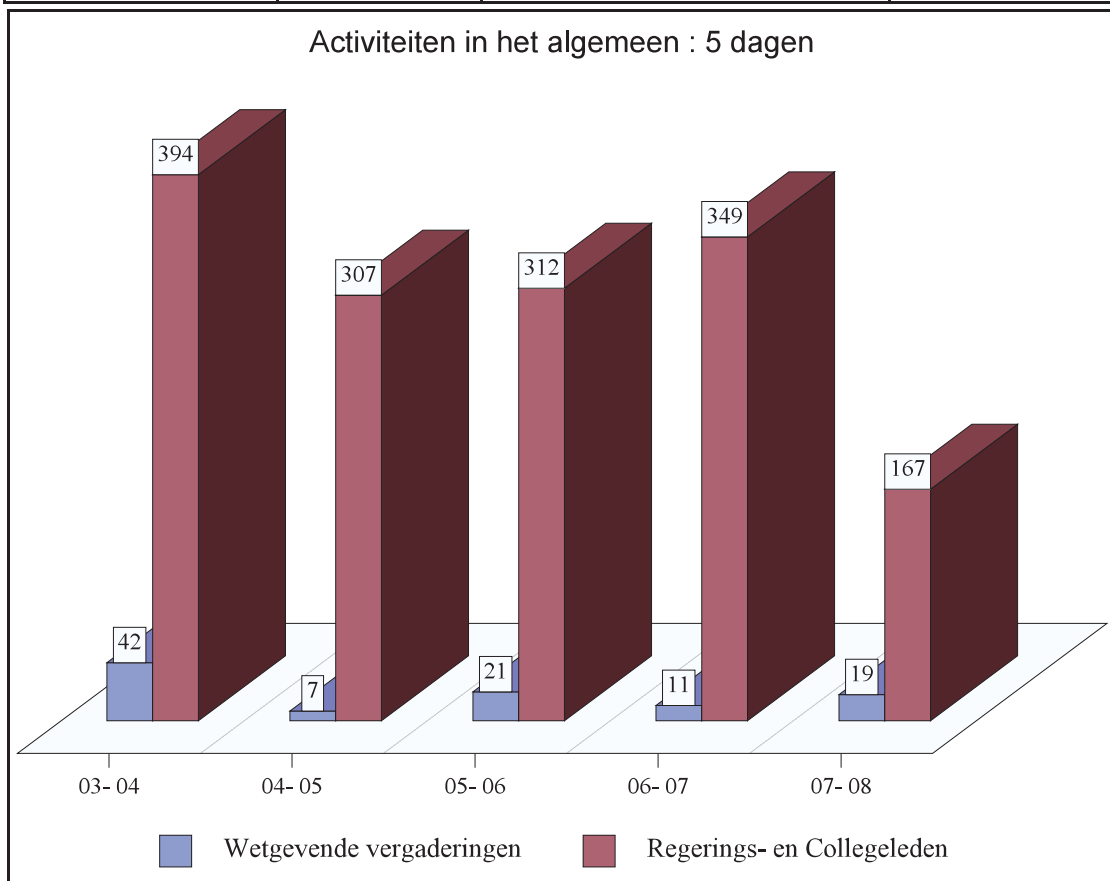
JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	Totaal
03-04	121	1.165	1.286
04-05	31	918	949
05-06	90	1.702	1.792
06-07	19	1.916	1.935
07-08	42	1.239	1.281
TOTAAL	333	7.805	8.138
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>66,6</i>	<i>1.561</i>	<i>1.627,6</i>

- d. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager; binnen een termijn van 5 dagen

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	<i>Totaal</i>
03-04	42	394	436
04-05	7	307	314
05-06	21	312	333
06-07	11	349	360
07-08	19	167	186
TOTAAL	100	1.529	1.629
<i>Jaarlijks gemiddelde</i>	<i>20</i>	<i>305,8</i>	<i>325,8</i>

C. DE ALGEMENE BEVOEGDHEID INZAKE DE TENUITVOERLEGGING VAN WETTEN, DECRETEN EN ORDONNANTIES

I. Algemene principes

- 8.1. Artikel 108 ⁽¹⁰⁾ van de Grondwet verleent de Koning algemene bevoegdheid inzake de tenuitvoerlegging van federale wetten. Deze bepaling luidt als volgt:

"De Koning maakt de verordeningen en neemt de besluiten die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn, zonder ooit de wetten zelf te mogen schorsen of vrijstelling van hun uitvoering te mogen verlenen."

De tegenhanger ervan wat de gemeenschappen en de gewesten betreft, is artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, luidende:

"De Regering maakt de verordeningen en neemt de besluiten die voor de uitvoering van de decreten nodig zijn, zonder ooit de decreten zelf te mogen schorsen of vrijstelling van hun uitvoering te mogen verlenen."

Deze laatste bepaling is toepasselijk verklaard op de Duitstalige Gemeenschap, op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, op de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en, in de aangelegenheden overgedragen door de Franse Gemeenschap, op het Waals Gewest en op de Franse Gemeenschapscommissie, respectievelijk bij artikel 7 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, bij de artikelen 8 en 69, tweede lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen ⁽¹¹⁾, en bij artikel 4, 3°, van zowel het decreet van de Franse Gemeenschap nr. II van 19 juli 1993, als van het decreet van het Waals Gewest nr. II van 22 juli 1993 en van het decreet nr. III van de Franse Gemeenschapscommissie van 22 juli 1993 ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Vroegere artikel 67 van de Grondwet.

⁽¹¹⁾ In deze bepalingen wordt gepreciseerd dat de verwijzing naar artikel 20 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980 aldus moet worden gelezen dat het woord "decreten" wordt vervangen door het woord "ordonnanties".

⁽¹²⁾ Decreet van de Franse Gemeenschap nr. II van 19 juli 1993 tot toekenning van de uitoefening van sommige bevoegdheden van de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie; decreet van het Waals Gewest nr. II en decreet van de Franse Gemeenschapscommissie nr. III, beide van 22 juli 1993 en met hetzelfde opschrift als het voornoemde decreet van de Franse Gemeenschap van 19 juli 1993.

⁽¹³⁾ Wanneer in dit hoofdstuk hierna sprake zal zijn van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zal dit eveneens slaan op de hierboven vermelde bepalingen. Dit artikel wordt hierna aangeduid met de woorden "artikel 20 van de bijzondere wet".

- 8.2. Artikel 108 van de Grondwet en artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen moeten worden gelezen in samenhang met artikel 105 ⁽¹⁴⁾ van de Grondwet en met artikel 78 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980 ⁽¹⁵⁾. Deze bepalingen luiden als volgt:

- *artikel 105 van de Grondwet:*

"De Koning heeft geen andere macht dan die welke de Grondwet en de bijzondere wetten, krachtens de Grondwet zelf uitgevaardigd, hem uitdrukkelijk toekennen."

- *artikel 78 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980:*

"De Regering heeft geen andere macht dan die welke de Grondwet en de wetten en decreten krachtens de Grondwet uitgevaardigd, haar uitdrukkelijk toekennen." ⁽¹⁶⁾ ⁽¹⁷⁾.

- 8.3. De artikelen 105 en 108 van de Grondwet en de artikelen 20 en 78 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980 strekken alle in de eerste plaats ertoe een negatieve verplichting op te leggen aan de organen van de uitvoerende macht die essentieel is in een rechtsstaat, te weten het verbod om te handelen in strijd met de Grondwet, de wetten, decreten en ordonnanties.

Ze hebben ook een positieve strekking: ze verlenen bevoegdheden aan de organen van de uitvoerende macht.

⁽¹⁴⁾ Vroegere artikel 78 van de Grondwet.

⁽¹⁵⁾ M. LEROY, *Les règlements et leurs juges*, Brussel, Bruylant, 1987, nr. 15, blz. 29 en 30.

⁽¹⁶⁾ Deze laatste bepaling is toepasselijk verklaard op de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en, in de aangelegenheden overgedragen door de Franse Gemeenschap, op het Waals Gewest en op de Franse Gemeenschapscommissie, respectievelijk bij artikel 51 van de voornoemde wet van 31 december 1983, bij artikel 38 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 en bij artikel 4, 1°, van zowel het voornoemde decreet van de Franse Gemeenschap nr. II van 19 juli 1993, als van het voornoemde decreet van het Waals Gewest nr. II van 22 juli 1993 en van het voornoemde decreet van de Franse Gemeenschapscommissie nr. III van 22 juli 1993. Wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft, wordt in artikel 38 van de voornoemde bijzondere wet van 12 januari 1989 gepreciseerd dat de verwijzing naar artikel 78 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980 aldus moet worden gelezen dat het woord "decreten" wordt vervangen door het woord "ordonnanties".

⁽¹⁷⁾ Wanneer in dit hoofdstuk hierna sprake zal zijn van artikel 78 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zal dit eveneens slaan op de hierboven vermelde bepalingen.

De wetten, decreten en ordonnanties ⁽¹⁸⁾ ontlenen uitdrukkelijk aan artikel 105 van de Grondwet en aan artikel 78 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980 de aldaar toegewezen bevoegdheden in de aangelegenheden en volgens de nadere regels die ze bepalen.

De prerogatieven van diegenen bij wie de uitvoerende macht berust, beperken zich echter niet tot die enkele uitdrukkelijke bevoegdheidsdelegaties. Artikel 108 van de Grondwet en artikel 20 van de bijzondere wet kennen hun eveneens toe wat zoals gebruikelijk is een algemene bevoegdheid inzake de tenuitvoerlegging van wetten, decreten en ordonnanties wordt genoemd.

De jurisprudentie van het Hof van Cassatie stelt:

"Al moge de uitvoerende macht bij het vervullen van de taak welke artikel [108 van de Grondwet] haar opdraagt, de draagwijdte van de wet niet verruimen evenmin als beperken, het komt haar toch toe uit het beginsel van de wet en haar algemene economie, de gevolgtrekkingen af te leiden die daaruit op natuurlijke wijze voortvloeien volgens de geest die aan de opvatting van de wet ten grondslag heeft gelegen en volgens de doelstellingen die zij nastreeft." ⁽¹⁹⁾.

Het Grondwettelijk Hof en de afdeling Wetgeving van de Raad van State hebben dezelfde beginselen gehuldigd ⁽²⁰⁾.

- 8.4.** Dit hoofdstuk van het jaarverslag van de Raad van State zet hierna de hoofdbestanddelen uiteen van de jurisprudentie van de afdeling Wetgeving van de Raad van State inzake deze algemene uitvoeringsbevoegdheid die

---

⁽¹⁸⁾ Zoals volgt uit artikel 105 van de Grondwet en artikel 78 van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980, moet eveneens rekening worden gehouden met de bevoegdheden die de Grondwet of de bijzondere wet zelf rechtstreeks verlenen aan de uitvoerende macht, zoals bijvoorbeeld, wat het statuut van het overheidsperoneel betreft, in artikel 107, tweede lid, van de Grondwet en in artikel 87, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, toepasselijk gemaakt op de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en, in de aangelegenheden overgedragen door de Franse Gemeenschap, op het Waals Gewest en op de Franse Gemeenschapscommissie, respectievelijk bij artikel 54 van de voornoemde wet van 31 december 1983, artikel 40 van de voornoemde bijzondere wet van 12 januari 1989 en bij artikel 4, 1°, van zowel het voornoemde decreet van de Franse Gemeenschap nr. II van 19 juli 1993, als van het voornoemde decreet nr. II van het Waals Gewest van 22 juli 1993 en het voornoemde decreet nr. III van de Franse Gemeenschapscommissie van 22 juli 1993 (voor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, zie artikel 79, § 1, van de voornoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980).

⁽¹⁹⁾ Cass, verenigde kamers, 18 november 1924, Pas., 1925, I, blz. 25 tot 27, inz. blz. 27. Zie ook de conclusie van procureur-generaal W.J. GANSHOF VAN DER MEERSCH, toen advocaat-generaal, voorafgaand aan het arrest d.d. 17 mei 1963 van het Hof van Cassatie (JT, 1963, blz. 587 tot 592, inz. blz. 589).

⁽²⁰⁾ GH, nr. 70/1992, 12 november 1992, B.4.2; nr. 45/1993, 10 juni 1993, B.3.2; RvS (afdeling Wetgeving), advies nr. 37.687/2 van 4 oktober 2004.

artikel 108 van de Grondwet en artikel 20 van de bijzondere wet respectievelijk toekennen aan de Koning en aan de regeringen van de deelentiteiten ⁽²¹⁾.

II. Toepassing van artikel 108 van de Grondwet en artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 in de praktijk van de afdeling Wetgeving

9.1. Alvorens de adviezen te onderzoeken die zijn verstrekt tijdens het gerechtelijk jaar waarop dit verslag betrekking heeft, moeten twee opmerkingen worden gemaakt omtrent de beperkingen van deze opdracht.

9.1.1. De openbaarheid die de afdeling Wetgeving verleent aan de adviezen omtrent ontwerpen van reglementaire besluiten is tegenwoordig beperkt ⁽²²⁾. Ze stemt niet overeen met de openbaarheid die krachtens de gecoördineerde wetten op de Raad van State georganiseerd wordt voor de ontwerpen van wet, van decreet of van ordonnantie ⁽²³⁾. Bij de Senaat is een wetsvoorstel ingediend dat de openbaarmaking van de adviezen van de afdeling Wetgeving betreft ⁽²⁴⁾. Bijgevolg worden, wanneer dit jaarverslag wordt opgesteld, alleen het nummer en de datum van het advies vermeld.

9.1.2. Uit de statistieken blijkt dat van de 1.588 adviezen die de afdeling Wetgeving van de Raad van State verstrekt heeft van 16 september 2007 tot 15 september 2008, 43 de uitdrukking "algemene bevoegdheid tot tenuitvoerlegging" of een soortgelijke uitdrukking bevatten, of melding maken van artikel 108 van de Grondwet of van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ⁽²⁵⁾.

⁽²¹⁾ Zie Beginselen van de wetgevingstechniek - Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten, www.raadvst-consetat.be, tab Wetgevingstechniek, inz. punt 7.2.

⁽²²⁾ Het advies wordt gevoegd bij de verslagen aan de Koning, aan de Regering, aan het College van de Franse Gemeenschapscommissie en aan het Verenigd College (artikel 3, § 1, eerste lid, *in fine*, van de gecoördineerde wetten). Dat advies wordt gepubliceerd samen met het verslag aan de Koning en het koninklijk besluit waarop het betrekking heeft, dat van kracht zijnde wettelijke bepalingen opheft, aanvult, wijzigt of vervangt (artikel 3*bis*, § 1, eerste en tweede lid, van de gecoördineerde wetten).

⁽²³⁾ Zie artikel 3, § 1, eerste lid, voorlaatste zin, van de gecoördineerde wetten.

⁽²⁴⁾ Wetsontwerp tot wijziging van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, met het oog op de bekendmaking van de adviezen van de afdeling Wetgeving, ingediend door mevrouw I. DURANT c.s. (Gedr. Stuk Senaat, 2007-2008, nr. 4-247/1), dat een ontwerp is geworden en overgezonden is naar de Kamer van volksvertegenwoordigers (Gedr. Stuk Kamer, 2008-2009, nr. 52-1630/1), waarover de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving van de Raad van State op 13 januari 2009 advies 45.646/AV heeft verstrekt.

⁽²⁵⁾ Deze kwantitatieve aanpak is gebaseerd op een full text zoekopdracht, wat niet uitsluit dat zich gevallen kunnen voordoen waarin het concept in sommige adviezen weliswaar wordt behandeld, maar niet is geïnventariseerd door de zoekmiddelen, of gevallen waarin de steller van het ontwerp het principe correct toepast, maar de afdeling Wetgeving geoordeeld heeft om gebruikelijkerwijs geen opmerking daaromtrent te hoeven maken.

- 9.2. Indien de wet, het decreet of de ordonnantie een genoegzame machtiging bevat, dat wil zeggen indien ze, nadat de tekst de hoofdbestanddelen heeft vermeld die een bepaalde aangelegenheid regelen, preciseren binnen welke grenzen en onder welke voorwaarden de uitvoerende macht bij wege van delegatie kan optreden, oordeelt de afdeling Wetgeving in beginsel dat er geen aanleiding is om in de aanhef van de reglementaire handeling melding te maken van artikel 108 van de Grondwet of van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Zo staat in advies 44.578/1 van 12 juni 2008 het volgende:

"2.1. Rechtsgrond voor de ontworpen regeling wordt geboden door de artikelen 1^{quinquies} en 16 van de wet van 4 juli 1962 betreffende de openbare statistiek, waaraan wordt gerefereerd in het derde lid van de aanhef van het ontwerp, alsook door artikel 3, eerste lid, van die wet. Naar luid van laatstgenoemde bepaling kan de Koning beslissen dat de natuurlijke of rechtspersonen, waarop een ter uitvoering van artikel 1^{quinquies} van die wet gedane onderzoeking betrekking heeft, niet allen tot een aangifte gehouden zijn.

Gelet hierop, dient voor de totstandkoming van het ontworpen besluit geen beroep te worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid die de Koning ontleent aan artikel 108 van de Grondwet, waaraan wordt gerefereerd in het tweede lid van de aanhef van het ontwerp."

en in advies 43.602/3 van 2 oktober 2007:

"(...) Het eerste lid dient uit de aanhef te worden weggelaten nu als rechtsgrond voor het ontworpen besluit geen beroep dient te worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Koning."

en ook nog in advies 44.303/1 van 8 april 2008:

"(...) Aangezien de ontworpen regeling een voldoende rechtsgrond vindt in artikel 22, § 3, van de wet van 10 november 2006 is de verwijzing naar artikel 108 van de Grondwet, in het eerste lid van de aanhef van het ontwerp, overbodig, en dient het betrokken lid uit de aanhef te worden weggelaten."

- 9.3. Wanneer de afdeling Wetgeving van oordeel is dat ze zich moet beroepen op het beginsel van algemene uitvoeringsbevoegdheid, zoals dat voortvloeit uit artikel 108 van de Grondwet of artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, formuleert ze de inhoud ervan niet, doch verwijst ze vaak impliciet naar de rechtspraak van het Hof van Cassatie⁽²⁶⁾.

Slechts in twee adviezen heeft de afdeling Wetgeving de inhoud uiteengezet van het beginsel dat wordt toegepast op basis van artikel 108 van de Grondwet:

a) Advies 43.937/2 van 9 januari 2008

"Immers, artikel 108 van de Grondwet verleent de Koning de bevoegdheid om de verordeningen te maken en de besluiten te nemen die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn.

Hoewel de Koning in de uitoefening van die bevoegdheid de strekking van de wet niet mag uitbreiden of beperken, mag Hij krachtens het voornoemde grondwetsartikel uit het beginsel en het algemene bestel van de wet de gevolgen afleiden die er natuurlijkerwijze uit voortvloeien, volgens de geest die

---

⁽²⁶⁾ Zie hierboven noot 10.

ten grondslag ligt aan het ontwerpen van die wet en volgens de doelstellingen die zij nastreeft."

b) Advies 44.109/2 van 10 maart 2008

"De Koning is op grond van artikel 108 van de Grondwet bevoegd om uit het beginsel van de wet en haar algemene economie de gevolgtrekkingen af te leiden die daaruit op natuurlijke wijze voortvloeien volgens de geest die aan de opvatting van de wet ten grondslag heeft gelegen en volgens de doelstellingen die zij nastreeft, mits de Koning daarbij de draagwijdte ervan niet verruimt noch beperkt, zoals de afdeling Wetgeving erop heeft gewezen in haar advies over het ontwerp dat ontstaan heeft gegeven aan het koninklijk besluit van 8 januari 2006 tot bepaling van de informatietypes, verbonden met de informatiegegevens bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen" dat men met het voorliggende ontwerpbesluit wil wijzigen."

Hetzelfde geldt wanneer de afdeling Wetgeving zich beroept op artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Ook in dat geval wordt de teneur van het toegepaste beginsel slechts in twee adviezen toegelicht.

In advies 43.807/3 van 4 december 2007 is de formulering beknopt, terwijl de voetnoot wordt geactualiseerd door het aanhalen van de recentere rechtspraak van het Hof van Cassatie:

"Op grond van de haar bij artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 toegekende algemene uitvoeringsbevoegdheid kan de Vlaamse Regering ter uitvoering van een decreetsbepaling immers alle maatregelen nemen die daaruit op natuurlijke wijze voortvloeien volgens de geest die aan het aannemen van het decreet ten grondslag heeft gelegen en volgens de doelstelling die het nastreeft⁽²⁷⁾."

9.4. Concreet betekent dit dat wanneer er geen machtiging is of wanneer die ontoereikend is, de afdeling Wetgeving het probleem van de uitvoering van de wet, het decreet of de ordonnantie oplost via een gecombineerd systeem waarin de algemene uitvoeringsbevoegdheid het ontbreken van een machtiging ondervangt of aanvult.

Zo bijvoorbeeld heeft in advies 44.316/3 van 17 april 2008 de afdeling Wetgeving het volgende onderscheid gemaakt:

3.1. Het ontworpen besluit vindt vooreerst een uitdrukkelijke rechtsgrond in de artikelen 6, eerste lid, 9, tweede lid, 12, § 1, en 13, § 2⁽²⁸⁾, van het decreet van 23 maart 1994.

3.2. Voorts dient een beroep te worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Vlaamse Regering op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen

---

⁽²⁷⁾ Zie onder meer Cass. 18 november 1924, *Pas.* 1925, I, 25; Cass. 19 januari 1959, *Arr. Cass.* 1959, 396; Cass. 12 december 1963, *Pas.* 1964, I, 398; Cass. 15 maart 1965, *Pas.* 1965, I, 740; Cass. 5 mei 1970, *Arr. Cass.* 1970, 823; Cass. 27 februari 1990, *Arr. Cass.* 1989-90, 848; Cass. 23 september 1993, *Arr. Cass.* 1993, 753.

⁽²⁸⁾ Deze bepaling wat betreft de artikelen 16, 17, 18 en 19 van het ontworpen besluit (zie in verband hiermee ook M.v.T., *Parl. St.*, Vl. R., 1993-1994, nr. 449/1, p. 9 en Verslag GOUTRY, *Parl. St.*, Vl. R., 1993-1994, nr. 449/4, p. 4).

beschikt. Dit is met name het geval voor de artikelen 11 van het ontworpen besluit (uitvoering van artikel 4 van het decreet van 23 maart 1994), 20 (wat betreft de duur van de erin bedoelde overeenkomst - uitvoering van artikel 13, § 1, van het decreet van 23 maart 1994) en 21 (uitvoering van artikel 16 van het decreet van 23 maart 1994)."

In dezelfde zin heeft de afdeling Wetgeving in advies 44.434/3 van 29 april 2008, voor een lezing "in samenhang met", het volgende geschreven:

"Voorts kunnen een aantal bepalingen van het ontwerp worden gesteund op de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Koning, bedoeld in artikel 108 van de Grondwet, gelezen in samenhang met artikel 4, 1°, van de wet van 23 maart 1998 betreffende de oprichting van een Begrotingsfonds voor de gezondheid en de kwaliteit van de dieren en de dierlijke producten (voor wat betreft de artikelen 19, 20, § 2, en 23 van het ontwerp) en met artikel 4, §§ 1 tot 3, en artikel 5, tweede lid, 13°, van de wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (wat betreft de bepalingen waarbij bepaalde taken worden toegewezen aan het in het opschrift van de laatstgenoemde wet vermelde agentschap)."

Bij ontstentenis van delegatie vindt de uitvoering van een Brusselse ordonnantie haar rechtsgrond in artikel 8, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989, zoals wordt gememoreerd in advies 44.128/1 van 21 februari 2008:

"Artikel 5 van de ordonnantie van 1 juli 1993 bevat geen delegatiebepaling. Gelet op de draagwijdte van de ontworpen regeling kan deze laatste evenwel worden ingepast in de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarin artikel 8, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 voorziet ten aanzien van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering."

Evenzo in advies 43.483/3 van 2 oktober 2007:

"(...) Artikel 18*bis*, 2°, van de gasordonnantie voorziet in een grotendeels gelijklopende openbardienstverplichting als die vermeld in de elektriciteitsordonnantie, doch bevat echter geen machtiging aan de Brusselse Hoofdstedelijke Regering om die openbardienstverplichting nader te bepalen.

De openbardienstverplichtingen in het voornoemde artikel 18*bis*, 2°, moeten evenwel worden geacht de tegenhanger te zijn van de openbardienstverplichtingen vervat in artikel 24, § 1, van de elektriciteitsordonnantie, zodat mag worden aangenomen dat de Regering op grond van de algemene uitvoeringsbevoegdheid die ze ontleent aan artikel 8 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, *juncto* artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gelezen in samenhang met het voornoemde 18*bis*, 2°, voor gas ook de financiële hulp voor rationeel energiegebruik kan specificeren, en de verschillende vormen van premies en rentevergoedingen vermag te bepalen."

Wanneer de algemene uitvoeringsbevoegdheid aldus wordt aangewend, moet daarvan melding worden gemaakt in de aanhef van het koninklijk besluit of het

besluit van de regering, overeenkomstig de handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten⁽²⁹⁾

De afdeling Wetgeving past het gecombineerde systeem van rechtsgrond op beknopte wijze toe, zoals in advies 45.016/2/V van 22 augustus 2008:

"(...) Sommige bepalingen van het ontworpen besluit ontlene hun rechtsgrond geheel of gedeeltelijk aan de algemene uitvoeringsbevoegdheid die bij artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instelling aan de regering wordt opgedragen. De laatstgenoemde bepaling zou bijgevolg moeten worden vermeld in een nieuw eerste lid van de aanhef."

- 9.5. Bij het onderzoek van voorontwerpen van wet, decreet of ordonnantie, onderzoekt de afdeling Wetgeving de inhoud en de strekking van de machtigingen of delegaties die erin vervat zijn. Ze maakt bezwaar tegen die welke zich ertoe beperken de uitvoerende macht globaal te machtigen om maatregelen te nemen ter uitvoering van de wet, het decreet of de ordonnantie. Ze ziet daarin immers een loutere herhaling van artikel 108 van de Grondwet⁽³⁰⁾ of artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980⁽³¹⁾.

In dat geval is het voor de afdeling Wetgeving van tweeën één: ofwel gaat het om het memoreren van de algemene uitvoeringsbevoegdheid en dan moet de bepaling in kwestie worden weggelaten uit het voorontwerp; ofwel ligt het in de bedoeling van de steller van de tekst de uitvoerende macht een machtiging te verlenen en alsdan staat het enerzijds aan de wetgever om de kernpunten in dezen te regelen en moet anderzijds de wetsbepaling vaststellen waarop de delegatie betrekking heeft, alsmede binnen welke grenzen en onder welke omstandigheden de uitvoerende macht, door het uitvaardigen van aansluitende regelgeving, de overige regels ter uitvoering van de wet, het decreet of de ordonnantie kan geven.

Op basis van artikel 108 van de Grondwet en artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 kan alleen de uitvoerende macht, te weten de Koning of de gemeenschaps- of gewestregeringen, een beroep doen op de algemene uitvoeringsbevoegdheid.

Wat de laatstgenoemde aangaat kunnen de ministers, wanneer ze optreden krachtens de hun overeenkomstig artikel 69 van de bijzondere wet van

---

⁽²⁹⁾ Zie *Beginselen van de wetgevingstechniek - handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, 2007 www.raadvst-consetat.be, tab "wetgevingstechniek".

⁽³⁰⁾ Advies 45.259/1, gegeven op 23 oktober 2008.

⁽³¹⁾ Advies 44.023/1, gegeven op 7 februari 2008 en advies 44.583/3, gegeven op 11 juni 2008.

8 augustus 1980 verleende delegaties ⁽³²⁾, de algemene uitvoeringsbevoegdheid niet aanvoeren.

In advies 44.033/3 van 5 februari 2008 staat aldus te lezen:

"In artikel 3 van het voornoemde besluit van de Vlaamse Regering van 9 februari 2007 wordt aan artikel 5, § 2, derde lid, van het decreet nadere uitvoering gegeven, doch wordt evenwel de minister bevoegd voor het landbouwbeleid niet gemachtigd om op dit punt bijkomende of aanvullende regels vast te stellen.

Aangezien een minister slechts beschikt over de hem uitdrukkelijk toegewezen bevoegdheden en niet over een algemene uitvoeringsbevoegdheid vergelijkbaar met de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Vlaamse Regering bedoeld in artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dient het ontworpen artikel 6, tweede lid, van het ministerieel besluit (artikel 3 van het ontwerp - *partim*) uit het ontwerp te worden weggelaten."

Hetzelfde standpunt wordt ingenomen in advies 44.130/1 van 13 maart 2008 en in advies 44.607/1 van 12 juni 2008.

Zulks geldt *a fortiori* evenzo voor het bestuur ⁽³³⁾.

- 9.6.** De algemene uitvoeringsbevoegdheid kan niet worden aangevoerd wanneer men, via een verordeningsbepaling, een maatregel beoogt op te leggen die de uitoefening van een door de Grondwet gewaarborgde vrijheid overmatig zou aantasten.

Zo heeft de afdeling Wetgeving in advies 44.517/4 van 27 mei 2008 het volgende geoordeeld:

"In verband met de goedkeuring van de jaarrekening en de begroting, is de bepaling een nutteloze herhaling van de inhoud van de artikelen 17, § 1, 37, § 1, en 53, § 1, van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen; voor het overige machtigt geen enkele bepaling van voornoemd kaderdecreet van 10 april 2003, noch de algemene uitvoeringsbevoegdheid die de regering ontleent aan artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, de regering om een zodanige verplichting op te leggen die geldt voor alle te bezorgen stukken en die op buitensporige wijze afbreuk doet aan de vrijheid van vereniging die is vastgelegd in artikel 27 van de Grondwet."

⁽³²⁾ Van toepassing op het Brussels Hoofdstedelijk gewest krachtens artikel 36, § 1, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. Van toepassing op de Duitstalige Gemeenschap krachtens artikel 51 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap.

⁽³³⁾ Cf. advies 44.130/1 van 13 maart 2008.

- 9.7. Het aanvoeren van artikel 108 van de Grondwet of van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 is geen wondermiddel wanneer het werk van de wetgever onvolledig is. Er zijn aangelegenheden waarin het verlenen van machtigingen en het aanwenden van de algemene uitvoeringsbevoegdheid beperkter zijn.

Aldus staat in advies 44.266/3 van 1 april 2008 het volgende te lezen:

"De zo-even genoemde bepalingen vormen slechts een zeer gedeeltelijke rechtsgrond voor het ontworpen besluit. Voor bepalingen die niet kunnen steunen op een uitdrukkelijke rechtsgrond, lijkt bezwaarlijk een beroep te kunnen worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid die de Regering van de Duitstalige Gemeenschap is toegekend bij artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen⁽³⁴⁾, gelet op het legaliteitsbeginsel dat vervat is in artikel 11 van de wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt⁽³⁵⁾."

- 9.8. In andere adviezen uit de Raad twijfels en stelt dat een beroep op de algemene uitvoeringsbevoegdheid wellicht niet kan, omwille van de weerslag van de betrokken regeling op derden of op de persoonlijke levenssfeer.

De afdeling Wetgeving uit aldus haar twijfels in verband met het opleggen van verplichtingen aan derden, in advies 43.465/1/V van 21 augustus 2007:

"Gelet op de verplichtingen die aan derden worden opgelegd, kan worden betwijfeld of die bepaling kan worden genomen op grond van de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Vlaamse Regering, bedoeld in artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gelezen in samenhang met titel VII van de Vlaamse Wooncode."

In hetzelfde advies gaat de twijfel gepaard met een aanbeveling ten voordele van een optreden van de decreetgever:

"Hoofdstuk IX regelt het onderzoek naar het voldoen aan de voorwaarden en de verplichtingen met betrekking tot de huur van de sociale huurwoning. Daartoe is geen specifieke machtiging voorhanden. Er zou kunnen worden voorgehouden dat de rechtsgrond hiertoe wordt geboden door artikel 20 van de

---

⁽³⁴⁾ Dat artikel is van overeenkomstige toepassing op de Duitstalige Gemeenschap op grond van artikel 7 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap.

⁽³⁵⁾ Deze wet is van toepassing op grond van zijn artikel 2, waarin wordt verwezen naar artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap. De opsomming van aangelegenheden in dat laatste artikel is vervangen bij artikel 4, 1° tot 10°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, met uitzondering van artikel 4, 6^{o bis}, van die wet. Die bepalingen zijn op de Duitstalige Gemeenschap van toepassing op grond van artikel 4, § 1, van de wet van 31 december 1983.

bijzondere wet van 8 augustus 1980, gelezen in samenhang met de algemene machtiging opgenomen in artikel 91, § 2, van de Vlaamse Wooncode, maar zulks is niet evident gelet op de mogelijke weerslag van de betrokken bepalingen op de persoonlijke levenssfeer. Hoe dan ook verdient het aanbeveling decretaal op te treden om een meer zekere rechtsgrond te creëren."

In advies 44.746/3 van 8 juli 2008 ten slotte, valt het op basis van het in artikel 22 van de Grondwet neergelegde wettigheidsbeginsel te betwijfelen of de algemene uitvoeringsbevoegdheid, ontleend aan artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, voldoende rechtsgrond oplevert in het volgende geval:

"(...) Het decreet van 28 februari 2003 bevat geen machtiging tot het bepalen van regels, zoals opgenomen in artikel 10 van het ontwerp, betreffende het bewaren van een individueel dossier van een persoon ten aanzien van wie een inbreuk werd vastgesteld. Mede gelet op het in artikel 22 van de Grondwet vervatte legaliteitsbeginsel is het de vraag of de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Vlaamse Regering, bedoeld in artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, gelezen in samenhang met artikel 25, § 2, van het decreet van 28 februari 2003, hiertoe de nodige rechtsgrond kan bieden."

- 9.9.** Wanneer het een aan de wetgever voorbehouden bevoegdheid betreft, heeft de Raad van State de mogelijkheid om beroep te doen op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, strenger beoordeeld dan in niet-voorbehouden aangelegenheden.

Zo wordt in advies 45.132/3 van 16 september 2008 voor de toepassing van artikel 108 van de Grondwet een onderscheid gemaakt naargelang het erom gaat de ambtenaren aan te wijzen belast met de uitvoering van de wet of hun bijzondere bevoegdheden op te dragen, zoals het aanwenden van dwangmiddelen:

"(...) Wat betreft het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, dat ook wordt vermeld in artikel 4, derde lid, 6°, van de FAGG-wet, wordt in die bepaling aan het Agentschap de bevoegdheid toegekend inzake de controle op de aflevering van geneesmiddelen. Het koninklijk besluit nr. 78 bevat evenwel geen bepaling inzake de aanwijzing van toezichthoudende ambtenaren en evenmin bepalingen inzake het toezicht in het algemeen ⁽³⁶⁾.

⁽³⁶⁾ (voetnoot 2 van het advies) "Enkel artikel 37, § 1, 2°, c), van het koninklijk besluit nr. 78 omschrijft als taak van de geneeskundige commissies erover te waken dat onder andere de artseneerbereidkunde in overeenstemming met de wetten en de reglementen wordt uitgeoefend alsook het opsporen en mededelen aan het parket van de gevallen van onwettige uitoefening van onder andere de artseneerbereidkunde, dit "onverminderd de bevoegdheid van de personen, belast door of krachtens de wet, met controle- of toezichtsopdrachten."

Waar te dezen nog kan worden aanvaard dat hiervoor ambtenaren kunnen worden aangewezen op grond van artikel 108 van de Grondwet (algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Koning), gelezen in samenhang met artikel 4, derde lid, 6°, van de FAGG-wet, ontbreekt echter een wettelijke bepaling betreffende de bevoegdheden waarover zij dienen te beschikken in de uitoefening van het toezicht, zodat dit toezicht noodzakelijkerwijze beperkt zal zijn en geen bevoegdheden kan inhouden die bij wet dienen te worden verleend, zoals het aanwenden van dwangmiddelen.

Om het toezicht ten volle te kunnen uitoefenen, is het noodzakelijk dat daartoe uitdrukkelijke bepalingen zouden worden opgenomen in het koninklijk besluit nr. 78, en dat bij die gelegenheid, omwille van de rechtszekerheid, ook in een uitdrukkelijke rechtsgrond zou worden voorzien voor het aanwijzen van toezichthoudende ambtenaren."

- 9.10.** In een aantal adviezen heeft de afdeling wetgeving gesteld dat een uitvoeringsregeling die wordt uitgevaardigd op grond van artikel 108 van de Grondwet of artikel 20 van de voornoemde bijzondere wet alle doelstellingen in aanmerking dient te nemen die ten grondslag hebben gelegen aan de uit te voeren wet, decreet of ordonnantie, en dat bijgevolg in dat verband door de Koning of de regering geen keuze kan worden gemaakt.

Zo bijvoorbeeld in advies 44.555/1 van 29 mei 2008:

"Het komt de Vlaamse Regering toe om bij de uitvoering van het decreet de door decreetgever vooropgezette doelstellingen te realiseren. In de mate dat die verschillende doelstellingen van de decreetgever onderling op gespannen voet staan, dient de Vlaamse Regering een regeling uit te werken die zoveel als mogelijk recht doet aan al die doelstellingen".

- 9.11.** Om een volledig overzicht te geven van de gevallen waarin artikel 108 van de Grondwet en artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 toepassing vinden, dienen nog de volgende gevallen te worden vermeld:

- a) Er werd het voorbije gerechtelijk jaar ook verduidelijkt wat onder andere onder "niet schorsen, noch vrijstelling van de uitvoering ervan verlenen" dient te worden begrepen. Zo werd gesteld dat de Koning de inwerkingtreding van een wetsartikel niet mag uitstellen, bijvoorbeeld door de bepalingen die door dat wetsartikel worden gewijzigd, bij wege van overgangsmaatregel, tot een bepaalde datum in stand te houden" ⁽³⁷⁾.
- b) Tot slot oordeelde de Raad dat onder artikel 20 BWHI eveneens de bevoegdheid kan worden begrepen om een besluit formeel op te heffen als daarvoor geen rechtsgrond meer bestaat ⁽³⁸⁾.

⁽³⁷⁾ Advies 43.899/2 van 12 december 2008.

⁽³⁸⁾ Advies 43.608/3 van 23 oktober 2007.

HOOFDSTUK III : AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

A. ONTWIKKELING VAN DE WERKLAST VAN DE AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

10. Aantal ingestelde beroepen

In het gerechtelijk jaar 2007-2008 werden er in totaal 4.444 nieuwe beroepen⁽³⁹⁾ ingeschreven op de rol. Van deze nieuw ingeleide beroepen behoorden er 2.410 tot het algemeen contentieux en 2.011 tot het cassatiecontentieux. In het cassatiecontentieux werden 1.992 zaken ingeleid tegen beslissingen van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen en 19 cassatieberoepen in andere materies. Ter vergelijking: in het gerechtelijk jaar 2006-2007 werden er in totaal 8.623 nieuwe beroepen ingeschreven op de rol, waarvan er 2.417 tot het algemeen contentieux behoorden en 6.206⁽⁴⁰⁾ tot het vreemdelingencontentieux. Het aantal ingeleide beroepen is dus sterk teruggelopen. Deze sterke afname van het aantal ingeleide beroepen is volledig toe te schrijven aan de inwerkingtreding op 1 juni 2007 van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. De Raad van State heeft sinds 1 juni 2007 (en inzake jurisdictionele beslissingen gewezen door de Vaste Beroepscommissie voor vluchtelingen reeds sinds 1 december 2006) enkel nog de bevoegdheid om als cassatierechter kennis te nemen van alle beslissingen genomen door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen met toepassing van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. Gelet op de inwerkingtreding op 1 juni 2007 is het gerechtelijk jaar 2007-2008 het eerste volledige gerechtelijk jaar waarin geen vreemdelingenzaken in annulatieprocedure meer ingediend worden. Daarenboven worden er minder cassatieberoepen tegen de beslissingen van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen ingeleid dan aanvankelijk geraamd.

Uit een vergelijking over een lange termijn blijkt dat in het gerechtelijk jaar 2000-2001 de sterkste stijging van het aantal ingeleide beroepen die de Raad van State ooit gekend heeft werd opgetekend. In het gerechtelijke jaar 2000-2001 werden er 14.607 nieuwe beroepen ingeleid (11.616 nieuwe beroepen in het vreemdelingencontentieux en 2.991 nieuwe beroepen in het algemeen contentieux). Deze sterke stijging van het aantal ingeleide beroepen is in grote mate toe te schrijven aan de stijging van het aantal ingeleide

---

⁽³⁹⁾ Als nieuw beroep wordt beschouwd: ieder (nieuw) rolnummer. Elk (nieuw) rolnummer bevat minstens één vordering, doch kan er verschillende omvatten (bv. beroep tot nietigverklaring en vordering tot schorsing en vordering tot het bevelen van voorlopige maatregelen,...). Uit het voorgaande volgt dat, om een (nieuw ingeleid) beroep af te sluiten ten minste één eindarrest dient te worden gewezen. Dit neemt niet weg dat er in een ingeleide zaak (nieuw rolnummer) vaak meerdere (tussen)arresten dienen gewezen te worden, zoals schorsingsarrest, arrest tot het stellen van een prejudiciële vraag, ...)

⁽⁴⁰⁾ In dit cijfer zijn de beroepen ingesteld met toepassing van de nieuwe cassatieprocedure begrepen.

beroepen in het vreemdelingencontentieux. De oorzaak van deze stijging in het aantal ingeleide beroepen in het vreemdelingencontentieux kan grotendeels gevonden worden in de sterke toename van het aantal asielaanvragen in de jaren 2000 en 2001 en het nieuwe contentieux dat is ontstaan door de beroepen ingeleid tegen de afwijzende beslissingen van de regularisatiecommissie opgericht bij wet van 22 december 1999 betreffende de regularisatie van het verblijf van bepaalde categorieën van vreemdelingen verblijvend op het grondgebied van het Rijk. Een andere belangrijke factor die geleid heeft tot een sterke toename van het aantal ingeleide beroepen in het vreemdelingencontentieux zijn de gevolgen van het arrest nr. 43/98 van 22 april 1998 van het Grondwettelijk Hof, waarbij het Hof in het derde en het vierde lid van het nieuwe artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, ingevoegd door artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, het woord "uitvoerbaar" heeft vernietigd. Een van de rechtsgevolgen van dit arrest is dat een asielzoeker zijn recht op steun behoudt zolang de Raad van State geen uitspraak heeft gedaan over de grond van het beroep ingeleid tegen de beslissing waarbij wordt geweigerd hem als asielzoeker te erkennen.

De stijging van het aantal ingeleide beroepen die kan opgetekend worden in het gerechtelijk jaar 2000-2001 zet zich in gelijke mate door in het gerechtelijk jaar 2001-2002 (totaal van 16.338 beroepen waarvan 13.381 in het vreemdelingencontentieux en 2.957 in het algemeen contentieux). In de gerechtelijke jaren 2002-2003 en 2003-2004 is er een lichte terugval van het aantal ingeleide beroepen tot het niveau van het gerechtelijk jaar 2000-2001. In het gerechtelijk jaar 2002-2003 werden er 14.771 nieuwe beroepen opgetekend, waarvan 12.139 in het vreemdelingencontentieux en 2.632 in het algemeen contentieux, en in het gerechtelijk jaar 2003-2004 werden er 14.231 nieuwe beroepen opgetekend waarvan 11.080 in het vreemdelingencontentieux en 3.151 in het algemeen contentieux.

In het gerechtelijk jaar 2004-2005 kan er een substantiële terugloop van het aantal nieuw ingeleide beroepen worden vastgesteld (totaal van 10.404 beroepen, waarvan 8.009 in het vreemdelingencontentieux en 2.395 in het algemeen contentieux). Deze terugval kan grotendeels verklaard worden door de terugloop van het aantal asielaanvragen en de uitdoving van het contentieux ontstaan door de oprichting van de regularisatiecommissie, waarvan de werkzaamheden in 2003 grotendeels afgerond waren. In het gerechtelijk jaar 2005-2006 blijft het aantal ingeleide beroepen quasi gelijk aan het aantal ingeleide beroepen tijdens het gerechtelijk jaar 2004-2005 (totaal van 10.679 beroepen, waarvan 8.205 in het vreemdelingencontentieux en 2.474 in het algemeen contentieux). In het gerechtelijk jaar 2006-2007 neemt het aantal ingeleide beroepen sterker af dan in de vorige gerechtelijke jaren (in totaal werden er 8.636 nieuwe beroepen ingeschreven op de rol waarvan 2.417 tot het algemeen contentieux en 6.206 tot het vreemdelingencontentieux behoren). Deze relatief sterke afname is, zoals hierboven reeds is uiteengezet, toe te schrijven aan de inwerkingtreding op 1 juni 2007 van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Deze afname van het aantal ingeleide beroepen zet zich door in het gerechtelijk jaar 2007-2008, daar dit het eerste gerechtelijk jaar is waarin door de voornoemde wetswijziging geen annulatieberoepen (en schorsingsberoepen) in het vreemdelingencontentieux meer ingesteld kunnen worden bij de Raad van State.

11. Aantal gewezen arresten

In het gerechtelijk jaar 2007-2008 werden in totaal 13.797 arresten of beschikkingen in cassatie gewezen. Er werden 12.248 eindarresten (10.558) of beschikkingen van niet-toelaatbaarheid (1.690) gewezen⁽⁴¹⁾ en 1.549 tussenarresten (1.185) of beschikkingen van toelaatbaarheid⁽⁴²⁾ (364). Er werden 3.719 eindarresten of beschikkingen van niet-toelaatbaarheid (0) gewezen in het algemeen contentieux en 8.529 eindarresten (6.839) of beschikkingen van niet-toelaatbaarheid (1.690) in het vreemdelingencontentieux. In het algemeen contentieux werden er 955 tussenarresten (944) of beschikkingen van toelaatbaarheid (11) gewezen en in het vreemdelingencontentieux 594 tussenarresten (241) of beschikkingen van toelaatbaarheid (353). Ter vergelijking : in het gerechtelijk jaar 2006-2007 werden in totaal 13.154 arresten en beschikkingen gewezen. Er werden 11.483 eindarresten (10.358) of beschikkingen van niet-toelaatbaarheid (1.125) gewezen en 1.671 tussenarresten (1.558) of beschikkingen van toelaatbaarheid (113). Er werden 2.634 eindarresten (2.627) of beschikkingen van niet-toelaatbaarheid (9) gewezen in het algemeen contentieux en 8.848 eindarresten (7.715) of beschikkingen van niet toelaatbaarheid (1.134) in het vreemdelingencontentieux. In het algemeen contentieux werden er 976 tussenarresten (961) of beschikkingen van toelaatbaarheid (15) gewezen en in het vreemdelingencontentieux 689 tussenarresten (591) of beschikkingen van toelaatbaarheid (98). In het gerechtelijk jaar 2005-2006 werden er in totaal 13.730 arresten gewezen (11.970 eindarresten en 1760 tussenarresten), waarvan 10.047 arresten in het vreemdelingencontentieux (9.227 eindarresten en 820 tussenarresten) en 3.683 arresten in het algemeen contentieux (2.743 eindarresten en 940 tussenarresten). In het gerechtelijk jaar 2004-2005 was de situatie ongeveer dezelfde: 14.034 arresten (11.923 eindarresten en 2.111 tussenarresten), waarvan 9.847 arresten in het vreemdelingencontentieux (8.809 eindarresten en 1.038 tussenarresten) en 4.187 arresten in het algemeen contentieux (3.114 eindarresten en 1.073 tussenarresten).

Algemeen kan gesteld worden dat gedurende de voorgaande 7 gerechtelijke jaren het aantal gewezen arresten per gerechtelijk jaar een gestage toename heeft gekend: in het gerechtelijk jaar 2000-2001 werden er 9.152 arresten gewezen in het gerechtelijk jaar 2001-2002 nam dit toe tot 11.274 arresten, en in het gerechtelijk jaar 2002-2003 steeg dit tot 12.432 arresten. Na een zeer geringe daling in het gerechtelijk jaar 2003-2004 kon er opnieuw een toename worden opgetekend in het gerechtelijk jaar 2004-2005 tot 14.034 arresten. Dat betekent dat tussen het gerechtelijk jaar 2000-2001 en het gerechtelijk jaar 2005-2006 een gemiddelde toename van het gemiddeld aantal arresten werd gerealiseerd van meer dan 50%. In het gerechtelijk jaar 2006-2007 kan er een kleine daling van het aantal gewezen arresten vastgesteld worden. In het

---

⁽⁴¹⁾ Beschikkingen van niet-toelaatbaarheid genomen in de filterprocedure worden gelijkgesteld met eindarresten, daar deze beschikkingen een rolnummer definitief afsluiten. De zaak dient na een beschikking van niet-toelaatbaarheid beschouwd te worden als definitief afgehandeld.

⁽⁴²⁾ Beschikkingen van toelaatbaarheid genomen in de filterprocedure worden gelijkgesteld met tussenarresten, daar deze beschikkingen een rolnummer niet afsluiten. De zaak dient na een beschikking van toelaatbaarheid verder afgehandeld te worden middels de cassatieprocedure ten gronde om middels een eindarrest te worden afgesloten.

gerechtelijk jaar 2007-2008 kan een substantiële stijging van het aantal eindarresten in het algemeen contentieus worden opgetekend van 2.634 eindarresten in het gerechtelijk jaar 2006-2007 tot 3.719 eindarresten in 2007-2008. In het vreemdelingencontentieus neemt het aantal gewezen eind- en tussenarresten verder af. Dat is grotendeels te wijten aan de reeds genoemde wetswijziging van 15 september 2006, waardoor de rechtsmacht van de Raad van State inzake het vreemdelingencontentieus werd gewijzigd. Wel heeft de Raad van State 1690 beschikkingen van niet-toelaatbaarheid en 364 beschikkingen van toelaatbaarheid in de filterprocedure in cassatie gewezen. Dat maakt dat het totaal aantal gewezen arresten en beschikkingen 13.797 bedraagt, hetgeen een kleine stijging betekent in vergelijking met het gerechtelijk jaar 2006-2007.

12. Overzicht van de ontwikkeling van de totale achterstand

Het totale aantal hangende zaken bedroeg in het gerechtelijk jaar 2003-2004 nog 41.065 zaken, waarvan 27.957 vreemdelingenzaken en 13.108 zaken in het algemeen contentieus. In het gerechtelijk jaar 2004-2005 was het totale aantal hangende zaken reeds teruggelopen tot 37.886 zaken, waarvan 26.405 zaken in het vreemdelingencontentieus en 11.481 zaken in het algemeen contentieus. In het gerechtelijk jaar 2005-2006 zet de afname van het totale aantal hangende zaken zich verder tot 35.918 zaken, waarvan 24.946 zaken in het vreemdelingencontentieus en 10.866 zaken in het algemeen contentieus. De dalende tendens in het aantal hangende zaken laat zich nog duidelijker optekenen in het gerechtelijk jaar 2006-2007. Het totale aantal hangende zaken ⁽⁴³⁾ op 31 augustus 2007 bedraagt 32.115, waarvan 21.573 zaken in het vreemdelingencontentieus en 10.542 zaken in het algemeen contentieus. De sterke daling ingezet in het gerechtelijk jaar 2006-2007 zet zich verder in het gerechtelijk jaar 2007-2008. Het totale aantal zaken op 31 augustus 2008 (einde van het gerechtelijk jaar 2007-2008) bedraagt 24.007 zaken, waarvan 14.557 in het vreemdelingencontentieus (de cassatiezaken inbegrepen) en 9.450 in het algemeen contentieus.

Er kan derhalve gedurende de laatste vier gerechtelijke jaren een sterke daling van het aantal hangende zaken worden opgetekend en dit zowel in het vreemdelingencontentieus als in het algemeen contentieus, maar deze afname doet zich in het gerechtelijk jaar 2007-2008 sterker voor dan in de vorige gerechtelijke jaren. Deze versterking van de dalende tendens van het aantal hangende zaken is in grote mate toe te schrijven aan de vermindering van het aantal ingeleide vreemdelingenzaken, hetgeen zijn oorzaak vindt in de reeds genoemde wetswijziging van 15 september 2006, waardoor de rechtsmacht van de Raad van State inzake het vreemdelingencontentieus werd gewijzigd. Toch kan ook een substantiële daling van het aantal hangende zaken in het algemeen contentieus worden opgetekend.

⁽⁴³⁾ Onder hangende zaak wordt verstaan een rolnummer dat nog niet afgesloten werd middels een eindarrest.

B. STATISTIEKEN VAN DE AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK⁴⁴

13. Totaal aantal beroepen ingesteld tijdens het gerechtelijk jaar 2007-2008 (1/9/2007-31/8/2008)

a. Begripsomschrijving

Als "ingesteld beroep" wordt beschouwd: ieder rolnummer. Elk rolnummer bevat minstens één vordering, maar kan er verschillende omvatten (bv. beroep tot nietigverklaring, vordering tot schorsing, vordering tot het bevelen van voorlopige maatregelen, ...). Uit het voorgaande volgt dat, om een "ingesteld beroep" op definitieve wijze af te sluiten, verschillende arresten noodzakelijk kunnen blijken.

b. Totaal aantal in 2007-2008 ingestelde beroepen voor de periode van 01/09/2007 tot 31/08/2008:

4.444 (waarvan 2.011 beroepen in cassatie)

14. Overzicht van de ingestelde beroepen, per taalrol en per soort contentieux (algemeen contentieux, vreemdelingencontentieux en het nieuwe cassatiecontentieux (vanaf het gerechtelijk jaar 2006-2007)

a. Overzicht per gerechtelijk jaar

2007-2008

Taalrol	Geschillen	Aantal
Tweetalig	Algemeen	19
Tweetalig	Vreemdelingen	0
Franstalig	Algemeen	1.198
Franstalig	Vreemdelingen	26
Nederlandstalig	Algemeen	1.174
Nederlandstalig	Vreemdelingen	16
Franstalig	Cassatie algemeen	7
Franstalig	Cassatie vreemdelingen	797
Nederlandstalig	Cassatie algemeen	12
Nederlandstalig	Cassatie vreemdelingen	1.195
Totaal		4.444

⁽⁴⁴⁾ Algemene opmerking: in bepaalde gevallen zijn de Duitstalige zaken inbegrepen in de Franstalige zaken.

2006-2007

Taalrol	Geschillen	Aantal
Tweetalig	Algemeen	13
Tweetalig	Vreemdelingen	0
Franstalig	Algemeen	1.185
Franstalig	Vreemdelingen	2.553
Nederlandstalig	Algemeen	1.197
Nederlandstalig	Vreemdelingen	2.356
Franstalig	Cassatie algemeen	8
Franstalig	Cassatie vreemdelingen	446
Nederlandstalig	Cassatie algemeen	14
Nederlandstalig	Cassatie vreemdelingen	851
Totaal		8.623

2005-2006

Taalrol	Geschillen	Aantal
Tweetalig	Algemeen	6
Tweetalig	Vreemdelingen	1
Franstalig	Algemeen	1.186
Franstalig	Vreemdelingen	4.263
Nederlandstalig	Algemeen	1.282
Nederlandstalig	Vreemdelingen	3.941
Totaal		10.679

2004-2005

Taalrol	Geschillen	Aantal
Tweetalig	Algemeen	8
Franstalig	Algemeen	1.146
Franstalig	Vreemdelingen	4.240
Nederlandstalig	Algemeen	1.241
Nederlandstalig	Vreemdelingen	3.769
Totaal		10.404

2003-2004

Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	0
Duitstalig	Vreemdelingen	0
Tweetalig	Algemeen	15
Tweetalig	Vreemdelingen	0
Franstalig	Algemeen	1.478
Franstalig	Vreemdelingen	5.936
Nederlandstalig	Algemeen	1.658
Nederlandstalig	Vreemdelingen	5.144
Totaal		14.231

2002-2003

Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	0
Duitstalig	Vreemdelingen	3
Tweetalig	Algemeen	27
Tweetalig	Vreemdelingen	2
Franstalig	Algemeen	1.142
Franstalig	Vreemdelingen	5.928
Nederlandstalig	Algemeen	1.463
Nederlandstalig	Vreemdelingen	6.206
Totaal		14.771

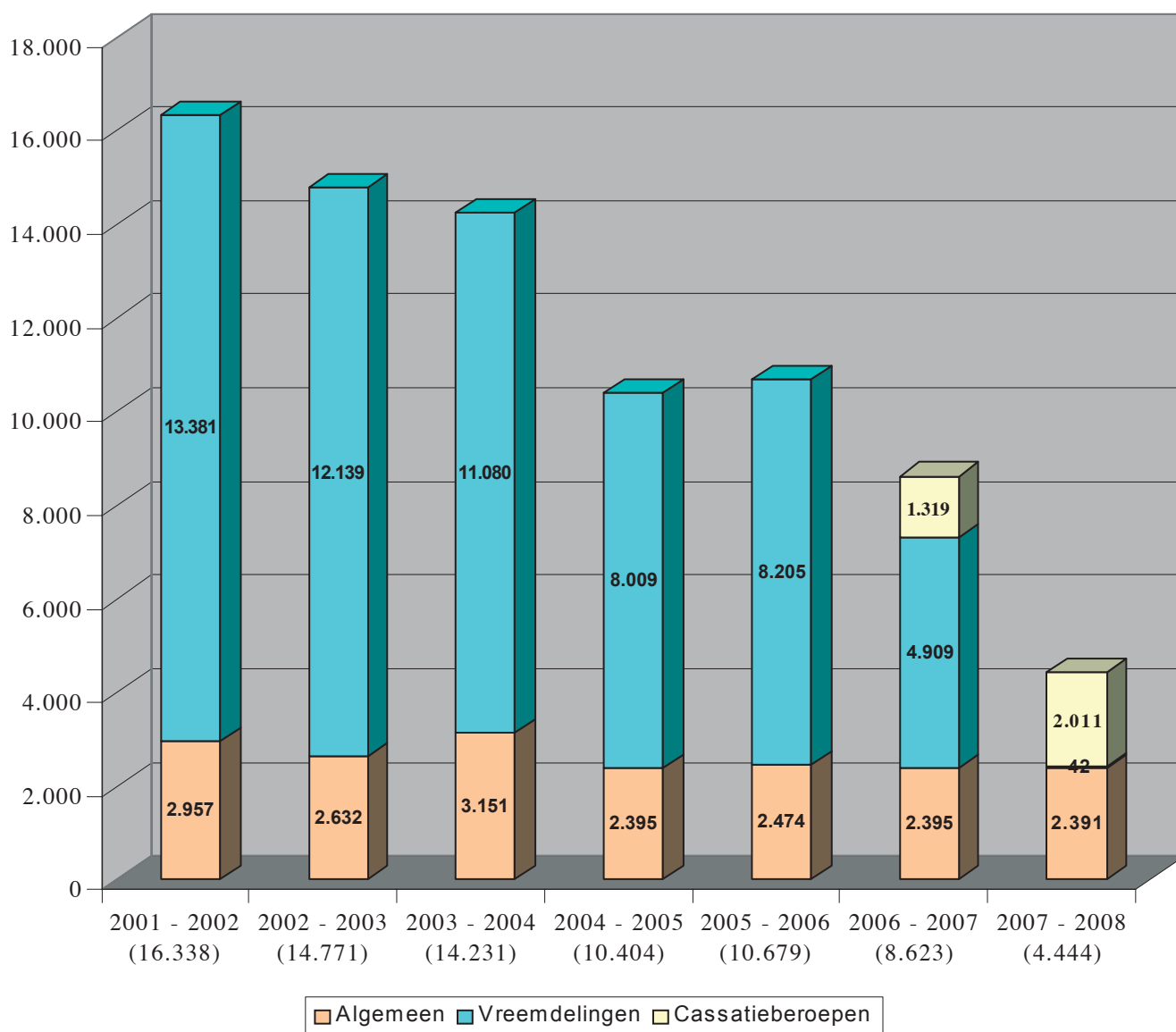
2001-2002

Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	8
Duitstalig	Vreemdelingen	6
Tweetalig	Algemeen	19
Tweetalig	Vreemdelingen	1
Franstalig	Algemeen	1.294
Franstalig	Vreemdelingen	6.952
Nederlandstalig	Algemeen	1.636
Nederlandstalig	Vreemdelingen	6.422
Totaal		16.338

2000-2001

Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	4
Duitstalig	Vreemdelingen	1
Tweetalig	Algemeen	33
Tweetalig	Vreemdelingen	0
Franstalig	Algemeen	1.420
Franstalig	Vreemdelingen	5.968
Nederla ndstalig	Algemeen	1.534
Nederla ndstalig	Vreemdelingen	5.647
Totaal		14.607

b) Grafische voorstelling

15. Totaal aantal arresten, per taalrol en per soort contentieux (algemeen contentieux, vreemdelingencontentieux en cassatiecontentieux) en totaal aantal beschikkingen in het cassatiecontentieux.

a. Begripsomschrijving

Bedoeld worden alle gewezen arresten, ongeacht de aard ervan (schorsingsarresten, bodemarresten, ...). De beschikkingen gewezen in de cassatieprocedure zijn niet inbegrepen.

b. Overzicht van het gerechtelijk jaar 2007-2008

1° Algemeen overzicht van het aantal uitgesproken arresten

(beschikkingen in cassatiecontentieux zijn niet inbegrepen)

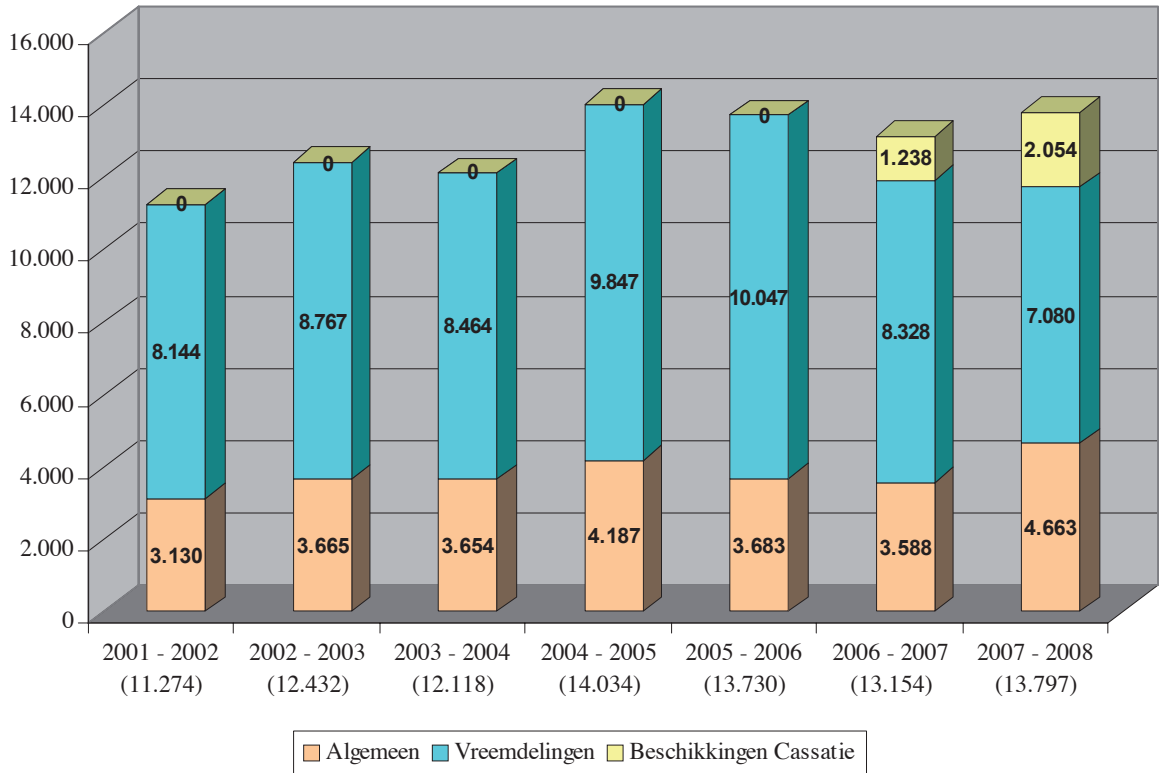
Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	26
Duitstalig	Vreemdelingen	5
Tweetalig	Algemeen	34
Tweetalig	Vreemdelingen	2
Franstalig	Algemeen	2.148
Franstalig	Vreemdelingen	3.920
Nederlandstalig	Algemeen	2.455
Nederlandstalig	Vreemdelingen	3.039
Franstalig	Cassatie (ten gronde)	48
Nederlandstalig	Cassatie (ten gronde)	66
Totaal		11.743

2° Algemeen overzicht van het aantal beschikkingen

(cassatieberoep)

Taalrol	Geschillen	Aantal
Franstalig	Cassatie algemeen	7
Franstalig	Cassatie vreemdelingen	812
Nederlandstalig	Cassatie algemeen	12
Nederlandstalig	Cassatie vreemdelingen	1.223
Totaal		2.054

3° Grafische voorstelling van de ontwikkeling van het totaal aantal uitgesproken arresten, met opsplitsing tussen de arresten uitgesproken in het algemeen contentieux, de arresten uitgesproken in het vreemdelingencontentieux en de beschikkingen in de cassatieprocedure.

16. Eindarresten en beschikkingen van niet-toelaatbaarheid per gerechtelijk jaar en per taalrol. De eindarresten zijn opgesplitst naar het soort contentieux (algemeen contentieux, vreemdelingencontentieux en cassatiecontentieux). Het overzicht van de beschikkingen van niet-toelaatbaarheid in de cassatieprocedure wordt afzonderlijk weergegeven.

a. Begripsomschrijving

Onder "eindarrest" wordt begrepen: elk arrest waarbij een rolnummer wordt afgesloten. Voorbeelden zijn: eindarrest over een beroep tot nietigverklaring, over een verwerping van een vordering ingesteld bij uiterst dringende noodzakelijkheid waarbij niet tijdig een beroep tot nietigverklaring werd ingesteld, over een vordering tot het opleggen van een dwangsom na een vernietigingsarrest. De beschikkingen van niet-toelaatbaarheid in de cassatieprocedure zijn niet inbegrepen maar worden afzonderlijk weergegeven.

b. Overzicht van het gerechtelijk jaar 2007-2008

1° Algemeen overzicht van de eindarresten

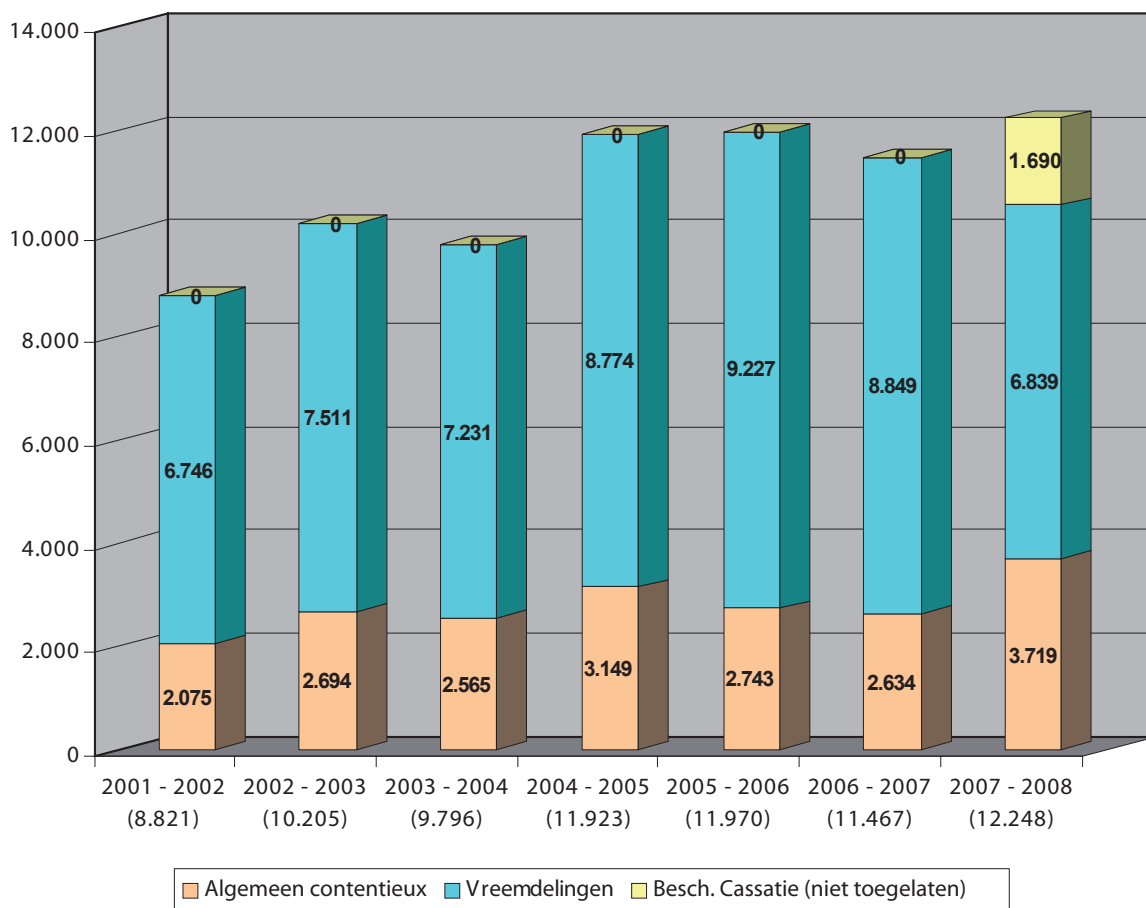
Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	26
Duitstalig	Vreemdelingen	4
Tweetalig	Algemeen	23
Tweetalig	Vreemdelingen	2
Franstalig	Algemeen	1.707
Franstalig	Vreemdelingen	3.723
Nederlandstalig	Algemeen	1.963
Nederlandstalig	Vreemdelingen	3.000
Franstalig	Cassatie (ten gronde)	44
Nederlandstalig	Cassatie (ten gronde)	66
Totaal		10.558

2° Algemeen overzicht van de beschikkingen van niet-toelaatbaarheid in de cassatieprocedure

Taalrol	Geschillen	Aantal
Franstalig	Cassatie algemeen	4
Franstalig	Cassatie vreemdelingen	648
Nederlandstalig	Cassatie algemeen	1
Nederlandstalig	Cassatie vreemdelingen	1.037
Totaal		1.690

3. Grafische voorstelling van de evolutie van het aantal uitgesproken eendarresten en beschikkingen van niet-toelaatbaarheid per gerechtelijk jaar, onderscheiden per taalrol, opgesplitst tussen de eendarresten uitgesproken in het algemeen contentieux, eendarresten uitgesproken in het vreemdelingencontentieux en de beschikkingen van niet-toelaatbaarheid.

17. Tussenarresten en beschikkingen van toelaatbaarheid, per taalrol. De tussenarresten zijn opgesplitst naar het soort contentieux (algemeen contentieux, vreemdelingencontentieux en cassatiecontentieux). Het overzicht van de beschikkingen van toelaatbaarheid in de cassatieprocedure wordt afzonderlijk weergegeven

a. Begripsomschrijving

Onder "tussenarrest" wordt verstaan : elk arrest waarbij een rolnummer niet wordt afgesloten. Voorbeelden zijn : arrest houdende heropening van de debatten, arrest waarbij uitspraak wordt gedaan over een vordering tot schorsing, arrest waarbij een prejudiciële vraag wordt gesteld, ... De cassatiebeschikkingen waarbij het cassatieberoep wordt toegelaten tot de behandeling ten gronde zijn niet inbegrepen maar worden afzonderlijk weergegeven.

b. Overzicht van het gerechtelijk jaar 2007-2008

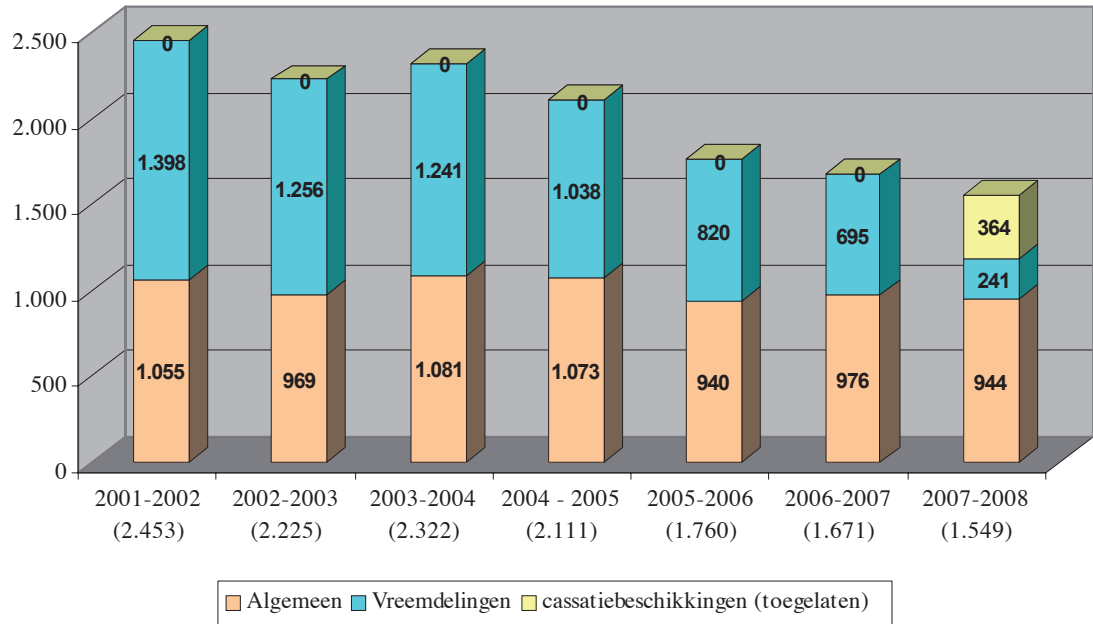
1° Algemeen overzicht

Taalrol	Geschillen	Aantal
Duitstalig	Algemeen	5
Duitstalig	Vreemdelingen	1
Tweetalig	Algemeen	10
Tweetalig	Vreemdelingen	0
Franstalig	Algemeen	436
Franstalig	Vreemdelingen	197
Nederlandstalig	Algemeen	493
Nederlandstalig	Vreemdelingen	39
Franstalig	Cassatie (ten gronde)	4
Nederlandstalig	Cassatie (ten gronde)	0
Totaal		1.185

2° Algemeen overzicht van de beschikkingen van toelaatbaarheid in de cassatieprocedure

Taalrol	Geschillen	Aantal
Franstalig	Cassatie algemeen	3
Franstalig	Cassatie vreemdelingen	164
Nederlandstalig	Cassatie algemeen	11
Nederlandstalig	Cassatie vreemdelingen	186
Totaal		364

- 3° Grafische voorstelling van de ontwikkeling van het aantal tussenarresten en het aantal beschikkingen van toelaatbaarheid, per taalrol, met opsplitsing tussen de tussenarresten gewezen in het algemeen contentieux, de tussenarresten gewezen in het vreemdelingencontentieux en de beschikkingen van toelaatbaarheid in de cassatieprocedure.

18. Overzicht van de hangende zaken op 31 augustus 2008

a. Begripsomschrijving

De som van alle ingestelde beroepen waarin op 31 augustus 2008 nog geen eindarrest is geweest.

b. Hangende zaken per taalrol en per soort contentieux (vreemdelingencontentieux, algemeen contentieux en cassatie)

1° Algemeen overzicht

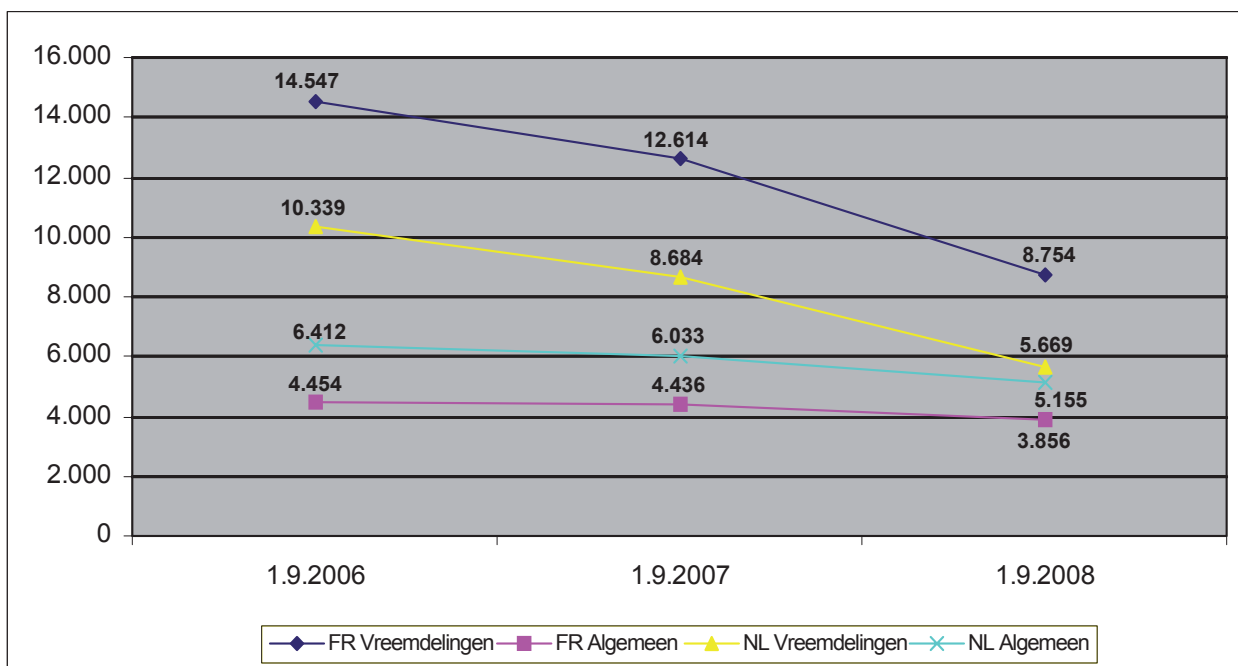
Taalrol	Geschillen	Aantal	%
Duitstalig	Algemeen	18	0,07
Duitstalig	Vreemdelingen	3	0,02
Tweetalig	Algemeen	62	0,26
Tweetalig	Vreemdelingen	1	0,01
Franstalig	Algemeen	3.856	16,06
Franstalig	Vreemdelingen	8.754	36,46
Nederlandstalig	Algemeen	5.155	21,47
Nederlandstalig	Vreemdelingen	5.669	23,61
Tweetalig	Cassatie	1	0,01
Franstalig	Cassatie	185	0,77
Nederlandstalig	Cassatie	303	1,26
Totaal		24.007	100

c. Ontwikkeling van het aantal hangende zaken

1° Algemeen overzicht

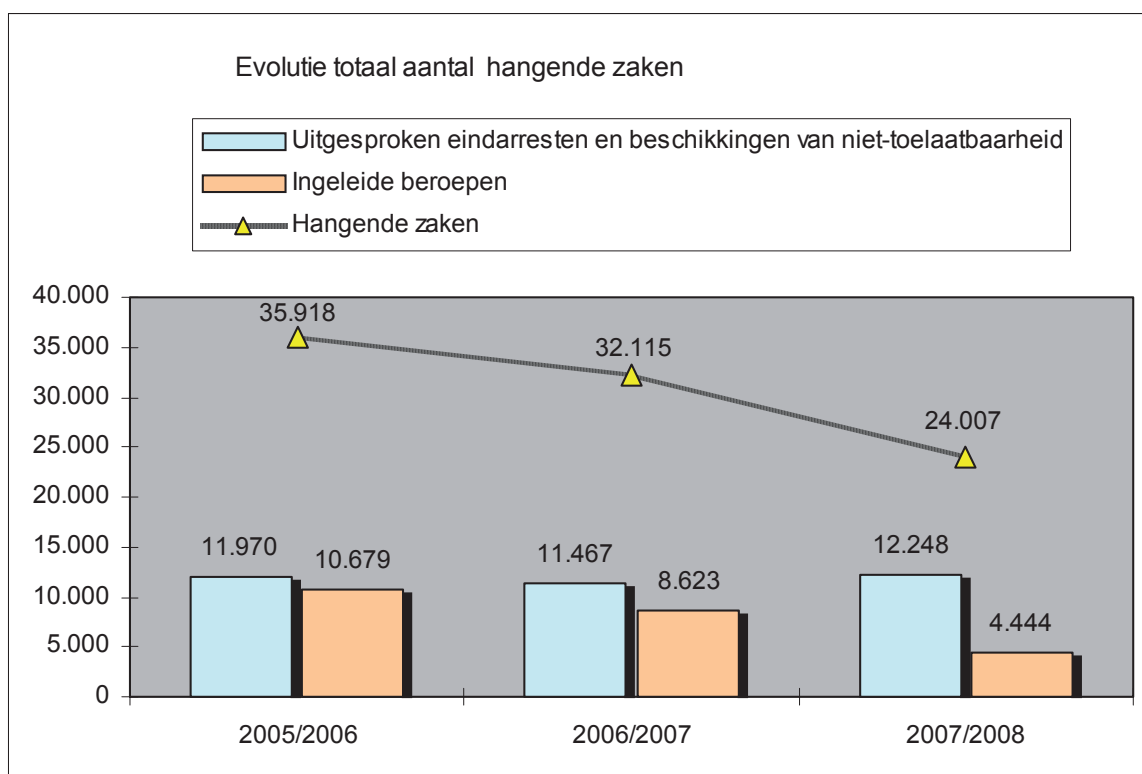
Taalrol	Geschillen	Aantal 01/09/2006	Aantal 01/09/2007	Aantal 01/09/2008	Vershil Jaar-1	Vershil Jaar-2
Duitstalig	Algemeen	9	6	18	+ 12	9
Duitstalig	Vreemdelingen	3	12	3	-9	0
Tweetalig	Algemeen	88	67	62	-5	-26
Tweetalig	Vreemdelingen	6	3	1	-2	-5
Franstalig	Algemeen	4.454	4.436	3.856	-580	-598
Franstalig	Vreemdelingen	14.547	12.614	8.754	-3.860	-5.793
Nederlandstalig	Algemeen	6.412	6.033	5.155	-878	-1.257
Nederlandstalig	Vreemdelingen	10.399	8.684	5.669	-3.015	-4.730
Tweetalig	Cassatie	0	0	1	+ 1	+ 1
Franstalig	Cassatie	0	70	185	+ 115	+ 185
Nederlandstalig	Cassatie	0	190	303	+ 113	+ 303
Totaal		35.918	32.115	24.007	-8.108	-11.911

2° Grafische voorstelling van de ontwikkeling van het aantal hangende zaken in de belangrijkste soorten geschillen (de cijfers betreffende de cassatieprocedure zijn in het totaal begrepen)

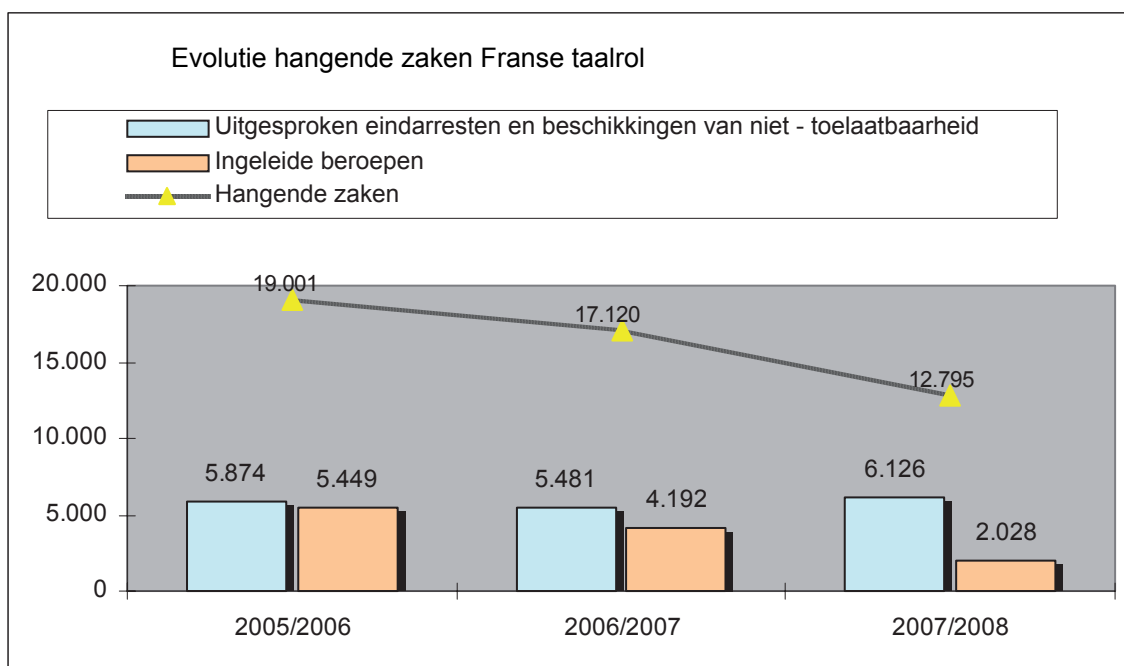

3° Grafische voorstelling van de ontwikkeling van het aantal hangende zaken in combinatie met de ontwikkeling van het aantal ingestelde beroepen en het aantal uitgesproken eindarresten (de cijfers betreffende de cassatieprocedure zijn vanaf het jaar 2006/2007 in het totaal begrepen)

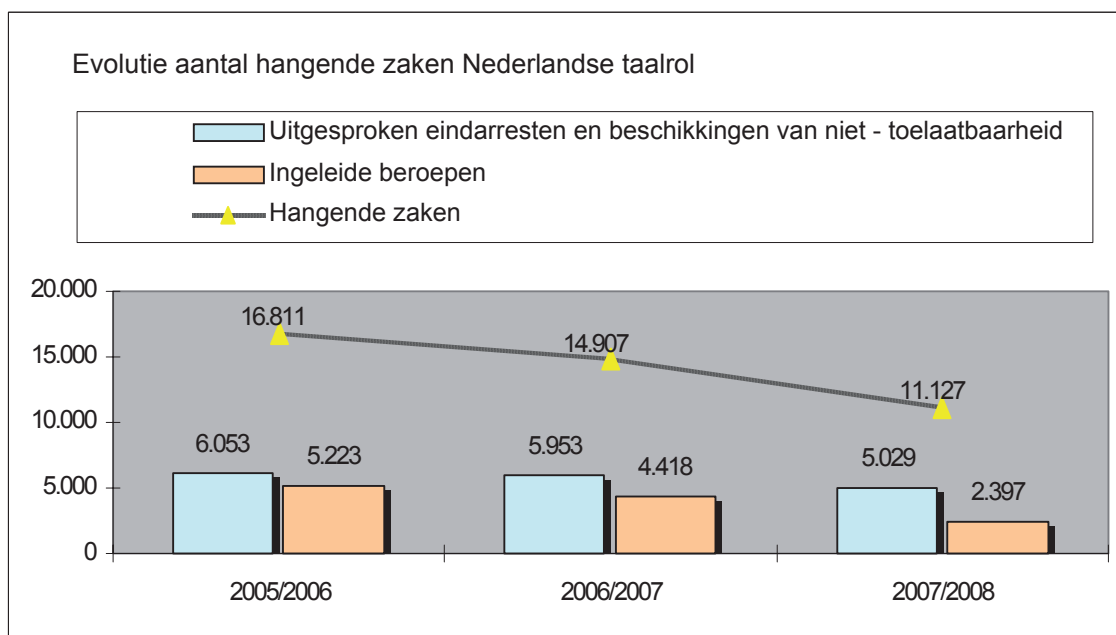
a. Algemeen totaal

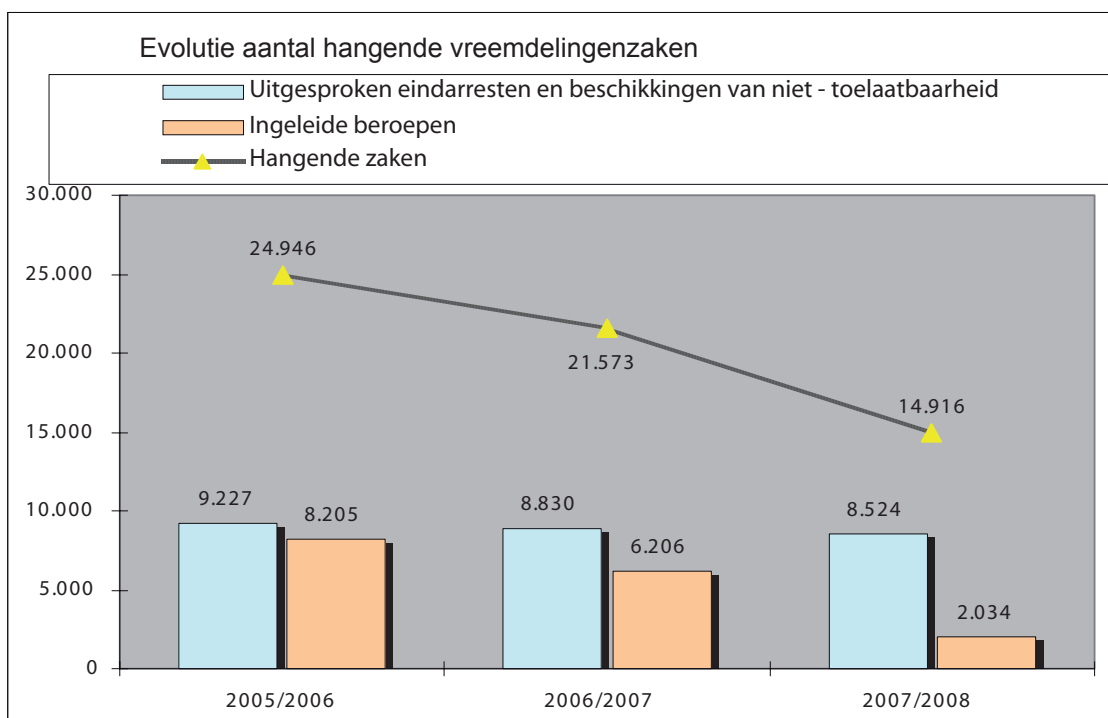
b. Franse taalrol

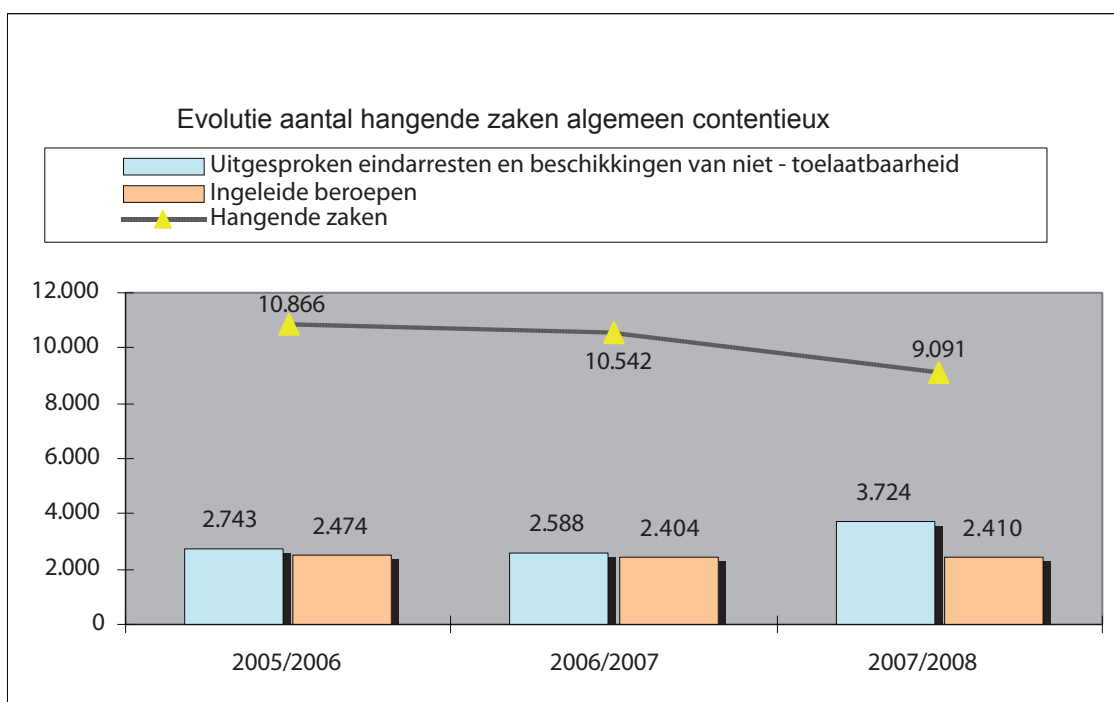
c. Nederlandse taalrol

d. Rechtspraak in vreemdelingenzaken

e. Bestuursrechtspraak algemene zaken

C. ONDERZOEK VAN EEN AANTAL ARRESTEN, UITGESPROKEN IN 2007-2008, INZAKE DE ONTWIKKELING VAN HET BELANG OM EEN BEROEP IN TE STELLEN BIJ DE RAAD VAN STATE

Inleiding

- 19.1. Artikel 19, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, bepaalt: "De aanvragen, moeilijkheden, beroepen tot nietigverklaring en cassatieberoepen bedoeld bij de artikelen 11, 12, 13, 14 en 16, 1° tot 6°, kunnen voor de afdeling Bestuursrechtspraak worden gebracht door elke partij welke doet blijken van een benadeling of van een belang en worden schriftelijk ingediend bij de afdeling in de vormen en binnen de termijn door de Koning bepaald."
- 19.2. Het begrip "belang" als voorwaarde voor de ontvankelijkheid van een beroep is in de rechtsleer al uitvoerig behandeld. Het is niet de bedoeling om in deze commentaar de hoofdlijnen in herinnering te brengen van de interpretatie van het begrip "belang" in de jurisprudentie van de Raad van State, maar wel om in het bijzonder de arresten nader toe te lichten die in 2007-2008 een evolutieve en positieve interpretatie hebben gegeven aan dat concept, waarbij wellicht blijkt werd gegeven van een pragmatischer inschatting van de grenzen van dit begrip, evenwel zonder dat de rechtsfiguur van de actio popularis wordt ingevoerd.
- 19.3. Tevens moet worden vastgesteld dat steeds meer beroepen worden ingesteld door personen die een collectieve vordering instellen, onder meer via een privaatrechtelijk rechtspersoon, in het kader van bepaalde projecten, bij voorbeeld inzake stedenbouw of leefmilieu, die tal van consequenties kunnen hebben op het leefklimaat van een hele wijk of op nog grotere schaal. Gelet op die ontwikkeling heeft de Raad van State zijn jurisprudentie inzake het belang moeten toetsen aan nieuwe tendensen in een aantal beleidslijnen die de burger een concretere rol toebedelen in het besluitvormingsproces.

1. Belang bij het aanvechten van reglementaire besluiten

- 20.1. Gedurende decennia stelde de Raad van State zich op het standpunt dat het belang bij het vernietigen van een reglementair besluit in principe niet verloren gaat, ook al is dat reglementair besluit op het ogenblik van de uitspraak van het arrest al opgeheven of gewijzigd. Ook in het gerechtelijk jaar 2007-2008 stelde de Raad van State zich soepel op wat betreft het vereiste belang bij het aanvechten van een reglementair besluit. In een aantal gevallen nam de Raad van State evenwel een genuanceerder en pragmatischer standpunt in. Uit die arresten blijkt dat de Raad de vernietiging van een reglementair besluit wil vermijden indien uit niets blijkt dat de verzoekende partij nog enig belang heeft bij een vernietiging. Aan de verzoekende partij kan worden gevraagd haar belang aannemelijk te maken.

Arrest nr. 182.188 van 21 april 2008 (IXe Kamer) vzw Koninklijk belgisch verbond voor de bescherming van de vogels tegen het Vlaamse Gewest; tussenkomende partijen: de VZW Koninklijke Nationale Federatie Algemene Vinkeniersbond (A.Vi.Bo) en de VZW Vinkeniers Midden-België (Vi.Mi.Bel)

- 20.2.** In deze zaak betwistten de tussenkomende partijen het belang van verzoekster om de vernietiging te vorderen van het besluit van 27 september 2001 van de Vlaamse minister van Leefmilieu tot regeling van de bevoorrading van de vinkeniers en tot stimulering van de vinkenweek in 2001 in het Vlaamse Gewest, aangezien de periode waarvoor de toestemming wordt gegeven om vinken te vangen, verstreken is en de vernietiging van het bestreden besluit haar van geen enkel nut meer kan zijn. De vinkeniers, die in de periode van 15 oktober tot 15 november 2001 werkelijk vinken gevangen en geringd hebben, hebben gehandeld op basis van een uitvoerbaar besluit, zij hebben regelmatig de eigendom verworven van de gevangen dieren en ze misschien zelfs reeds geruild, zodat zij niet meer in vrijheid gesteld kunnen worden. De vernietiging van het bestreden besluit en de constatering dat de vogels niet gevangen hadden mogen worden, komt derhalve neer op schending van definitief verkregen subjectieve rechten. Aangezien verzoekster opkomt voor het belang van de vogels en de beweerde vermindering van de vogelstand en de zogenaamde wreedheden tegen dieren niet meer ongedaan gemaakt kunnen worden, wordt niet ingezien welk belang zij thans nog heeft bij een vernietiging. Ten onrechte verwijst verzoekster naar een moreel belang, aangezien zij geen natuurlijke persoon is en het belang van haar individuele leden of haar bestuurders niet vereenzelvigd mag worden met het belang van de rechtspersoon, aldus de tussenkomende partijen.
- 20.3.** De Raad van State volgde deze argumentatie van de tussenkomende partijen niet. Het beroep is gericht tegen een reglementair besluit met een beperkte toepassing in de tijd. Verzoekster is niet verantwoordelijk voor het feit dat de Raad van State het annulatieberoep onderzoekt wanneer de geldingsduur ervan verstreken is. Uiteraard kan een vernietiging niet meer beletten dat op regelmatige wijze tussen 15 oktober en 15 november 2001, 6000 vinken konden gevangen worden. Te dezen dient evenwel vastgesteld te worden dat de verwerende partij ieder jaar weer een gelijkaardig besluit met een korte geldingsduur treft, zonder zich te bekommeren om dezelfde juridische kritiek die verzoekster steeds weer aanvoert.
- 20.4.** Verzoekster komt op voor de belangen van de vogels en in haar doelstelling om de internationaal en nationaal uitgewerkte beschermingsregeling van de vink af te dwingen vindt zij een blijvend belang om te ageren tegen reglementen die daartegen ingaan. Zij kan immers in een vernietigingsarrest juridische argumenten vinden om inhoudelijk weerwerk te bieden tegen de nieuwe soortgelijke maatregelen van korte duur die de verwerende partij in deze aangelegenheid steeds weer kan nemen. In die zin is er geen reden om verzoekster het wettelijk vereiste belang te ontzeggen, aldus de Raad van State.

Arrest nr. 181.377 van 20 maart 2008 (VIIe Kamer), N.V. Docpharma tegen de Belgische Staat

- 20.5. Deze zaak had betrekking op een ministerieel besluit inzake de tegemoetkoming voor farmaceutische specialiteiten. De verwerende partij wierp als een van de excepties op dat er zich ontwikkelingen op reglementair vlak hadden voorgedaan, inzonderheid wat betreft de terugbetaling van de betrokken farmaceutische specialiteiten.
- 20.6. De Raad van State nam de exceptie niet aan omdat de wijzigingen in de regelgeving zelf aanleiding gaven tot diverse annulatieberoepen.

Arrest nr. 185.627 van 7 augustus 2008 (IXe Kamer), Jaenen tegen de Belgische Staat en de Rijksdienst voor Jaarlijkse vakantie

- 20.7. In deze zaak werd de vernietiging gevraagd van het ministerieel besluit van 25 september 1997 houdende het reglement van het personeel van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie, waarin onder meer bepaalde voorwaarden waren opgenomen voor benoeming in bepaalde graden.
- 20.8. De verwerende partij had aangevoerd dat er geen vacante betrekkingen waren in de functie die verzoeker ambieerde en dat dit op korte termijn ook niet te verwachten viel, zodat een vernietiging van het bestreden ministerieel besluit voor verzoeker geen gunstig effect zou hebben.
- 20.9. De Raad van State liet zich door dit argument niet overtuigen. De Raad stelde dat het bestreden besluit een verordenend karakter heeft. Een verzoeker heeft belang bij het bestrijden van zo'n besluit wanneer dat besluit op hem zou kunnen worden toegepast en zijn situatie in ongunstige zin zou kunnen beïnvloeden. Daarentegen is niet vereist dat het bestreden besluit op het ogenblik van het instellen van het beroep reeds daadwerkelijk op de betrokken verzoeker is toegepast.
- 20.10. De omstandigheid dat verzoeker op het ogenblik van het instellen van het beroep, of later, niet geconfronteerd zou zijn met een vacante betrekking waarnaar hij, wegens de bestreden bepaling, niet zou kunnen meedingen, ontnemt hem dus niet zijn belang bij zijn beroep.

Arrest nr. 179.051 van 28 januari 2008 (IXe Kamer), Houthoofd tegen de Belgische Staat

- 20.11. In deze zaak vroeg de verzoekende partij de vernietiging van een bepaald artikel van een koninklijk besluit tot vaststelling van de geldelijke bepalingen toepasselijk op de bijzondere graden van het Ministerie van Verkeer en Infrastructuur.
- 20.12. De Raad van State merkte ambtshalve op dat het beroep beperkt was tot een bepaling die ondertussen was opgeheven. De toepassing van het bestreden artikel was aldus in de tijd beperkt geweest tot de periode tussen de inwerkingtreding ervan en de opheffing ervan.

- 20.13.** Ten gevolge van de opheffing ervan was het bestreden artikel uit de rechtsorde verdwenen. In principe heeft een partij geen belang meer om de nietigverklaring te vorderen van een bepaling die in de loop van het geding wordt opgeheven en -zoals te dezen- vervangen door een andere regeling, tenzij zij aannemelijk maakt dat zij een actueel belang bij het beroep blijft behouden. Het komt derhalve in deze gewijzigde context aan de verzoekster toe om nader toe te lichten waarin haar actuele belang bij het annulatieberoep nog bestaat.
- 20.14.** Door de staatsraad-rapporteur per brief uitgenodigd om nadere toelichting te verstrekken over het behoud van haar belang, verklaarde verzoekster dat zij wel degelijk nog een actueel belang heeft. Zij laat gelden dat het door haar bestreden artikel niet alleen vóór de opheffing ervan uitwerking heeft gehad, maar dat de erin vervatte ongelijke behandeling haar tot op vandaag benadeelt en negatieve gevolgen heeft op het vlak van haar bezoldiging. Zij legt ter zake uit dat zij agent der zeevaartpolitie was op het ogenblik dat zij met het bestreden besluit geconfronteerd werd. Door de wet van 17 november 1998 houdende integratie van de zeevaartpolitie, de luchtvaartpolitie en de spoorwegpolitie in de rijkswacht, werd zij verplicht overgeheveld naar de rijkswacht. Met toepassing van artikel 2, 3°, van voormelde wet heeft zij ervoor gekozen om overgeplaatst te worden naar het operationeel korps met bijzondere politiebevoegdheid. Artikel 23 van het koninklijk besluit van 26 januari 1999 tot vaststelling van de inwerkingtreding van sommige bepalingen van de wet van 17 november 1998 houdende integratie van de zeevaartpolitie, de luchtvaartpolitie en de spoorwegpolitie in de rijkswacht en houdende de regeling van de integratie van de zeevaartpolitie, de luchtvaartpolitie en de spoorwegpolitie in de rijkswacht bevat een geldelijke vrijwaringsclausule in die zin dat de verzoekster het recht behoudt op de weddeschaal, met inbegrip van de tussentijdse verhogingen, die verbonden was aan de graad of aan de functie waarmee zij vóór haar overplaatsing bekleed was. Verzoekster stelt dat haar oude weddeschaal, zoals die bestond ten tijde van de zeevaartpolitie, aldus bleef gelden bij de rijkswacht. Ten gevolge van de politiehervorming is verzoekster dan op 1 april 2001 overgegaan van de rijkswacht naar de federale politie. Overeenkomstig artikel XII.XI 19 van het koninklijk besluit van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten is op verzoekster ook bij deze overplaatsing een soortgelijke financiële vrijwaringsclausule van toepassing. Verzoekster besluit dat het door haar bestreden artikel 88 tot op vandaag voor haar negatieve gevolgen heeft.
- 20.15.** Uit het betoog van de verzoekster blijkt volgens de Raad van State dat zij, niettegenstaande haar overplaatsing naar de rijkswacht en later naar de federale politie, en niettegenstaande de opheffing van de door haar bestreden bepaling, nog steeds een actueel belang bij haar beroep heeft, in zoverre de ongunstige gevolgen van die bepaling blijven voortduren.

Arrest nr. 174.524 van 17 september 2007 (IXe Kamer), VZW Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel tegen de Belgische Staat

- 20.16. In deze zaak werd de nietigverklaring gevorderd van een aantal koninklijke besluiten tot vaststelling van de taalkaders van het Ministerie van Financiën.
- 20.17. De Raad van State stelde vast dat de bestreden besluiten op het ogenblik van de uitspraak alle opgeheven en vervangen waren. De toepassing van de besluiten is aldus telkens beperkt geweest tot de periode vanaf de inwerkingtreding ervan tot de opheffing en vervanging. De opheffing van de bestreden besluiten heeft die uit de rechtsorde doen verdwijnen. In principe heeft een partij geen belang meer om de nietigverklaring van een besluit te vorderen dat in de loop van het geding werd opgeheven en -zoals te dezen- vervangen door een ander besluit, tenzij zij aannemelijk maakt dat zij een actueel belang bij het beroep heeft behouden. Het komt derhalve in deze gewijzigde context aan de verzoeker toe om nader toe te lichten waarin haar actuele belang bij het annulatieberoep nog bestaat. Daartoe uitgenodigd bij schrijven van de staatsraad-rapporteur van 4 juni 2007, heeft verzoeker verklaard dat hij geen actueel belang meer heeft bij de voortzetting van het geding. De Raad van State verwierp dan ook het beroep.

Arrest nr. 179.045 van 28 januari 2008 (IXe Kamer), Dubois tegen de Belgische Staat

- 20.18. De verzoekende partijen in deze zaak vroegen de vernietiging van een koninklijk besluit houdende vereenvoudiging van de loopbanen van de ambtenaren van het Ministerie van Verkeer en Infrastructuur.
- 20.19. Ambtshalve stelde de Raad van State vast dat het bestreden besluit inmiddels was opgeheven. De toepassing van de bepalingen van het bestreden besluit waaraan terugwerkende kracht was verleend, was in de tijd beperkt geweest tot de periode tussen de inwerkingtreding ervan en de opheffing ervan. Ten gevolge van de opheffing ervan zijn de bedoelde bepalingen uit de rechtsorde verdwenen. In principe heeft een partij geen belang meer om de nietigverklaring te vorderen van een bepaling die in de loop van het geding wordt opgeheven, tenzij zij aannemelijk maakt dat zij een actueel belang bij het beroep blijft behouden. Het komt derhalve in deze gewijzigde context aan de verzoeker toe om nader toe te lichten waarin zijn actuele belang bij het annulatieberoep nog bestaat. Door de staatsraad-rapporteur was de verzoekende partij per brief uitgenodigd om nadere toelichting te verstrekken over het behoud van haar belang. De verzoekende partij verschaftte geen nadere toelichting en verscheen ook niet ter terechtzitting. Daar zij niet uiteenzette waarin haar actuele belang nog bestond, moet worden besloten dat zij geen actueel belang meer heeft bij haar beroep.

Arrest nr. 186.846 van 2 oktober 2008 (VIe kamer), SA Laboratoires pharmaceutiques Trenker tegen Belgische Staat

- 20.20. Een maatschappij gespecialiseerd in het verhandelen van geneesmiddelen, inzonderheid anorexigene geneesmiddelen, kan er een belang bij hebben de nietigverklaring te vorderen van een koninklijk besluit, ofschoon de vernietiging ervan ertoe zou leiden dat een ander koninklijk besluit houdende een verbod van de afgifte van sommige anorexigene geneesmiddelen aldus opnieuw in werking treedt, vermits artikel 159 van de Grondwet haar de mogelijkheid biedt om zonder beperking in de tijd de wettigheid van dat koninklijk besluit te betwisten vóór ieder rechtscollege.

2. Behoud van het belang bij opeenvolgende vergunningsaanvragen

21.1. Vroegere rechtspraak (zie o.m. RvSt, de bvba Coconuts België, nr. 126.171, 9 december 2003; RvSt, Bauwens, nr. 128.255, 18 februari 2004; RvSt, Seye en Heye, nr. 139.436, 18 januari 2005) stelde dat een verzoeker, wanneer hij bij de Raad van State een beroep instelde tegen de weigering van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning, en daarna een nieuwe aanvraag tot het verkrijgen van een dergelijke vergunning indiende, automatisch geacht werd af te zien van zijn eerste aanvraag en bijgevolg zijn belang bij het beroep verloor. Recente rechtspraak van het jaar 2007-2008 vereist voortaan dat de verzoeker door het indienen van een nieuwe aanvraag uitdrukkelijk de wil te kennen heeft gegeven dat hij afziet van de eerste aanvraag. Het verlies aan belang is aldus geen automatisme meer.

Arrest nr. 175.192 van 1 oktober 2007 (Xe Kamer), N.V. Bioland tegen het Vlaams Gewest

- 21.2.** In deze zaak vroeg de NV Bioland de vernietiging van het besluit van 21 juni 1999 van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening houdende verwerping van haar beroep tegen het besluit van 15 oktober 1998 van de bestendige deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen, waarbij haar de vergunning is geweigerd voor "de regularisatie van het renoveren van een berging voor agrarische doeleinden" gelegen te Sint-Gillis-Waas, Heerweg 22, kadastraal bekend sectie A, nr. 341/f.
- 21.3.** De Raad van State overwoog dat, desnoods ambtshalve, dient te worden onderzocht of een verzoeker doet blijken van het rechtens vereiste actuele belang.
- 21.4.** Uit de gegevens van de zaak blijkt dat het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Sint-Gillis-Waas op grond van een vraag ingediend op 6 februari 2002, aan de verzoekende partij op 31 maart 2003 een stedenbouwkundige vergunning heeft verleend voor "het herstel van schuur in de oorspronkelijke toestand (regularisatie) + regularisatie paramentsteen rond bijgebouw keuken".
- 21.5.** De verzoekende partij heeft in antwoord op de vraag van de auditeur naar haar belang verklaard dat de op 31 maart 2003 verkregen stedenbouwkundige vergunning aanzienlijke aanpassingswerken aan de actuele constructie vereist en dat zij nog steeds "haar oorspronkelijke stedenbouwkundige vergunningsaanvraag om als landbouwer de nodige verbouwingen te mogen doen" verkiest, en de aanvraag die tot voormelde vergunning van 31 maart 2003 heeft geleid omschrijft als een "preventieve maatregel, in afwachting van het arrest van de Raad van State met betrekking tot de in de oorspronkelijke stedenbouwkundige vergunning als landbouwer", waarbij deze "enkel relevant (is) voor het geval er toch nog een strafrechtelijke vervolging zou komen".
- 21.6.** Uit de niet-betwiste gegevens van de zaak blijkt dat voormelde stedenbouwkundige vergunning van 31 maart 2003 niet is uitgevoerd, en dat zij uit kracht van de wet is vervallen; dat er geen nieuwe aanvraag is ingediend.

21.7. In de gegeven omstandigheden kan uit het door de verzoekende partij indienen van een nieuwe aanvraag tot het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning "overeenkomstig zijn oorspronkelijke toestand" niet worden afgeleid dat zij daardoor uitdrukkelijk de wil te kennen heeft gegeven nog slechts werken aan het betrokken gebouw te willen uitvoeren volgens de gewijzigde aanvraag en de voorwaarden die eventueel zijn vervat in de beslissing waarbij over de nieuwe gewijzigde aanvraag uitspraak wordt gedaan, en waardoor de nieuwe aanvraag als een dermate gewijzigde omstandigheid moet worden aangemerkt dat dient te worden vastgesteld dat de verzoekende partij niet langer doet blijken van het rechtens vereiste actuele belang.

Arrest nr. 178.808 van 22 januari 2008 (Xe Kamer), Van Den Bosch tegen Vlaams Gewest

21.8. In deze zaak vraagt de verzoekende partij de vernietiging van een besluit van de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening houdende verwerping van haar beroep tegen de beslissing van de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen waarbij de vergunning is geweigerd voor het verkavelen van gronden.

21.9. De verzoekende partij diende na het instellen van het annulatieberoep een tweede verkavelingsaanvraag in. De Raad van State nam met de verzoekende partij aan dat zij nog steeds getuigt van het rechtens vereiste belang bij het annulatieberoep gericht tegen het bestreden besluit omdat nog niet werd beslist over haar tweede verkavelingsaanvraag. Het bleek niet dat de verzoekende partij afgezien had van de verkavelingsaanvraag die had geleid tot het bestreden besluit.

3. **Bij ernstige twijfel omtrent haar belang moet de verzoekende partij nadere toelichting verschaffen, en zij krijgt daar ook de mogelijkheid toe**

22.1. Om te vermijden dat de Raad van State tijd en energie spendeert aan zaken die misschien door de feiten achterhaald zijn of waarvoor de verzoekende partij geen enkele belangstelling meer heeft, wordt in geval van ernstige twijfel aan de verzoekende partij nadere uitleg gevraagd omtrent haar actuele belang. De verzoekende partij moet hierbij haar medewerking verlenen, en zij krijgt daar ook alle kans toe, desnoods in stukken die niet in het procedurereglement zijn voorgeschreven.

Arrest nr. 176.522 van 8 november 2007 (VIIe Kamer), Degryze tegen Vlaams Gewest; tussenkomen partij: NV Motormet

22.2. In deze zaak vocht de verzoekende partij een milieuvergunning aan, maar tijdens de loop van het geding was gebleken dat verzoeker niet meer woonde in de omgeving van de inrichting.

22.3. Nadat de auditeur over de problematiek van het belang met de partijen briefwisseling had gevoerd, diende de tussenkomen partij ter terechtzitting foto's in waaruit blijkt dat het onroerend goed van verzoeker leeg staat en wordt verwaarloosd.

22.4. De Raad van State stelt dat het aan verzoeker toekomt het bestaan aan te tonen van het belang dat de openbare orde raakt en dat moet blijven bestaan gedurende de gehele procedure. Dit is des te meer het geval wanneer het belang ernstig wordt betwist door de andere partijen in het geding of wanneer de auditeur-rapporteur dit belang ambtshalve ter discussie stelt. Te dezen slaagt verzoeker er niet in de twijfel weg te nemen die omtrent zijn belang is gerezen. Het beroep is niet ontvankelijk.

Arrest nr. 176.153 van 25 oktober 2007 (XIIe Kamer), Vansant tegen Stad Turnhout en de Belgische Staat; tussenkomen partij: Wouters

22.5. Deze zaak had betrekking op een bevordering.

22.6. De Raad van State stelt dat het belang waarvan een verzoeker blijk moet geven, dient te bestaan op het ogenblik van het indienen van het annulatieberoep en hij dat belang moet behouden tot aan de uitspraak. De aard van het belang kan weliswaar evolueren maar verzoeker moet minstens aannemelijk maken dat de gevraagde nietigverklaring hem nog een concreet voordeel oplevert. Wanneer er twijfel rijst omtrent verzoekers belang, komt het hem toe aan de Raad van State alle nuttige gegevens ter beoordeling voor te leggen die kunnen aantonen dat hij in de concrete omstandigheden van de zaak nog steeds een actueel belang bij de nietigverklaring behoudt.

22.7. Te dezen streeft verzoeker de nietigverklaring na van een bevordering tot het ambt van adjunct-commissaris van politie van de stad Turnhout, de daaraan voorafgaande voordracht en de impliciete weigering om hem te bevorderen. Hij beroept zich niet op enige rechtsplicht van de benoemende overheid om hem na de gevraagde nietigverklaringen nog retroactief te benoemen in het betreffende ambt van adjunct-commissaris.

22.8. Verzoeker verduidelijkt niet, in de nota die de Raad van State hem toestond op te stellen om zijn actueel belang toe te lichten, op welke wijze het oorspronkelijk oogmerk dat hij met zijn beroep nastreefde, namelijk zich een nieuwe kans te verschaffen om te worden bevorderd tot het ambt van adjunct-commissaris te Turnhout, nog naderbij zou kunnen worden gebracht door de gevraagde nietigverklaringen, gelet op aan de ene kant de plaatsgevonden politiehervorming en aan de andere kant het feit dat hijzelf nu reeds een hogere graad bekleedt.

22.9. Over een resterend "financieel" belang verstrekt verzoeker geen nadere verduidelijkingen zodat hij derhalve nalaat toe te lichten welk concreet voordeel hij op dat vlak thans nog zou kunnen nastreven met zijn beroep, dat meer zou zijn dan de eenvoudige vaststelling van een onwettigheid om op grond daarvan een eis tot schadevergoeding in te stellen bij de burgerlijke rechter, hetgeen een belang is met een onrechtstreeks karakter, niet vallend binnen de grenzen van het belang zoals bedoeld in artikel 19 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

22.10. Al evenmin verklaart verzoeker hoe "gemiste kansen aan promotie" zouden kunnen worden geredimeerd door de gevraagde nietigverklaringen. Hij toont immers niet aan dat ook maar één van dergelijke promoties, die hij overigens slechts zeer algemeen aangeeft als "onder meer" "de mandaatfunctie van zonechef", tijdig binnen het bereik van de annulatiebevoegdheid van de Raad van State zijn gebracht, zodat deze dientengevolge definitief moeten zijn geworden.

22.11. Verzoekers actueel belang wordt niet aangetoond. Derhalve is het beroep niet langer ontvankelijk.

Arrest nr. 175.107 van 27 september 2007 (Ve Kamer), Adriaensen tegen de Belgische Staat; tussenkomende partij: Livyns

22.12. Deze zaak had betrekking op een benoeming.

22.13. Sedert het instellen van het annulatieberoep hadden zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die aan het belang van de verzoekende partij konden doen twijfelen.

22.14. De verzoekende partij had een niet in het procedurereglement voorgeschreven aanvullende memorie ingediend waarin zij de aandacht vestigde op een bepaald feit dat een grote impact had op haar belang. Verweerster vroeg om die memorie uit de debatten te weren.

22.15. De Raad van State stelde dat het belang dat een verzoeker bij zijn beroep heeft dient behouden te worden tot aan de sluiting van de debatten. Het belang raakt voorts de openbare orde. Uit die beide vaststellingen dient besloten te worden dat de partijen het recht hebben te allen tijde de aandacht van de Raad van State te vestigen op nieuwe feiten welke een weerslag kunnen hebben op het belang van de verzoeker. De aanvullende memorie van de verzoeker wordt bijgevolg niet uit de debatten geweerd. Hetzelfde geldt overigens ook ten aanzien van de memorie die de verwerende partij als antwoord op de bedoelde memorie heeft ingediend.

22.16. Voortgaande op de verdere ontwikkelingen en de aanvullende argumenten die waren aangevoerd was de Raad van State in deze zaak van oordeel dat het belang niet langer kon worden aangenomen.

4. Het belang bij overheidsopdrachten

Arrest nr. 183.530 van 29 mei 2008 (XIIe Kamer), NV Van Steenbrugge Electriciteit tegen CV Intergemeentelijke opdrachthoudende vereniging voor huisvuilverwerking Meetjesland

- 23.1.** In de materie van de overheidsopdrachten werd de notie gekwalificeerd moreel belang ook al vroeger aanvaard (RvSt, CVBA Accountantskantoor Van Wemmel c.s., nr. 155.096 van 16 februari 2006; RvSt, NV Van Laere c.s., nr. 167.577 van 8 februari 2007) . In de afgelopen jaren 2007-2008 werd deze notie verder uitgewerkt.
- 23.2.** Deze zaak betrof de gunning van een overheidsopdracht.
- 23.3.** De verwerende partij wierp in haar memorie van antwoord op dat de verzoekende partij niet het rechtens vereiste belang heeft bij haar beroep, aangezien ze wel beweert doch niet bewijst dat zij met de economisch voordeligste offerte zou zijn geëindigd, mochten de door haar beweerde - doch betwiste - wetschendingen niet zijn begaan, en aangezien bovendien uit het door de verzoekende partij overgelegde stuk 2 blijkt dat zij enkel van zins is, en van meet af aan enkel van zins was, om voor de bevoegde burgerlijke rechtbank een vordering tot schadevergoeding in te stellen wegens beweerde onrechtmatigheid van de bestreden beslissing, doch dat zij geenszins een herstel in natura nastreeft. In haar laatste memorie meent de verwerende partij in de arresten van de algemene vergadering van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, NV Boucher, nr. 152.172 en NV Amec Spie, NV Belgium, nr. 152.174 van 2 december 2005 voor die stelling steun te vinden en er op algemene wijze uit te mogen afleiden dat "de verzoekende partij, die elke kans om de opdracht in de wacht te slepen heeft verloren, ook geen belang meer heeft bij het door haar met het oog op dat rechtsherstel nagestreefd annulatieberoep". In die memorie stelt de verwerende partij nog dat de verzoekende partij nooit enig moreel belang aanvoerde, en dat een moreel belang wat de verzoekende partij betreft niet kan bestaan.
- 23.4.** In antwoord op die exceptie stelt de Raad van State dat het belang van een verzoekende partij om bij de Raad van State een beslissing inzake de toewijzing van een overheidsopdracht te bestrijden, er idealiter in bestaat opnieuw op zijn minst kans te maken om die opdracht toegewezen te krijgen en die zelf uit te voeren. Het enkele feit echter dat het voormelde doel onbereikbaar is geworden moet niet noodzakelijk tot gevolg hebben dat een verzoekende partij elk rechtstreeks belang bij de vordering tot nietigverklaring verliest. Het beroep strekt immers tot de nietigverklaring van een toewijzingsbeslissing, een afsplitsbare bestuurshandeling waardoor de verzoekende partij is voorbijgegaan. Een verzoekende partij ontleent aan dat voorbijgaan in principe een gekwalificeerd moreel belang, dat gediend wordt en, ondanks de uitvoering van de overeenkomst betreffende de opdracht, gediend blijft door een nietigverklaring van de toewijzingsbeslissing. Dat belang volstaat.
- 23.5.** Van de verzoekende partij mag, in tegenstelling tot hetgeen de verwerende partij betoogt, niet worden gevraagd dat zij ter staving van haar belang ook nog eens zou aantonen zelf de economisch voordeligste offerte te hebben ingediend. Ook de omstandigheid dat al dan niet een vordering tot schadevergoeding voor de gewone rechter wordt ingesteld, doet aan het voormelde en aanvaarde belang geen afbreuk.

- 23.6. In de voornoemde arresten waar de verwerende partij naar verwijst wordt enkel belang ontzegd aan die verzoeker die geen belangstelling meer blijkt te vertonen voor het zelf nog uitvoeren van de opdracht, doordat hij onder meer de beslissing waarbij de opdracht aan een concurrent wordt toegewezen niet betwist, of verzuimt aan een nieuwe gunningsprocedure deel te nemen - welke gevallen te dezen niet van toepassing zijn: de verzoekende partij vocht de toewijzingsbeslissing aan en het is niet aan haar toedoen te wijten dat zij heden de opdracht niet meer kan uitvoeren.
- 23.7. Voorts moet een zoals te dezen aangenomen moreel belang worden geacht van bij den beginne te zijn vervat in een beroep tot nietigverklaring van de toewijzingsbeslissing, zodat de verzoekende partij dit belang niet expliciet te berde hoefde te brengen.
- 23.8. Ten slotte kan wel degelijk inzake overheidsopdrachten ten aanzien van een verzoekende partij die een rechtspersoon is, een gekwalificeerd moreel belang bestaan.

Arrest nr. 186.844 van 2 oktober 2008 (VIe kamer), SA Varec tegen Belgische Staat

- 23.9. Een maatschappij die op een bericht van openbare aanbesteding betreffende een opdracht van leveringen gereageerd heeft door het indienen van een offerte kan geacht worden aldus een genoegzaam persoonlijk belang te hebben bij het bestrijden van de toewijzing van de opdracht aan een concurrent.

5. Belang bij het aanvechten van een basisbeslissing, ook al volgen er nog latere beslissingen

- 24.1. Een basisbeslissing die deel uitmaakt van een complexe administratieve rechtshandeling, kan rechtsreeks worden aangevochten, ook al is de eindbeslissing nog niet genomen.

Arrest nr. 184.753 van 26 juni 2008 (VIIe Kamer), Ter Molst tegen Vlaams Gewest

- 24.2. In deze zaak werd de nietigverklaring gevorderd van een aantal beslissingen van de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw waarbij telkens een kadastraal perceel werd aangewezen als historisch verontreinigde grond waar bodemsanering moet plaatsvinden.
- 24.3. De verwerende partij stelde in haar memorie van antwoord in essentie dat de bestreden besluiten geen rechtsgevolgen hebben die een onmiddellijk nadeel kunnen berokkenen aan de verzoekende partij. Zij betoogde dat het zuivere declaratieve rechtshandelingen betreft ter uitvoering van artikel 30, § 2, van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de bodemsanering (hierna: bodemsaneringsdecreet), waarbij enkel gronden worden geïdentificeerd zonder zelfstandige verplichting tot sanering. Daarom was verweerster van oordeel dat het beroep om die redenen onontvankelijk was.
- 24.4. De verzoekende partij repliceerde in haar memorie van wederantwoord dat men niet zomaar kan stellen dat de aanwijzingen van de Vlaamse regering, met toepassing van artikel 30, § 2, van het bodemsaneringsdecreet, van historisch verontreinigde gronden waar sanering moet plaatsvinden, een louter declaratief

karakter hebben. Deze aanwijzingen stellen immers dat er een ernstige indicatie is dat de verontreiniging die is geconstateerd een ernstige bedreiging vormt voor mens en milieu. Dit oordeel moet kunnen worden aangevochten door de belanghebbenden. De Raad van State heeft reeds eerder geoordeeld - weliswaar kennelijk onder de wetgeving zoals ze van toepassing was vóór de wijziging van het bodemsaneringsdecreet bij het decreet van 26 mei 1998 - dat de aanwijzing van historisch verontreinigde gronden waar bodemsanering moet plaatsvinden geen louter declaratief karakter heeft. Er werd onder meer overwogen dat een dergelijk aanwijzingsbesluit op individuele wijze een element van de rechtspositie van de eigenaar wijzigt en de wetsterminologie duidt erop dat de regering de mogelijkheid heeft er anders over te oordelen dan OVAM, die het voorstel doet. Voorts is de verzoekende partij van oordeel dat men ook niet zomaar kan stellen dat er slechts een belang voor de saneringsplichtige zou zijn vanaf het moment dat hij door OVAM wordt aangemaand met toepassing van artikel 31 van het bodemsaneringsdecreet. Daartegen kan ook worden geageerd, doch kennelijk slechts door aan te voeren dat men "onschuldig bezitter" zou zijn, dus blijkbaar niet meer met het argument dat er geen ernstige aanwijzingen voor een ernstige bedreiging zijn. De administratieve beslissing die op dit laatste betrekking heeft zou dan immers reeds zijn genomen. Zij betwist op zich al de ernstige aanwijzingen en de juistheid van de motivering daaromtrent, zodat er wel degelijk een belang is om zich hiertegen in rechte te voorzien, ongeacht het feit of ze eventueel "onschuldig bezitter" kan zijn.

- 24.5. De Raad van State overwoog dat de beslissing van de verwerende partij waarbij zij een perceel aanwijst als historisch verontreinigde grond waarop sanering moet plaatsvinden, een administratieve rechtshandeling met een individuele strekking is die de juridische positie van de verzoekende partij wijzigt. De exceptie wordt verworpen.

6. Behoud van het belang bij reeds uitgevoerde beslissingen

- 25.1. De omstandigheid dat een beslissing reeds is uitgevoerd betekent niet dat een verzoekende partij haar belang bij het vernietigen van die beslissing verliest.

Arrest nr. 181.885 van 10 april 2008 (XIIe Kamer), NV Vlaamse Radio- en Televisieomroep tegen de Vlaamse Kijk- en Luisterraad voor Radio en Televisie, thans de Vlaamse regulator voor de media en de Vlaamse gemeenschap

- 25.2. De verzoekende partij vraagt in deze zaak de vernietiging van een beslissing van de Vlaamse Kijk- en Luisterraad voor Radio en Televisie waarbij de klacht van de heer Ludwig Caluwé in verband met het op 26 december 2002 uitgezonden Radio 1 programma 'Café Terminus', inzonderheid met betrekking tot het onderdeel van het programma waarbij de heer Chris Dusauchoit, als gast in het programma, zich uitspreekt over de moord op Pim Fortuyn, ontvankelijk en gegrond wordt verklaard, en aan de openbare omroep VRT de verplichting wordt opgelegd om deze uitspraak uit te zenden.

- 25.3. De verwerende partij wierp op dat verzoekende partij geen belang heeft bij de nietigverklaring van de bestreden beslissing omdat die beslissing door de uitzending van de uitspraak van de Vlaamse Kijk- en Luisterraad volledig werd uitgevoerd. Verzoekster heeft zelfs geen poging ondernomen om de beslissing geschorst te zien worden en zij heeft daarenboven in een persbericht kunnen aangeven het niet eens te zijn met de wijze waarop de Vlaamse Kijk- en Luisterraad zijn toezichtsbevoegdheid had uitgeoefend. Inhoudelijk betreft verzoekster de verklaring van Chris Dusauchoit en distantieert zij zich ervan. Ook in de aard van de aangevoerde rechtsmiddelen bespeurt verwerende partij niets dat het bestaan van een bijzonder moreel nadeel kan doen vermoeden. Er valt niet in te zien welk moreel belang door een nietigverklaring nog gediend wordt: het enige morele leed lijkt dat verzoekster moet omroepen dat een ander orgaan zegt wat zijzelf eigenlijk ook vindt.
- 25.4. De Raad van State neemt deze exceptie niet aan. De Raad van State ontleedt de regelgeving en stelt dat daaruit blijkt dat de Vlaamse Kijk- en Luisterraad door de decreetgever in het leven is geroepen met de specifieke opdracht te waken tegen de negatieve invloed van omroepprogramma's op de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen. Als deze instantie in de uitvoering van haar taken een inbreuk vaststelt en aan een omroep een sanctie oplegt, heeft die uitspraak in de eerste plaats tot doel officieel uitdrukking te geven aan het feit dat de overheid een bepaalde gedraging van die omroep laakbaar en dus af te keuren vindt.
- 25.5. De bestreden beslissing waarbij de Vlaamse Kijk- en Luisterraad een overtreding van de gecoördineerde mediadecreten vaststelt en als sanctie oplegt deze uitspraak uit te zenden op kosten van de omroep zelf, raakt dat de betrokken omroep rechtstreeks en ongunstig. Het rechtens vereiste belang bij een annulatieberoep, dat erin bestaat dat nadeel ongedaan te maken, gaat in de regel niet teloor door het enkele feit dat de bestreden beslissing is uitgevoerd en op die manier haar effect heeft gehad. De uitvoering van de opgelegde sanctie - de uitzending van de uitspraak- doet het bestaan van de beslissing zelf - de gegrondverklaring van de klacht- niet teniet. Verzoekster heeft de uitspraak moeten ondergaan. De Raad ziet in het enkele feit dat de sanctie, zoals verzoekster overigens verplicht was, werd uitgevoerd dan ook geen reden om te dezen af te wijken van de regel en aan verzoekster het belang te ontzeggen om met de gevorderde nietigverklaring die officiële afkeuring te doen vervallen.

7. Belang van een particulier uit historisch en moreel oogpunt

- 26.1. Arrest nr. 178.729 van 18 januari 2008 stelt dat het persoonlijke belang van verzoeker om een beroep in te stellen vaststaat indien hij concreet aantoonde dat hij actief heeft deelgenomen aan de bescherming van een onroerend goed dat het voorwerp is van een beschermingsmaatregel. Arrest nr. 185.638 van 8 augustus 2008 preciseert zijnerzijds dat een verzoekende partij die specifiek in rechte optreedt als verdediger van een belangrijke historische locatie, een belang heeft om aldus op te treden indien ze aan de hand van een aantal objectieve omstandigheden aantoonde dat tussen haar en het beschermde goed waarop de handeling betrekking heeft, een duidelijk verband bestaat.

- 26.2. Deze twee arresten stellen bovendien dat een natuurlijk persoon evenzeer bij de Raad van State een beroep kan instellen als enerzijds verenigingen tot bescherming van het leefmilieu tegen een stedenbouwkundige vergunning die werkzaamheden op een erkende plaats toestaat, of als anderzijds verenigingen die de bescherming van het onroerend erfgoed tot doel hebben, tegen een beslissing waarbij geweigerd wordt een beschermingsprocedure in gang te zetten.

Arrest nr. 178.729 van 18 januari 2008 (XIIIe kamer), vzw Petitions-Patrimoine en Depoortere tegen Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- 26.3. Op 23 februari 2001 dient de vzw inter-environnement bruxelles bij de Brusselse Hoofdstedelijke Regering overeenkomstig artikel 18, § 2, 2°, van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed een aanvraag in voor het in gang zetten van de procedure tot bescherming van een onroerend goed gelegen te Sint-Pieters-Woluwe, de vroegere persoonlijke woning van architect Jules Rau. Op 14 juni 2001 beslist de Brusselse Hoofdstedelijke Regering de procedure om dit onroerend goed op de monumentenlijst te plaatsen niet op te starten. Op 3 augustus 2001 stellen de vzw Petitions-Patrimoine, eerste verzoekende partij, en de heer depoortere, tweede verzoekende partij, die de petitie mede had ondertekend, een beroep tot nietigverklaring van deze beslissing in.
- 26.4. Wat het beroep ingesteld door de vzw Petitions-Patrimoine betreft, heeft de Raad van State geoordeeld dat het ontvankelijk was, ofschoon ze niet zelf verzocht had om het opstarten van de beschermingsprocedure, daar ze deed blijken van het belang vereist krachtens artikel 19 van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, en ze het specialiteitsbeginsel in acht heeft genomen.
- 26.5. Wat het beroep ingesteld door de heer Depoortere betreft, deze heeft zijn belang om in rechte op te treden gerechtvaardigd door de omstandigheid dat hij sedert 2001 lid was van de vzw Petitions-Patrimoine en sedert 2004 zelfs bestuurder ervan was, dat hij onderhandeld had over een overeenkomst met betrekking tot dat onroerend goed en dat hij zelfs naar Zwitserland was gereisd, waar zich het belangrijkste werk van architect Jules Rau bevindt, om er informatie in te winnen.
- 26.6. De Raad van State heeft in zijn arrest nr. 178.729 eerst gepreciseerd dat het discriminerend zou zijn alleen de verenigingen die tot doel hebben het onroerend erfgoed te beschermen de mogelijkheid te bieden om op te treden tegen een beslissing waarbij geweigerd wordt een beschermingsprocedure op te starten, en heeft vervolgens beschouwd dat de heer Depoortere actief deelgenomen had aan de bescherming van dat gebouw en derhalve deed blijken van het belang vereist krachtens artikel 19 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

Arrest nr. 185.638 van 8 augustus 2008, Brassinne-Vandergeeten tegen Waals Gewest; tussenkomende partij: Waals Commissariaat-generaal voor het Toerisme

- 26.7. De locatie van het slagveld van Waterloo op 18 juni 1815 is beschermd bij de wet van 26 maart 1914 voor de instandhouding van het slagveld van Waterloo (Belgisch Staatsblad van 27 maart 1914). Deze plaats is als een historische locatie opgenomen op de lijst van het uitzonderlijk onroerend erfgoed van het Waals Gewest. Eveneens beschermd is het "monument des Hollandais" in Eigenbrakel, de zogenaamde Heuvel van de Leeuw (van Waterloo), opgericht tussen 1821 en 1826.
- 26.8. Op 21 juni 2001 besluit de Waalse Regering de onroerende goederen bestaande uit het privégedeelte van de plaats van de Heuvel van de Leeuw (van Waterloo) aan te kopen. Zo heeft het Gewest op 3 december 2001 onderhands een winkelpand gekocht dat toebehoorde aan mevrouw Vandergeeten, een door haar geëxploiteerde souvenirwinkel, en een gebouw waarin het "Hôtel du Musée" of "Bivouac de l'Empereur" was gevestigd, met parkeerplaats en grond, toebehorend aan de echtgenoot van mevrouw Vandergeeten, de heer Brassinne, overleden in 2002. De Waalse Regering heeft in 2002 een algemene beleidsnota goedgekeurd met het oog op de toeristische rehabilitatie van de locatie van de slag van Waterloo. Op 12 juni 2004 heeft het Commissariaat-generaal voor het Toerisme bij de gemachtigde ambtenaar een aanvraag om een "patrimoniumsattest" ingediend met het oog op de herstructurering van die plaats, de oprichting van een herdenkingsmonument en de aanleg van een ringweg ten noorden van het gehucht van de Leeuw. Dit attest wordt afgegeven op 5 juli 2005.
- 26.9. Het Commissariaat-generaal voor het Toerisme vraagt vervolgens een stedenbouwkundige vergunning aan, gekoppeld aan een afwijking van het gewestplan, voor de oprichting, op de plaats van de slag van 18 juni 1815, van een herdenkingsmonument gewijd aan deze veldslag, voor de aanleg van een rondweg om die plaats en voor het slopen van het bezoekerscentrum en de Taverne des Alliés. Na afloop van verscheidene openbare onderzoeken geeft de gemachtigde ambtenaar de stedenbouwkundige vergunning af op 19 mei 2006.
- 26.10. Mevrouw Brassinne-Vandergeeten vordert de nietigverklaring van de stedenbouwkundige vergunning en van het "patrimoniumsattest" van 5 juli 2005, beide door de gemachtigde ambtenaar afgegeven aan het Commissariaat-generaal voor het Toerisme.
- 26.11. In het kader van dit beroep hebben de verwerende en de tussenkomende partij een exceptie van niet-ontvankelijkheid van het beroep opgeworpen in zoverre dat beroep tegen de eerste bestreden handeling was gericht, op de grond dat de verzoekende partij, die geen eigenaar meer was van de goederen gelegen binnen de omtrek van het project, geen belang aanvoerde dat verschillend was van het belang van het geheel van de inwoners en ze dus geen persoonlijk en rechtstreeks belang had bij de nietigverklaring van de stedenbouwkundige vergunning, daar het zich beroepen op de belangrijkheid van de plaats niet volstaat om het bestaan van een persoonlijk belang aan te tonen. De voornoemde partijen beschouwden het beroep van de verzoekende partij dan ook als een actio popularis.

- 26.12.** Tot staving van haar belang om in rechte op te treden voert verzoekster, licentiate geschiedenis, aan dat ze 63 jaar lang op de plaats van het slagveld van Waterloo gewoond heeft, dat ze steeds gestreden heeft voor de bescherming ervan en dat de vzw Bataille de Waterloo 1815 haar voorts in haar hoedanigheid van "betrokken partij bij het slagveld van Waterloo" persoonlijk een brief heeft gezonden waarin haar om haar opmerkingen werd verzocht omtrent de aantrekkingskracht en de scenografische waarde van het toekomstige herdenkingsmonument van Waterloo.
- 26.13.** De Raad van State onderstreept in zijn arrest dat verzoekster niet is opgetreden als een persoon die woont in de nabijheid van die plaats of als buurtbewoner, maar als verdediger van een belangrijke historische locatie. De Raad van State voegt eraan toe dat geen enkele positiefrechtelijke regel de mogelijkheid om een beroep in te stellen tot nietigverklaring van een stedenbouwkundige vergunning beperkt tot de enkele burens en dat ook beroepen ontvankelijk zijn die op een bijzonder belang zijn gegrond dat geen verband houdt met de geografische nabijheid van het betwiste goed.
- 26.14.** Daaruit volgt dat de historische belangrijkheid van een plaats niet volstaat om het bestaan aan te tonen van een persoonlijk belang om de nietigverklaring te vorderen van een vergunning die werkzaamheden op die plaats toestaat, maar dat integendeel in het licht van inzonderheid artikel 1 van het WWROSP aangenomen moet worden dat een privaatrechtelijke natuurlijke of rechtspersoon in het geval van een beschermde locatie - meer nog, van een locatie die deel uitmaakt van het buitengewoon erfgoed van het Gewest - in rechte kan optreden met het oog op de bescherming van dat erfgoed, dat volgens die persoon bedreigd wordt door een stedenbouwkundige vergunning, indien die persoon door zijn activiteiten of op grond van andere pertinente feiten aantoont dat hij tijd heeft besteed aan en "belang" heeft getoond voor het betrokken onderdeel van het erfgoed.
- 26.15.** Het arrest stelt immers dat zodra een goed erkend wordt als deel uitmakend van het cultureel erfgoed, het per definitie niet meer beschouwd kan worden als "de exclusieve zaak" van enig publiekrechtelijk rechtspersoon, zelfs indien deze de eigenaar ervan is, van een bepaalde collectiviteit of zelfs van de huidige generatie, a fortiori van de burens of de buurtbewoners, en dat het aanspannen van een geding strekkende tot het behoud van het culturele goed derhalve eerder kan worden gerechtvaardigd door het belang van diegenen die zich wijden aan het behoud ervan dan door een aleatoire geografische nabijheid.
- 26.16.** Bovendien merkt de Raad van State op dat indien een beroep tot nietigverklaring uitgaande van verenigingen zonder winstoogmerk die de bescherming van het leefmilieu betrachten, tegen een stedenbouwkundige vergunning die werkzaamheden toestaat op een plaats die erkend is als deel uitmakend van het cultureel erfgoed, onder bepaalde voorwaarden ontvankelijk is, eenzelfde beroepsmogelijkheid ontzeggen aan natuurlijke personen die aan dezelfde voorwaarden voldoen een kennelijke schending zou opleveren van artikel 27 van de Grondwet, met dien verstande dat het recht op vereniging de vrijheid inhoudt om zich niet te verenigen.
- 26.17.** Het arrest van de Raad van State stelt dat het beroep ingesteld door verzoekster, die zich beroept op een specifieke hoedanigheid van verdediger van het historisch erfgoed van Waterloo, moet worden toegewezen vermits uit een geheel van objectieve omstandigheden - zoals de redactie van een artikel gewijd aan de Heuvel van de Leeuw van Waterloo voor een collectief werk, verzoeksters ruime betrokkenheid in het behoud en de animatie van de locatie, haar deelneming aan de vergaderingen in het kader van het project van

toeristische ontwikkeling en de bezwaren ingediend naar aanleiding van openbare onderzoeken - volgt dat tussen haar en het beschermde goed waarop de bestreden handeling betrekking heeft, een duidelijk verband bestaat. De Raad van State is dus van oordeel dat verzoekster doet blijken van een persoonlijk belang dat volstaat om haar geschil vóór de rechter te brengen en dat de exceptie van niet-ontvankelijkheid dus niet kan worden aangenomen.

Arrest nr. 182.910 van 14 mei 2008 (VIIIe kamer), Delannoy tegen Franse Gemeenschap

- 26.18.** Verzoekers ontslag uit zijn ambt heeft niet noodzakelijkerwijs tot gevolg dat hij er geen enkel belang bij heeft om een beroep in te stellen bij de Raad van State.
- 26.19.** Verzoeker was docent in tijdelijk verband aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Luik en was van april 2002 tot het eind van het academiejaar 2001-2002 eveneens aangesteld als leraar dramatische kunst.
- 26.20.** Vervolgens heeft hij gesolliciteerd naar de betrekking van leraar dramatische kunst met een volledige opdracht.
- 26.21.** De optieraad Theater en Woordkunst van diezelfde instelling neemt daarop een besluit aan waarbij hem een halftijdse betrekking wordt toegewezen (zes uren per week).
- 26.22.** De Minister van Hoger Onderwijs deelt hem bij brief van 11 december 2002 mee dat hij aangesteld wordt als docent dramatische kunst met een onvolledige opdracht in tijdelijk verband, voor vijf uren per week, een betrekking waarnaar hij geenszins gesolliciteerd had; die beslissing houdt bij wijze van gevolg de impliciete weigering in om hem in tijdelijk verband aan te stellen in een halftijdse betrekking van leraar dramatische kunst.
- 26.23.** De verwerende partij beweert dat verzoeker geen aanspraken kan aanvoeren om de nietigverklaring te vorderen van de impliciete weigering om hem in die opdracht aan te stellen, vermits hij geen enkel recht kon doen gelden op een tijdelijke aanstelling als leraar dramatische kunst voor zes uren per week. Ze beklemtoont voorts dat ze niet verplicht is om zich aan te sluiten bij het advies verstrekt door de pedagogische beheerraad. Tot slot werpt ze de kwestie op van verzoekers belang om in rechte de rechtsgrond ter discussie te stellen van de hem in 2002-2003 verleende aanstelling en meldt ze tevens dat hij met uitwerking op 1 december 2007 zijn ontslag ingediend had bij het conservatorium van Luik.
- 26.24.** De Raad van State heeft in dit geval geoordeeld dat verzoeker krachtens artikel 12 van de Grondwet een belang - al was het slechts een moreel belang - behield bij zijn beroep en bijgevolg het recht kon doen gelden om geen leeropdracht uit te oefenen waarnaar hij niet gesolliciteerd had, omdat hij in casu niet de aanstelling van een derde aanvocht, maar zijn eigen aanstelling als docent, waarvoor hij geen kandidaat was (een opdracht waarin hij trouwens ontslag had genomen).

8. Belang van aangelanden om een beroep in te stellen

- 27.1. Arrest nr. 188.044 van 18 november 2008 erkent het belang van binnenschippers die eigenaar zijn van hun boot maar die precair stilliggen aan het kanaal, om in rechte op te treden in de hoedanigheid van omwonende of aangelande.
- 27.2. Arrest nr. 166.758 van 16 januari 2007 bevestigt zijnerzijds voor het eerst de jurisprudentie die de Raad van State heeft vastgelegd in zijn arrest nr. 160.544 van 26 juni 2006, namelijk dat het feit dat een verzoekende vennootschap die handelt als naaste buur van een project, het risico loopt als gevolg daarvan ook een economisch nadeel te lijden, niet meebrengt dat ze er geen belang bij heeft om de nietigverklaring te vorderen van de voor dat project uitgereikte vergunning.

Arrest nr. 188.044 van 18 november 2008 (XIIIe kamer, rechtsprekend in kort geding), D'Haenens, Waterschoot, Schauterden, Witges, Goris, Vandenvelde, Roque en Nkingu tegen Waals Gewest; tussenkomende partij: de naamloze vennootschap Cetraval

- 27.3. In deze zaak vorderen de verzoekers de nietigverklaring en de schorsing van de tenuitvoerlegging van het besluit d.d. 28 mei 2008 van de Waalse Minister van Huisvesting, Vervoer en Ruimtelijke Ontwikkeling om aan de naamloze vennootschap Cetraval een enkele vergunning toe te kennen voor de vestiging en de exploitatie van een verzamelcentrum voor de verwerking en de terugwinning van besmette grond op een goed gelegen op het vroegere terrein van de Forges de Clabecq.
- 27.4. De tussenkomende partij betoogde dat de verzoekers, die op binnenschepen woonden, niet het vereiste wettig belang hadden om de nietigverklaring en de schorsing van de tenuitvoerlegging van de bestreden handeling te vorderen, op de grond dat ze onrechtmatig en onwettig ligplaats hadden genomen aan de kaden van het kanaal. Ze zette immers uiteen dat de verzoekers geen vergunning bezaten om het kanaal Brussel-Charleroi, dat deel uitmaakt van het openbaar domein, privaat te gebruiken (geen vergunning om ligplaats te nemen en geen wegvergunning).
- 27.5. De eerste zeven verzoekers zetten in hun verzoekschrift met betrekking tot hun belang om in rechte op te treden uiteen dat ze wonen op boten gelegen aan de quai du Canal van het kanaal Brussel-Charleroi, op enkele meters van de grenzen van het perceel waar het project moet worden uitgevoerd. In hun hoedanigheid van omwonenden van het project verklaren ze allen een belang te hebben bij de nietigverklaring van de vergunning.
- 27.6. Uit de onderzoeksdaten van het auditoraat volgt dat de verzoekers die op de binnenschepen wonen, niet beschikken over een domaniale vergunning om een gedeelte van het openbaar domein privaat te bezetten, maar dat volgens een verklaring d.d. 4 augustus 2008 van de wachter der waterwegen van het district Ronquières gedoogd werd dat bepaalde met name genoemde woonboten stillagen tussen de haven van Clabecq en de grens van de gemeente Lembeek, daar voor die categorie van boten geen ligplaats voorhanden was. De raadsman van de verzoekers heeft op aanvraag van het auditoraat het bewijs overgezonden dat de eerste zeven verzoekers eigenaar waren van hun boot en dat de namen van die boten alle voorkwamen in de voornoemde verklaring van 4 augustus 2008.

- 27.7. Arrest nr. 188.044 herinnert eraan dat de kwestie van het belang van de eerste zeven verzoekers bij dit beroep tevoren is onderzocht in het kader van een procedure van uiterst dringende noodzakelijkheid (G/A.190.225/XIII-5133) gericht tegen zeven beslissingen genomen door de hoofdingenieur-directeur van de Bruggen en Wegen van het Bestuur van de Scheepvaart van het Waals Gewest waarbij van de verzoekers bij brieven van 31 oktober 2008 verlangd werd niet langer ligplaats te nemen aan het kanaal Brussel-Charleroi en hun boten zo spoedig mogelijk te verplaatsen.
- 27.8. De Raad van State heeft bij zijn arrest nr. 187.886 van 13 november 2008 de zeven aangevochten beslissingen geschorst, zodat de eerste zeven verzoekers thans nog steeds ligplaats nemen in de directe nabijheid van de betwiste plaats en woonachtig blijven aan de quai du Canal, nrs. 0, 1, 2, 4, 6 en 8 te Tubeke. De Raad constateert dan ook dat deze verzoekers wel degelijk het vereiste wettig belang hebben om de nietigverklaring van de bestreden handeling te vorderen in hun hoedanigheid van omwonenden van de in de aangevochten vergunning bedoelde plaats. Hun belang bestaat er eveneens in dat met de in het vooruitzicht gestelde exploitatie gebruik kan worden gemaakt van de kaden waar hun boten thans aangemeerd zijn om besmette en behandelde grond te laden en te lossen, waardoor hun opnieuw gevraagd kan worden de plaats te ontruimen.

Arrest nr. 166.758 van 16 januari 2007 (XIIIe kamer), besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid kayaks ansiaux tegen Waals Gewest; tussenkomenende partij: de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Pitance

- 27.9. In deze zaak vordert de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid kayaks ansiaux de nietigverklaring van het besluit van 29 maart 2006 waarbij de Minister van Huisvesting, Vervoer en Ruimtelijke Ontwikkeling zijn besluit van 13 maart 2006 intrekt dat de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Pitance na beroep een stedenbouwkundige vergunning weigert met het oog op de aanleg van een terrein dat dient als opslagplaats en als punt van vertrek van kajaks op een terrein gelegen te Dinant, en waarbij hij de stedenbouwkundige vergunning toekende aan de voornoemde bvba Pitance voor datzelfde terrein.
- 27.10. De verwerende partij werpt een exceptie van niet-ontvankelijkheid op, ontleend aan de ontstentenis van een belang om een beroep in te stellen. Ze zet aldus uiteen dat vermits de verzoekende vennootschap op de rechteroever van de Lesse ten behoeve van de toeristen een park met kajaks exploiteert en de bvba Pitance, waarvoor de bestreden handeling bestemd is, eenzelfde soort van activiteit op de linkeroever van de Lesse plant, ze geen belang kan doen gelden dat verband houdt met de goede aanleg van de plaats, noch het feit kan aanvoeren dat de exploitatie van de vennootschap waarvoor de vergunning bestemd is het leefmilieu schade kan toebrengen. Ze is van oordeel dat de verzoekende partij in werkelijkheid een zuiver economisch belang aanvoert, dat verband houdt met de omstandigheid dat ze in concurrentie dreigde te komen met de andere bvba.
- 27.11. De Raad van State bevestigt in zijn arrest nr. 166.758 dat het feit dat de verzoekende partij de naaste buur is van het perceel waarop de bestreden vergunning betrekking heeft, volstaat tot staving van zijn belang om een beroep in te stellen, ook al betreft het een handelsvennootschap. Het arrest stelt in dit verband dat de verzoekende partij hoofdzakelijk het feit aanvoert dat ze dicht in de buurt ligt van de betwiste plaats, alsook de aantasting van het milieu aanvoert als gevolg van de bestreden handeling, en dat de omstandigheid dat de

verzoekende vennootschap, die dicht in de buurt ligt van het project, eveneens een economisch nadeel kan lijden als gevolg van dit project, niet van die aard is dat ze geen belang meer zou hebben bij de nietigverklaring van de voor dit project uitgereikte vergunning. De Raad merkt tevens op dat de verzoekende partij eigenaar is van een bebost stuk grond gelegen in bosgebied, precies tegenover de betwiste plaats, en is van oordeel dat de opgeworpen exceptie dus niet kan worden aangenomen.

9. Belang van rechtspersonen om een beroep in te stellen

28.1. De Raad van State bevestigt in zijn arrest nr. 175.463 van 8 oktober 2007 enerzijds dat een verzoekende vzw, opgericht naar aanleiding van een betwist project, een belang heeft om in rechte op te treden en preciseert anderzijds dat wanneer een vzw zich beroept op een collectief belang, het vereist is dat de vereniging haar oogmerk nastreeft, teneinde te voorkomen dat rechtspersonen worden opgericht om de enkele reden dat een geding moet worden aangespannen, zodat aldus wordt verhinderd dat beroepen worden ingesteld door verenigingen die een louter formeel bestaan leiden

Arrest nr. 175.463 van 8 oktober 2007 (XIIIe kamer, rechtsprekend in kort geding), vereniging zonder winstoogmerk Le poumon vert de la hulpe, Jacques Solvay de la hulpe, Marie-Noëlle Solvay, Jean-Marie Solvay de La Hulpe en Alix Walsh tegen de gemeente Terhulpen en het Waals Gewest; tussenkomen de partijen: vereniging zonder winstoogmerk Les amis de la foret de soignes, de naamloze vennootschap Codic belgium en de vennootschap naar Amerikaans recht Federal express european services inc. (fedex)

28.2. Met dit beroep vorderen de verzoekende partijen onder aanvoering van de uiterst dringende noodzakelijkheid de schorsing van de tenuitvoerlegging van een stedenbouwkundige vergunning die het gemeentecollege van Terhulpen had afgegeven aan de naamloze vennootschap Codic, waarbij de bouw wordt toegestaan van een administratief en opleidingscentrum met verscheidene technische installaties op een goed gelegen te Terhulpen.

28.3. De eerste verwerende partij werpt een exceptie van niet-ontvankelijkheid van het beroep op dat verband houdt met het belang om in rechte op te treden. Ze betoogt enerzijds dat de vzw Le poumon vert de la hulpe opgericht is ten behoeve van de zaak, terwijl deze via een duurzame activiteit diende aan te tonen dat haar statutaire doel werkelijk ten uitvoer werd gebracht, wat moest blijken uit concrete en duurzame activiteiten van de vereniging, en anderzijds dat de overige verzoekende partijen niet deden blijken van een voldoende persoonlijk belang, gelet op de afstand tussen het project en hun woning en op de ontstentenis van een uitzicht. Ze heeft eveneens vragen bij de wettigheid van het belang van de laatstgenoemde verzoekers bij het beroep, vermits Jacques Solvay de La Hulpe aan de NV IBM de betwiste gronden had verkocht, waarvan hij wist dat erop gebouwd mocht worden. Voorts merkt ze op dat die verzoekende partijen de architectuur van het ontworpen gebouw geenszins leken te betwisten, maar zich beriepen op een belang dat verband houdt met de weerslag die de bouw ervan kan hebben op de fauna en op het uitzicht op het terrein wanneer ze in het park wandelen.

28.4. Arrest nr. 175.463 van de Raad van State (XIIIe kamer, rechtsprekend in kort geding) stelt vast dat de vzw Le poumon vert de la hulpe opgericht is op 14 juni 2007, dat wil zeggen kort na de indiening van de aanvraag om de betwiste stedenbouwkundige vergunning.

- 28.5. Vervolgens herinnert het arrest eraan dat wanneer een vereniging zonder winstoogmerk zich beroept op een collectief belang, onder meer vereist is dat haar doel wordt nagestreefd, om te voorkomen dat een rechtspersoon louter ten behoeve van een geding wordt opgericht en dat het beroep ingesteld door een vereniging die slechts een louter formeel bestaan leidt, niet-ontvankelijk wordt verklaard. Het arrest heeft in het onderhavige geval geoordeeld dat indien de vereniging is opgericht ter gelegenheid van het betwiste project, wat haar niet kan worden verweten op grond van de vrijheid van vereniging, niets erop wijst dat het doel dat ze zich had gesteld niet zal worden nagestreefd, terwijl haar doel onder meer erin bestaat dat de plaats die ze beschermd wenst te zien, zou worden opgenomen in het project-Natura 2000, wat een eventueel gunstige afloop van het beroep voor haar niet kan bewerkstelligen. Het arrest stelt aldus vast dat de exceptie van niet-ontvankelijkheid wat de vzw Le poumon vert de la hulpe betreft, niet kan worden ingewilligd.
- 28.6. Het arrest stelt eveneens dat de tweede, derde en vierde verzoeker, vermits ze in de directe nabijheid van het betwiste perceel wonen, uitsluitend in die hoedanigheid er een belang bij hebben om de nietigverklaring en de schorsing van de tenuitvoerlegging te vorderen van een stedenbouwkundige vergunning met het oog op de bouw van een kantoorgebouw op dat perceel. Het arrest merkt voorts op dat hun eigendommen deel uitmaken van het beschermde landschap waarvan het betwiste perceel deel uitmaakt en dat ze in die hoedanigheid doen blijken van een belang bij het behoud van dat landschap. Tot slot stelt het arrest dat het belang van de tweede verzoeker, die de enige verkoper van het perceel is, niet onwettig wordt doordat hij het perceel verkocht heeft na akkoord te zijn gegaan over een project tot oprichting van kantoren. Het arrest beslist derhalve dat de exceptie van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen.

Arresten nrs. 178.827 en 178.828 van 22 januari 2008 (VIIIe kamer), vereniging zonder winstoogmerk Association Francophone d'institutions de sante (AFIS) tegen Minister van Sociale Zaken en Minister van Volksgezondheid

- 28.7. De vzw AFIS vordert bij twee op dezelfde dag ingediende verzoekschriften de nietigverklaring van twee koninklijke besluiten van 3 april 2003 houdende benoeming van de leden van de raad van bestuur van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg enerzijds, en van de leden van de Nationale Raad voor Ziekenhuisvoorzieningen anderzijds.
- 28.8. De verzoekende partij was een Franstalige vereniging zonder winstoogmerk, die onder meer de verdediging en de bevordering tot doel had van een gezondheidsbeleid gebaseerd op solidariteit, gelijke toegang tot de zorgverlening, zorgverstrekking in multidisciplinair ploegverband en responsabilisering van de zorgverstrekkers in het kader van de sociale zekerheid, met andere woorden een federatie van ziekenhuisinstellingen.
- 28.9. In het eerste beroep betwist de verzoekende partij de benoeming van de leden van de raad van bestuur van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg, op de grond dat het verantwoord en normaal was dat ze als belangrijkste Franstalige ziekenhuisfederatie een mandaat van werkend lid en één van plaatsvervangend lid in die raad van bestuur zou krijgen.
- 28.10. In het tweede beroep voert de verzoekende partij de vermindering aan van het aantal mandaten dat het betwiste koninklijk besluit haar toeweest.

- 28.11.** De verwerende partij betwistte, benevens het feit dat het belang *ratione loci* beperkt was, het belang van de verzoekende partij om in rechte op te treden op de grond dat ze een rechtspersoon was die geen gegadigde was, waarbij ze aanvoerde dat alleen de niet-benoemde gegadigden die zich kandidaat hadden gesteld vanwege hun bekwaamheid in het licht van de vereisten van de functie een persoonlijk belang erbij hadden.
- 28.12.** In de beide specifieke gevallen heeft de Raad van State de annulatieberoepen ingewilligd op de grond dat de verwerende partij de representativiteit van de verschillende tendensen en gevoeligheden binnen de ziekenhuisverenigingen moest garanderen en haar weigering om leden van de verzoekende partij te benoemen een weerslag had op die representativiteit en tevens afbreuk deed aan haar doel. Aangezien de verzoekende partij immers onder meer de verdediging tot doel heeft van de belangen van haar leden, niet alleen ten aanzien van de gewest-, gemeenschaps- en plaatselijke instanties, maar ook van de federale of zelfs internationale instanties, was haar actieterrein dus niet beperkt *ratione loci*.

Arrest nr. 179.133 van 30 januari 2008 (VIe kamer), NV Aventis pharma tegen Belgische Staat

- 28.13.** Het belang van de vzw Algemene Vereniging van de Geneesmiddelenindustrie, tussenkomende partij die het verzoekschrift ondersteunt, kan verband houden met het feit dat de bestreden handeling een principekwestie opwerpt met betrekking tot de belangen van de geneesmiddelenindustrie in haar geheel tegenover al wie verzoekt om de terugbetaling van een geneesmiddel.

HOOFDSTUK IV : AUDITORAAT

A. CIJFERGEGEVENS BETREFFENDE DE EVOLUTIE VAN DE WERKLAST IN HET AUDITORAAT

29. Bestuursgeschillen

- a. Ingekomen verzoekschriften en verslagen opgesteld door de afdelingen van het auditoraat belast met de behandeling van bestuursgeschillen van 1 september 2007 tot 31 augustus 2008

INGEKOMEN VERZOEKSCRIFTEN	
1. SCHORSING	
Vreemdelingenzaken	67
Algemene zaken	1.144
Totaal	1.211
2. VERNIETIGING	
Vreemdelingenzaken	414
Algemene zaken	2.346
Totaal	2.760
3. CASSATIE	
Vreemdelingenzaken	345
Algemene zaken	14
Totaal	359⁴⁵
ALGEMEEN TOTAAL	4.330

⁽⁴⁵⁾ Het aantal vorderingen tot administratieve cassatie stemt overeen met het aantal verzoekschriften dat toelaatbaar is verklaard.

OPGESTELDE VERSLAGEN	
1. SCHORSING	
Vreemdelingenzaken	2.709
Algemene zaken	1.088
Totaal	3.797
2. VERNIETIGING	
Vreemdelingenzaken	5.075 ⁴⁶
Algemene zaken	3.740 ⁴⁷
Totaal	8.815
3. CASSATIE	
Vreemdelingenzaken	227
Algemene zaken	15
Totaal	242
ALGEMEEN TOTAAL	12.854

⁽⁴⁶⁾ Dit cijfer omvat niet de zaken die afgesloten zijn met een arrest gewezen overeenkomstig de artikelen 18, § 3, eerste lid (ontstentenis van verzoek tot voortzetting van de procedure), en 22 (ontstentenis van memorie van wederantwoord of aanvullende memorie), van het koninklijk besluit van 9 juli 2000 betreffende de procedureregeling in vreemdelingenzaken, namelijk 233 stuks.

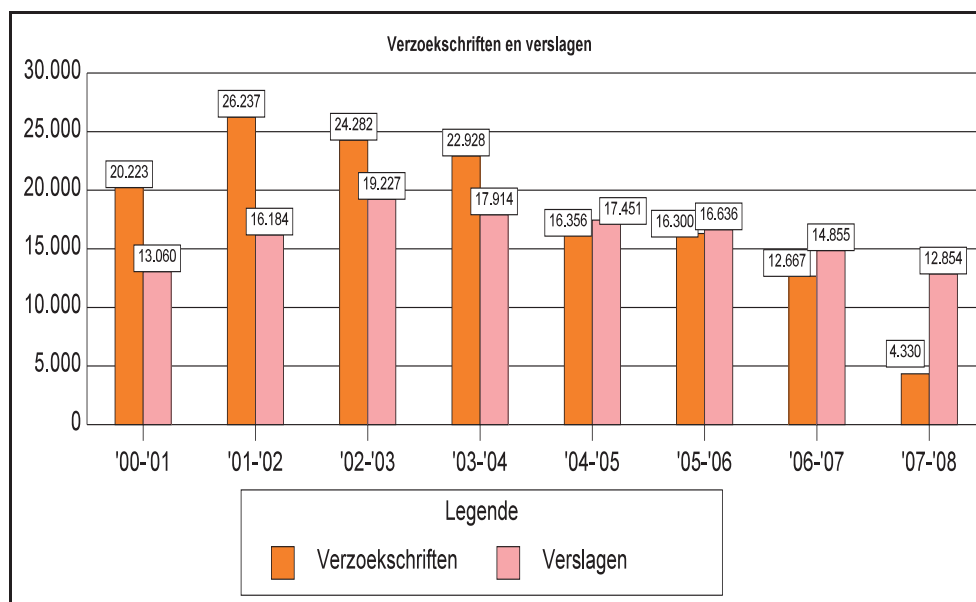
⁽⁴⁷⁾ Dit cijfer omvat ook de verslagen die opgesteld zijn op basis van artikel 13 van de algemene procedureregeling (aanvullend verslag), maar niet de zaken die overgezonden zijn met toepassing van de artikelen 14 *quater* en 14 *quinquies* van de algemene procedureregeling (ontstentenis van verzoeken tot voortzetting van de procedure), namelijk 459 stuks.

b. Evolutie van het zaakaanbod sedert het gerechtelijk jaar 2000-2001

1° Cijfergegevens

Gerechtelijk jaar	Verzoekschriften	Verslagen
2000-2001⁴⁸	20.223	13.060
2001-2002	26.237	16.184
2002-2003	24.282	19.227
2003-2004	22.928	17.914
2004-2005	16.356	17.451
2005-2006	16.300	16.636
2006-2007	12.667	14.855
2007-2008	4.330 ⁴⁹	12.854 ⁵⁰

2° Grafiek

(48) Voor de gerechtelijke jaren 1997-1998, 1998-1999, 1999-2000 bedroeg het aantal ingekomen verzoekschriften respectievelijk 6.021, 8.519 en 11.269. Voor dezelfde drie gerechtelijke jaren bedroeg het aantal opgestelde verslagen respectievelijk 7.022, 7.518 en 9.000.

(49) Het cijfer 4.330 omvat 2.760 beroepen tot nietigverklaring, 1.211 vorderingen tot schorsing en 359 cassatieberoepen. Wat de bestuursrechtspraak algemene zaken betreft bedraagt het aantal ingekomen verzoekschriften 3.504. Wat de vreemdelingenzaken betreft bedraagt het aantal 826.

(50) Het cijfer 12.854 omvat 8.815 opgestelde verslagen over een beroep tot nietigverklaring, 3.797 opgestelde verslagen over een vordering tot schorsing en 242 opgestelde verslagen over een cassatieberoep.

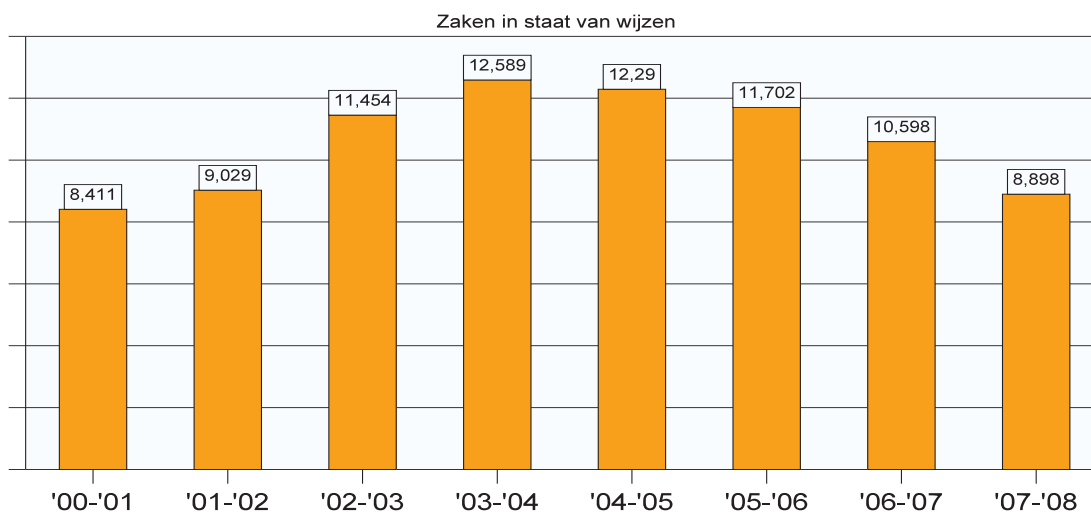

c. Zaken in staat van wijzen (alleen de beroepen tot nietigverklaring en de cassatieberoepen)

1° Cijfergegevens

ZAKEN IN STAAT VAN WIJZEN⁽⁵¹⁾	
2000-2001	8.411
2001-2002	9.029
2002-2003	11.454
2003-2004	12.589
2004-2005	12.290
2005-2006	11.702
2006-2007	10.598
2007 -2008	8.898

2° Grafiek

⁽⁵¹⁾ Het begrip "in staat van wijzen" slaat op de fase van de procedure die een aanvang neemt nadat de memories regelmatig zijn uitgewisseld, of nadat de termijn waarin de procedureregeling voor die uitwisseling voorziet, is verstreken. Dat betekent concreet dat het volledige dossier naar het auditoraat is gestuurd.
Voor de gerechtelijke jaren 1997-1998, 1998-1999 en 1999-2000 bedroeg dat aantal respectievelijk 6.100, 6.167 en 6.823.

30. Wetgeving

- a. Ingekomen adviesaanvragen en verslagen opgesteld door de afdelingen van het auditoraat van 1 september 2007 tot 31 augustus 2008

ADVIESAANVRAGEN	
ALGEMEEN TOTAAL	1.682
OPGESTELDE VERSLAGEN	
ALGEMEEN TOTAAL	1.698

- b. Evolutie van het zaakaanbod sedert het gerechtelijk jaar 2000-2001

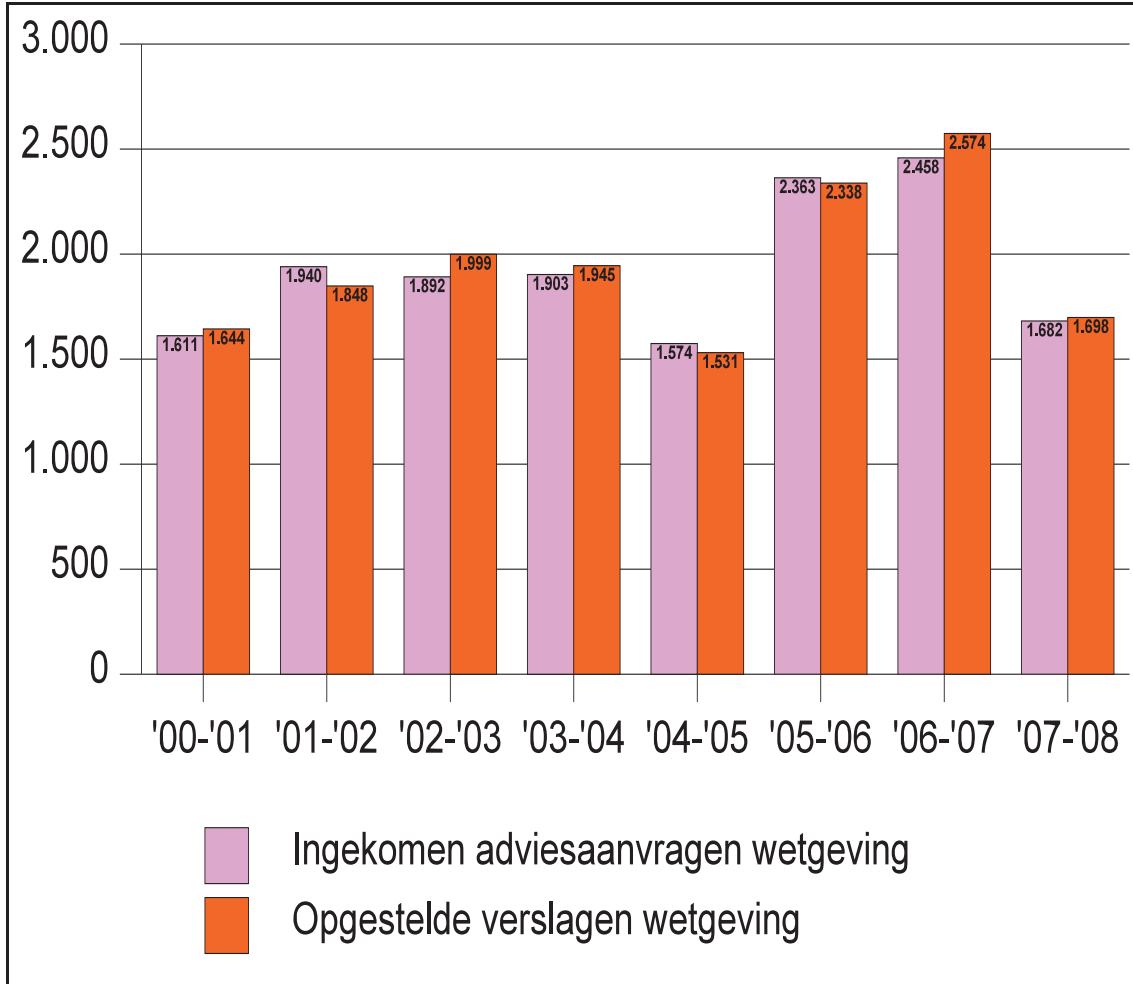
1° Cijfergegevens

	INGEKOMEN ADVIESAANVRAGEN WETGEVING	OPGESTELDE VERSLAGEN WETGEVING
2000-2001⁵²	1.611	1.644
2001-2002	1.940	1.848
2002-2003	1.892	1.999
2003-2004	1.903	1.945
2004-2005	1.574	1.531
2005-2006	2.367	2.338
2006-2007	2.458	2.574
2007-2008	1.682	1.698

⁽⁵²⁾ Voor de gerechtelijke jaren 1997-1998, 1998-1999 en 1999-2000 bedroeg het aantal ingekomen aanvragen respectievelijk 1310, 1351 en 1133. Voor dezelfde drie gerechtelijke jaren bedroeg het aantal opgestelde verslagen respectievelijk 1355, 1494 en 1534.

2° Grafiek

B. COMMENTAAR

31. Bestuursgeschillen

a. Ingekomen verzoekschriften

1° Bestuursrechtspraak algemene zaken

Tijdens het gerechtelijk jaar 2007-2008 zijn bij het auditoraat, wat de bestuursrechtspraak algemene zaken betreft, **3.504** verzoekschriften ingekomen. Dat aantal omvat de vorderingen tot nietigverklaring (2.346), de vorderingen tot schorsing (1.144) en de vorderingen tot cassatie (14)⁵³.

Ten opzichte van het gerechtelijk jaar 2006-2007 (3.407 verzoekschriften) is er een toename met **2,85 %**.

2° Bestuursrechtspraak in vreemdelingenzaken

Tijdens het gerechtelijk jaar 2007-2008 zijn bij het auditoraat, wat de rechtspraak in vreemdelingenzaken betreft, **826** verzoekschriften ingekomen. Dat aantal omvat de vorderingen tot nietigverklaring (414), de vorderingen tot schorsing (67) en de vorderingen tot cassatie (345)⁵⁴.

Ten opzichte van het gerechtelijk jaar 2006-2007 (9.260 verzoekschriften) is het aantal verzoekschriften gedaald met **91 %**.

b. Opgestelde verslagen

1° Bestuursrechtspraak algemene zaken

Het aantal verslagen dat in het gerechtelijk jaar 2007-2008 is opgesteld (4.843), is toegenomen met **18,23 %** ten opzichte van het voorgaande jaar (namelijk 3.960).

⁽⁵³⁾ Het betreft de verzoekschriften die toelaatbaar zijn verklaard.

⁽⁵⁴⁾ Idem.

2° Bestuursrechtspraak in vreemdelingenzaken

Het aantal verslagen dat in het gerechtelijk jaar 2007-2008 is opgesteld (namelijk **8.011**), is gedaald met **26,47 %** ten opzichte van het voorgaande jaar (namelijk 10.895).

c. Zaken in staat van wijzen

Het aantal zaken in staat van wijzen op 31 augustus 2008 (namelijk **8.898**) is gedaald met **16 %** ten opzichte van dat van 31 augustus 2007 (namelijk 10.598).

32. Wetgeving

a. Ingekomen adviesaanvragen

Het aantal adviesaanvragen dat in het gerechtelijk jaar 2007-2008 ingekomen is (**1.682**), is gedaald met **31,5 %** ten opzichte van het gerechtelijk jaar 2006-2007 (2.458).

b. Opgestelde verslagen wetgeving

Het aantal verslagen opgesteld tijdens het jaar 2007-2008 (**1.698**) is gedaald met **34 %** ten opzichte van dat van het jaar 2006-2007 (2.574).

HOOFDSTUK V : COORDINATIEBUREAU

33. Bijhouden van de stand van de wetgeving

Het bijhouden van de stand van de wetgeving steunt op het dagelijkse beheer van elektronische gegevensbanken die onderling verbonden zijn. De kern van het systeem is de databank "Chrono" genaamd; deze omvat de volgende gegevens: enerzijds de normatieve teksten van intern recht, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en geselecteerd omdat ze van belang zijn voor de raadgevende en rechtsprekende taak van de Raad van State; anderzijds de schorsing- en vernietigingsarresten van het Grondwettelijk Hof en van de Raad van State die gewezen zijn over de opgenomen normatieve teksten.

In "Chrono" wordt elke geselecteerde tekst opgenomen met vermelding van:

- a) identificatiegegevens (aard, datum, nummer, opschrift, bekendmaking in het Belgisch Staatsblad en rechtzettingen);
- b) analysegegevens (datum van inwerkingtreding en niet meer van kracht zijn van de tekst; voor elk artikel de ondergane of aangebrachte wijzigingen met de datum van inwerkingtreding of uitwerking ervan; als het gaat om een wettekst, de prejudiciële, schorsings- en vernietigingsberoepen bij het Grondwettelijk Hof; als het gaat om een besluit, de rechtsgrond ervan en de schorsings- en vernietigingsberoepen bij Raad van State);
- c) opmerkingen over bijzonderheden van de tekst of analysemoelijkheden;
- d) voor teksten van de federale overheid, de Duitse vertaling die in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt.

Het vermelden van de wijzigingen en van de rechtsgrond geschiedt in de vorm van een elektronische link, die het bijvoorbeeld mogelijk maakt te surfen van de gegevens van de gewijzigde tekst naar de gegevens van de wijzigingstekst en omgekeerd; te surfen van een besluit naar de tekst en naar de artikelen die de rechtsgrond ervan opleveren en omgekeerd.

In verbinding met de databank van internrechtelijke normatieve teksten "Chrono" staan perifere gegevensbanken; deze bevatten inlichtingen die nuttig zijn voor het begrijpen van de opgenomen teksten en die rechtstreeks toegankelijk zijn dank zij de links tussen de verschillende gegevensbanken. De perifere gegevensbanken zijn de volgende:

- a) "Parlement": bevat verwijzingen naar de parlementaire stukken van de in "Chrono" opgenomen wetteksten en maakt het mogelijk te surfen naar de site van de gremia waar de parlementaire stukken kunnen worden geraadpleegd;
- b) "Grondwettelijk Hof": bevat informatie over de beroepen en arresten betreffende de in "Chrono" opgenomen wetteksten en maakt het mogelijk te surfen naar de site van het Hof waar de arresten kunnen worden geraadpleegd;

- c) "Beroepen Raad van State": bevat een inventaris van de beroepen en arresten betreffende de in "Chrono" opgenomen besluiten;
- d) "Verdragen": bevat de verdragen die bindend zijn voor België en de deelentiteiten, inzonderheid verdragen waarmee is ingestemd bij een in "Chrono" opgenomen wettekst.
- e) "Europa": bevat verwijzingen naar Europese teksten vermeld in teksten die zijn opgenomen in "Chrono" en maakt het mogelijk te surfen naar de site van de Europese Unie waar de Europese teksten kunnen worden geraadpleegd;
- f) "Benelux": daarin zijn onder meer verwijzingen te vinden naar verordeningsteksten van de Benelux die vermeld worden in teksten die in "Chrono" zijn opgenomen.

De relationele aard van de verschillende gegevensbanken maakt het mogelijk kennis te nemen van de "perifere" informatie betreffende een tekst van intern recht. Zo bijvoorbeeld kunnen samen met de gegevens die "Chrono" verstrekt in verband met een wettekst die een Europese richtlijn omzet, de tekst van de omgezette richtlijn, de parlementaire voorbereiding van de wet, alsmede de beroepen bij het Grondwettelijk Hof worden geraadpleegd. De toegang tot de elektronische stukken zelf wordt mogelijk gemaakt telkens als de instanties waarvan ze uitgaan toegang tot die bescheiden mogelijk maken.

De gegevensbanken van het coördinatiebureau bieden de gebruikers een drievoudig voordeel:

- a) ze worden dagelijks bijgewerkt op basis van de in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakte teksten en de door het Grondwettelijk Hof en de Raad van State gewezen schorsings- en vernietigingsberoepen;
- b) van elke tekst van intern recht die in "Chrono" wordt opgenomen, is de versie toegankelijk die in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt (vanaf 3 juni 1997)
- c) telkens als een geconsolideerde elektronische versie van een tekst van intern recht beschikbaar is op de internetsite van de FOD Justitie, van Wallex of de Vlaamse Codex, wordt deze versie toegankelijk gemaakt, waarbij ook de gegevens van "Chrono" kunnen worden geraadpleegd, onder meer om na te gaan of de geconsolideerde tekst intussen niet is gewijzigd.

In de loop van het jaar 2007-2008 heeft het coördinatiebureau de nadruk gelegd op de controle van de gegevens (corrigeren van vergissingen en toevoegen van ontbrekende gegevens) en op het eenvormig maken van de opmerkingen die gemaakt zijn over een tekst in zijn geheel of over een van de artikelen ervan. Bovendien zijn verscheidene projecten op touw gezet om de presentatie van de gegevens te verbeteren met de bedoeling ze in de loop van 2008-2009 uit te voeren: het vermelden van de aard van de opgenomen teksten, het beheer van de publicatievermeldingen in het Belgisch Staatsblad, gegevens over de beroepen bij het Grondwettelijk Hof, gegevens over het niet meer van kracht zijn van teksten.

34. Ter beschikking stellen van de documentatie betreffende de stand van de wetgeving

Het coördinatiebureau stelt de documentatie betreffende de stand van de wetgeving ter beschikking van beide afdelingen van de Raad van State en van het publiek.

Sedert 13 september 2004 kan het publiek op het internet de gegevensbanken van het coördinatiebureau kosteloos raadplegen ⁽⁵⁵⁾. Deze gegevensbanken, bekend onder de naam "refLex" ⁽⁵⁶⁾, kunnen worden geraadpleegd, hetzij rechtstreeks op de internetsite van de Raad van State ⁽⁵⁷⁾, hetzij via de internetsite van de kruispuntbank van de wetgeving ⁽⁵⁸⁾.

35. Coördinatie, codificatie en vereenvoudiging van de wetgeving

Het coördinatiebureau heeft in de loop van het jaar 2007-2008 geen enkele coördinatie, codificatie of vereenvoudiging van de wetgeving behandeld.

36. Consolidatie van wet- en verordeningsteksten betreffende de Raad van State

De wet- en verordeningsteksten betreffende de Raad van State worden geconsolideerd volgens een methode die het coördinatiebureau heeft uitgewerkt ⁽⁵⁹⁾. Deze geconsolideerde teksten kunnen door het publiek worden geraadpleegd op de internetsite van de Raad van State.

In de beschouwde periode is slechts één consolidatie verricht om rekening te houden met de inwerkingtreding van een wijziging van artikel 30 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

⁽⁵⁵⁾ De datum van inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 13 juli 2004 tot vaststelling van de vorm waarin en de voorwaarden waaronder de documentatie van het coördinatiebureau van de Raad van State betreffende de stand van de wetgeving ter beschikking wordt gesteld van het publiek (BS., 3 september 2004, blz. 64.974).

⁽⁵⁶⁾ "Ref" is een afkorting van het woord "referentie" en "lex" is het Latijnse woord voor "wet", dit wil zeggen elke normatieve tekst.

⁽⁵⁷⁾ <http://reflex.raadvst-consetat.be/reflex>

⁽⁵⁸⁾ <http://www.belgielex.be>

⁽⁵⁹⁾ Deze methode wordt beschreven vóór de presentatie van de geconsolideerde tekst opdat de gebruikers weten hoe hij moet worden gelezen;

37. Diverse taken

Het coördinatiebureau heeft ruim bijgedragen tot de redactie van de handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten, met daarin aanbevelingen van wetgevingstechniek bestemd voor de federale overheid en de deeltentiteiten die normatieve teksten opstellen. Op de internetsite van de Raad van State staat een gebruiksvriendelijke elektronische versie ter beschikking met bladwijzers, hyperlinks en een gedetailleerde index.

De personeelsleden gespecialiseerd in documentatiebeheer die samenwerken met de referendarissen vervullen bijzondere taken voor alle diensten van de Raad van State, onder andere:

- a) organisatie van opleidingen voor het gebruik van de gegevensbanken die beheerd worden door het coördinatiebureau;
- b) medewerking aan de inventarisatie en het bijhouden van de documentaire verzamelingen van de instelling;
- c) organisatie en beheer van de archieven van de instelling.

**HOOFDSTUK VI: GRIFFIE VAN DE AFDELING BESTUURS-
RECHTSPRAAK**

38. Tijdens het jaar 2007-2008 is de omschakeling van de activiteiten van de griffie Vreemdelingenzaken voortgezet. Het personeel van deze dienst heeft enerzijds de resterende vreemdelingengeschillen en de cassatieberoepen verder behandeld en is anderzijds begonnen met het behandelen van bepaalde dossiers van bestuursrechtspraak algemene zaken (XIe en Xve kamer). Deze diversificatie van de taken is uiteraard gepaard gegaan met een opleidingsprogramma om de medewerkers van de griffie de vereiste bekwaamheden bij te brengen.
39. De hoofdgriffier en de leidende functionarissen van de griffies hebben het hele jaar door deelgenomen aan de werkzaamheden van de procedurecommissie. Bij deze commissie waren talrijke kwesties aanhangig gemaakt in verband met de weerslag van de hervorming die bij de wet van 15 september 2006 is doorgevoerd.
40. De griffie is nauw blijven samenwerken met de ICT-dienst. Er is een uitgebreide module voor het beheer van de gegevens van de partijen uitgewerkt, waarvan de doelstelling op korte termijn erin bestaat een volledig systeem van direct mail in te voeren voor het beheer van de brieven die door de griffie worden verstuurd. Aan het eind van het jaar zijn tests uitgevoerd om de efficiëntie na te gaan van dit nieuwe hulpmiddel dat tijdens het eerste kwartaal van 2009 operationeel zal zijn.
41. De griffie werkt eveneens, in samenwerking met de ICT-dienst, aan een project om de processtukken te digitaliseren (door ze in te scannen) teneinde:
- een modernere en efficiëntere aanpak te ontwikkelen voor de toegang tot en het verzenden van de stukken;
  - op zoek te gaan naar een alternatieve oplossing voor het gebrek aan ruimte om de dossiers op te bergen.
42. Dit project vertoont twee aparte maar aanvullende facetten: enerzijds de digitalisering van de stukken bij het archiveren van de afgesloten dossiers en anderzijds de digitalisering van de stukken naargelang ze door de partijen worden ingediend voor aanhangige dossiers.

HOOFDSTUK VII : DE DIENST OVEREENSTEMMING DER TEKSTEN

43. De dienst Overeenstemming der Teksten zorgt voor de vertaling van adviezen, arresten, ontwerparresten, verslagen van het auditoraat en varia. De teksten worden vertaald in een van de drie landstalen (Nederlands, Frans of Duits) en sommige stukken soms in het Engels. Alle vertaalde teksten worden gerevideerd, dat wil zeggen nagelezen en gecorrigeerd door revisoren.

44. Adviezen

Voor het jaar 2007-2008 wordt een aanzienlijke daling van het aantal adviezen vastgesteld : 769 in plaats van 1703 in 2006-2007.

Volgens artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten, kan de overheid bij een met bijzondere redenen omklede aanvraag aan de afdeling Wetgeving vragen dat ze haar advies uitbrengt binnen een termijn van vijf werkdagen. In dat geval onderzoekt de afdeling drie punten : de bevoegdheid van de steller van de handeling, de rechtsgrond en de te vervullen voorgeschreven vormvereisten.

Wanneer de overheid aan de afdeling Wetgeving vraagt om haar advies binnen een termijn van dertig dagen uit te brengen (artikel 84, § 1, eerste lid, 1°), kan de afdeling Wetgeving haar onderzoek tot de drie voormelde punten beperken.

In artikel 83, eerste, tweede en derde lid, van de gecoördineerde wetten wordt het volgende bepaald :

" ...

Behoudens wanneer zij betrekking hebben op ontwerpen die overeenkomstig de wet slechts in het Nederlands of in het Frans zijn gesteld, worden de adviezen in de andere taal vertaald en wordt de overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse versie nagezien door [...] het lid van de kamer dat het bewijs levert van de kennis van de twee talen.

Voor de in het Duits gestelde adviesaanvragen evenwel worden de adviezen in het Duits vertaald onder het toezicht van een lid van het auditoraat dat het bewijs heeft geleverd van een grondige kennis van de Duitse taal.

De adviezen worden vertaald binnen een termijn van ten hoogste vijftien dagen, die ingaat de dag dat het advies in één taal wordt medegedeeld."

Binnen de vaak korte termijnen die hun worden toegemeten, zijn de kamers van de afdeling Wetgeving genoodzaakt hun onderzoek van de ontwerpen te beperken tot de drie voormelde punten. Voor de dienst Overeenstemming der Teksten, die zorgt voor de vertaling en de revisie van de adviezen, betekent zulks dat hij nog slechts over een enge marge beschikt om de kwaliteit van de ontwerpen te onderzoeken uit het oogpunt van taalgebruik en redactionele verzorging. De dienst Overeenstemming der Teksten stelt tot zijn spijt vast dat de teksten van de ontwerpen nog talrijke

onvolkomenheden vertonen. De dienst is evenwel van oordeel dat het nuttig blijft opmerkingen te maken, ook al zijn die bondig, teneinde de leesbaarheid van de teksten van de ontwerpen te verbeteren en te streven naar een correcter taalgebruik.

45. Arresten

Er zijn meer arresten vertaald kunnen worden, onder meer wegens de daling van het aantal te vertalen adviezen. Voorts wordt vastgesteld dat de arresten die voor vertaling worden voorgelegd doorgaans zeer ingewikkeld en technisch zijn en bovendien duidelijk langer zijn dan vroeger.

46. Varia

Het aantal te vertalen varia is sterk toegenomen, onder meer wegens :

- de vertaling van alle processtukken van de zaak Ph. De Coene c.s., GA.173.074/AG-AV-91;
- de vertaling van teksten voor de nieuwe website van de Raad van State in vier talen;
- de vertaling van de beheersplannen van de korpschefs;
- de vertaling van de handleiding wetgevingstechniek.

47. Personeel

De dienst bestaat uit 18 leden en wordt bijgestaan door een secretariaat bestaande uit twee personen.

In mei-juni 2008 is een vergelijkend wervingsexamen georganiseerd ter vervanging van een Franstalig lid van de dienst dat met pensioen is gegaan. Er waren twee geslaagden. De als eerste gerangschikte geslaagde is half juli 2008 in dienst getreden.

48. Statistieken van de werkzaamheden

De dienst Overeenstemming der Teksten heeft ervoor geopteerd zijn statistieken op te maken volgens de kalender van de afdeling Wetgeving, namelijk telkens van 16 september van een jaar tot 15 september van het volgende jaar, aangezien de dienst gebonden is aan de termijnen die gelden voor het werk van die afdeling. Voor het overige vertaalwerk kunnen termijnen gelden wegens interne vereisten (bijvoorbeeld algemene vergaderingen) of externe vereisten (bijvoorbeeld bekendmaking op de website). Uit zorg voor de samenhang heeft de dienst diezelfde data toegepast voor de aantallen betreffende die andere stukken.

	VERTAALDE ADVIEZEN	TER VERTALING INGEKOMEN ARRESTEN ⁶⁰	VERTAALDE ARRESTEN ⁶¹	ONTWERP- ARRESTEN	VERSLAGEN	VARIA
2000-2001	973	403	312	66	41	241
2001-2002	1039	134	554	57	38	219
2002-2003	1153	105	748	53	37	277
2003-2004	958	168	1057	80	32	201
2004-2005	982	192	872	55	54	243
2005-2006	1496	84	511	66	33	181
2006-2007	1703	115	391	49	47	312
2007-2008	769	74	682	65	58	395

⁽⁶⁰⁾ Het gaat om arresten die in de bewuste periode geweest zijn.

⁽⁶¹⁾ Het gaat om de vertaling van arresten die in de bewuste periode geweest zijn en om oudere arresten.

HOOFDSTUK VIII: INFORMATICA

- 49.** In 2008 is de commissie Informatica vernieuwd als gevolg van een beslissing in die zin, die op 11 februari 2008 door de korpschefs is genomen en die op haar beurt het gevolg was van een beslissing van de algemene vergadering van de Raad van State, genomen op de vergadering van 6 februari 2008. Deze vernieuwing haakt rechtstreeks in op de wijzigingen die in de werking van de Raad van State zijn aangebracht bij de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Zo moeten overeenkomstig artikel 74/3, § 2, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, de titularissen van een mandaat van korpschef een beleidsplan opmaken. De commissie Informatica volgt voortaan die nieuwe managementgerichte aanpak.
- 49.1.** De vroegere opdracht van de commissie, die meer was afgestemd op taken van beheer, of in den beginne zelfs van organisatie, is gewijzigd sedert bij artikel 102*bis* van de gecoördineerde wetten "een beheerder belast met het administratieve beheer van de Raad van State en zijn infrastructuur" is benoemd die krachtens artikel 102*ter* van diezelfde gecoördineerde wetten wordt bijgestaan door de houder van het adjunct-mandaat van stafdirecteur personeel en organisatie en de houder van het adjunct-mandaat van stafdirecteur budget en beheer, voor een hernieuwbare periode van vijf jaar, die aanvangt en een einde neemt gelijktijdig met de periode van het mandaat van de beheerder.
- 49.2.** De commissie heeft weliswaar nog steeds tot taak om onder het gezag van de korpschefs en met de medewerking van de beheerder en zijn twee adjuncten toe te zien op de manier waarop de dienst Informatica zijn opdrachten uitvoert, maar ze wordt dus ook met nieuwe opdrachten belast in het kader van de managementsneden van de Raad. Ze moet allereerst de korpschefs bijstaan bij het gewone beheer van de instelling, bij voorbeeld op het gebied van het beleid inzake de aankoop en de vernieuwing van hardware en software; voorts moet ze het beleid afstemmen op de waaier van keuzemogelijkheden en de gemaakte keuzes verantwoorden in het licht van een strategische visie. Tot slot moet ze - in hoofdzaak - vooruitblikken op de ontwikkeling van de automatisering, zowel op het gebied van de systemen als van de technologie. In haar nieuwe functie zal de commissie in de toekomst het vraagstuk moeten onderzoeken van de migratie van de exploitatiesystemen of van de keuze van open programmatuur, om maar twee voorbeelden te geven.
- 49.3.** Het is nog te vroeg om na amper enkele maanden al conclusies te trekken.

- 50.1.** De opdracht van de dienst Informatica, die in dit verband de nodige materiële ondersteuning biedt met het oog op de verwezenlijking van de activiteiten eigen aan iedere dienst, is daarentegen onveranderd gebleven. De aankoop, de inbedrijfneming en het onderhoud van het omvangrijke computerpark vormen de hoofdlijnen ervan.
- 50.2.** Tijdens het gerechtelijk jaar waarop dit jaarverslag betrekking heeft, is veel tijd besteed aan de verdere uitvoering van de aanpassingen noodzakelijk als gevolg van de inwerkingtreding van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, waardoor de personeelsformatie van de Raad van State is uitgebreid. Uit materieel oogpunt heeft dit geleid tot de aankoop en de installatie van nieuwe werkstations. Die taak gaat bij een constante personeelsstekte gepaard met de vernieuwing van het verouderde materiaal.
- 50.3.** De website van de Raad van State, die volledig is vernieuwd en die permanent wordt geactualiseerd, inzonderheid wat de meest recente jurisprudentie betreft ⁽⁶²⁾, is toegankelijker gemaakt doordat domeinnamen (URL's) in gebruik zijn genomen die intuïtief meer voor de hand liggen dan het huidige adres www.raadvst-consetat.be, te weten:
- www.raadvanstate.be
www.conseildetat.be
www.conseil-etat.be
www.staatsrat.be
www.councilofstate.be
www.supremeadministrativecourt.be.
- 50.4.** Veeleer dan daarover breed uit te wijden, nodigen we de lezer uit deze vernieuwde site te bezoeken aan de hand van de bovenstaande nieuwe adressen.

⁽⁶²⁾ Waar onder meer alle voorgaande openbare verslagen van de commissie Informatica te vinden zijn.

HOOFDSTUK IX : BEGROTING

51. De begroting van de Raad van State vormt afdeling 59 van de begroting van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken.

De bijgaande tabel geeft de ordonnanceringskredieten weer van de begrotingsjaren die overeenstemmen met de periode waarop het voorliggende openbare jaarverslag betrekking heeft, namelijk de kredieten toegekend door de aangepaste begroting van het begrotingsjaar 2007 en door de oorspronkelijke begroting 2008.

Ter wille van de transparantie worden de oorspronkelijke kredieten van het begrotingsjaar 2007 gegeven.

Het begrotingsjaar 2008 is begonnen onder de gelding van een financieringswet ⁽⁶³⁾ en van voorlopige kredieten ⁽⁶⁴⁾. Er zijn voorlopige kredieten toegekend van de maand januari 2008 tot de maand juni 2008. In deze regeling van voorlopige kredieten zijn de bedragen die voor de basisallocaties 59.01.1103 en 59.01.1104 ingeschreven zijn, aangepast op basis van de bijkomende personeelskredieten die in 2007 in het kader van de asielhervorming toegekend zijn ⁽⁶⁵⁾.

Op basis van de goedkeuring van de rijksmiddelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2008 ⁽⁶⁶⁾ is men

---

⁽⁶³⁾ Tijdens de budgettaire hervorming van 1989 heeft de wetgever veronachtzaamd een bepaling in te voegen betreffende het concept "financieringswet" ten opzichte van het concept "wet tot opening van voorlopige kredieten". Zie de brochure van de Kamer van volksvertegenwoordigers, "Beknopt handboek van begrotingsregels voor parlementair gebruik", 2e uitg., november 2003 (<http://www.lachambre.be>) (14/10/2008). Zie de financieringswet van 12 december 2007 voor het begrotingsjaar 2008, inzonderheid de artikelen 15 tot 28 die de financiële bepalingen vormen, Belgisch Staatsblad van 20 december 2007, 3e uitg., blz. 63.180 en volgende.

⁽⁶⁴⁾ Zie de artikelen 24 tot 26 van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd op 17 juli 1991, de voormelde wet van 12 december 2007, inzonderheid de artikelen 2 tot 14 waarbij voorlopige kredieten worden geopend en de wet van 7 april 2008 waarbij voorlopige kredieten worden geopend voor de maanden april, mei en juni 2008, Belgisch Staatsblad van 22 april 2008, 2e uitg., blz. 21.526 en volgende.

⁽⁶⁵⁾ Ontwerp van financiewet voor het begrotingsjaar 2008, memorie van toelichting (*Gedr. St.*, Kamer, 2007-2008, nr. 52-326/1, blz. 21 en blz. 196-197).

⁽⁶⁶⁾ Zie artikel 27 van de voormelde gecoördineerde wetten en de wet van 1 juni 2008 houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2008, Belgisch Staatsblad van 7 juli 2008, blz. 35.800 tot 35.852 en het *addendum* bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 17 juli 2008, blz. 37.328 tot 37.846.

teruggekeerd tot de gewone regeling van de budgettaire werking van de Raad van State.

In de verantwoording van de algemene uitgavenbegroting voor het jaar 2008 ⁽⁶⁷⁾ wordt, overeenkomstig artikel 13 van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd op 17 juli 1991, weer een opsomming gegeven van de taken die aan de Raad van State zijn toegewezen en wordt, per programma, een toelichting gegeven bij de geraamde uitgaven waarvoor kredieten worden aangevraagd.

Uit de toelichting bij de budgettaire voorstellen is het nuttig de volgende overwegingen over te nemen:

"Conform de begrotingsinstructies is de Raad van State bij het indienen van zijn begroting 2008 uitgegaan van de gerealiseerde kredieten 2007. Deze kredieten hebben evenwel enkel betrekking op taken en opdrachten zoals deze zich in 2007 metterdaad hebben voorgedaan. De wet van 15 september 2006 en bijbehorende veranderingen van de procedurereglementen voorzag voor 2007 evenwel in een grondige wijziging van de taken en opdrachten van de Raad van State, inzonderheid het verdwijnen van het vreemdelingencontentieux, het versneld wegwerken van de resterende voorraad in het vreemdelingencontentieux en het wegwerken van de achterstand in het gewoon contentieux aan de hand van de goedgekeurde achterstandsplannen.

Door het uitblijven van een nieuwe regering heeft de voorziene hervorming van de Raad van State in 2007 slechts beperkt doorgang kunnen vinden. Aangezien de benoeming van bijkomende staatsraden en griffiers niet tot de lopende zaken werden gerekend, heeft de Raad van State uiteraard ook de indienstneming van het bijbehorend administratief personeel uitgesteld. In 2007 werden de initieel (begroting 2007) goedgekeurde kredieten voor de hervorming van de Raad van State bijgevolg ook niet volledig aangewend. Voor 2008 moet er redelijkerwijze van worden uitgegaan dat de geplande hervorming zijn volle uitwerking zal hebben, waardoor de Raad van State 80 % van de oorspronkelijke (niet gebruikte) hervormingskredieten in zijn begroting 2008 opnieuw opneemt ⁽⁶⁸⁾."

⁽⁶⁷⁾ Verantwoording van de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2008 (*Gedr. St.*, Kamer, 2007-2008, nr. 52-994/4, blz. 387 tot 395). Zie eveneens de verantwoording van de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2007 (*Gedr. St.*, Kamer, 2006-2007, nr. 51-2705/3, blz. 397 en 403 tot 418).

⁽⁶⁸⁾ Voormelde verantwoording van de begroting 2008, blz. 388.

52. Begrotingscijfers

Afdeling 59 RAAD VAN STATE (ordonnanceringskredieten)⁽⁶⁹⁾	Oorspronkelijke begroting 2007⁽⁷⁰⁾	Aangepaste begroting 2007⁽⁷¹⁾	Oorspronke- lijke begroting 2008⁽⁷²⁾
Bezoldigingen statutair personeel	27.937	27.935	28.259
Bezoldigingen ander dan statutair personeel	7.062	7.062	7.005
Uitgaven voor sociaal dienstbetoon	55	57	50
Bestendige uitgaven	2.040	2.040	1.995
Informatisering	214	214	179
Uitzonderlijke aankopen	47	47	45
Duurzame roerende goederen	206	206	190
Aankoop informatica-apparatuur	493	493	406
Administratieve rechtspraak ⁽⁷³⁾	6	6	6
Werkingskosten Secretariaat-generaal "Association des Conseils d'Etat et des Juridictions administratives suprêmes de l'Union européenne"	3	3	1
Toelage "Association des Conseils d'Etat et des Juridictions administratives suprêmes de l'Union européenne"	2	2	2
TOTALEN voor het programma 13.59.0 en de organisatieafdeling 13-59	38.065	38.065	38.138

⁽⁶⁹⁾ Bedragen in duizenden euro's.

⁽⁷⁰⁾ Wet van 28 december 2006 houdende de Algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2007, Belgisch Staatsblad van 9 maart 2007, blz. 11.724 en 11.725.

⁽⁷¹⁾ Wet van 3 juni 2007 houdende tweede aanpassing van de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2007, Belgisch Staatsblad van 18 september 2007, blz. 49.171 en 49.173.

⁽⁷²⁾ Ontwerp van algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2008 (*Gedr. St.*, Kamer, 2007-2008, nr. 52-994/1, blz. 330 tot 333) en de voornoemde wet van 1 juni 2008.

⁽⁷³⁾ Fonds voor het beheer van de dwangsommen.

HOOFDSTUK X : DOCUMENTATIEVERWERKING VAN DE RAAD VAN STATE (Artikel 76, § 3, tweede lid, R.v.St.-Wet)

- 53.1. In de loop van het gerechtelijk jaar 2006-2007 werd de website van de Raad van State volledig vernieuwd. Op 17 september 2007 werd deze **vernieuwde website** voorgesteld tijdens een persconferentie.
- 53.2. Het groeiende aantal uitspraken, de gewijzigde verwachtingen van de gebruikers, het voortdurende streven naar een toenemende gebruiksvriendelijkheid en een verbeterde zoekmogelijkheid hebben ertoe geleid dat de rechtspraak van onze instelling sindsdien via de vernieuwde website op verschillende wijzen ontsloten wordt.
- 53.3. De arresten, gepubliceerd in Pdf-formaat, zijn doorzoekbaar via een full-text -zoekfunctie. Ze worden gepubliceerd per materie en ontsloten via een trefwoordenlijst.
- 53.4. Tijdens de persconferentie van 17 september werd bovendien de publicatie van de **databanken "rechtspraak"** in het vooruitzicht gesteld. Op 20 maart 2008 werd, samen met de Duitse vertaling van de website, de databank "juriDict" aan het publiek voorgesteld. Deze databank, die toegankelijk is via de website, heeft tot doel de documentatie betreffende de rechtspraak van de Raad van State ter beschikking te stellen van het publiek.
- 53.5. Overeenkomstig artikel 76, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State zijn de leden van het auditoraat er, onder meer, mee belast de documentatie betreffende de rechtspraak van de Raad van State in de vorm van geautomatiseerde bestanden bij te houden, te bewaren en ter beschikking te stellen. Zo zijn binnen het auditoraat twee databanken bestuursrechtspraak totstandgekomen, waarvan, kort samengevat, de ene de documentatie betreffende de rechtspraak van de Nederlandstalige kamers sedert 2000 bevat, en de andere de documentatie betreffende de rechtspraak van de Franstalige kamers sedert 1996. Deze gegevensbanken waren oorspronkelijk werkinstrumenten die uitsluitend voor intern gebruik bestemd waren (zie verder nrs 3.1 en 3.2).
- 53.6. Ze laten het auditoraat toe de documentatie betreffende de uitspraken van de Raad van State op een gecentraliseerde manier te beheren en te ontsluiten.
- 53.7. Bij de vernieuwing van de internetsite van de Raad van State waren de trefwoordenlijsten in boomstructuur met verwijzingen naar de arresten en beschikkingen reeds openbaar gemaakt.
- 53.8. Deze trefwoordenlijst in boomstructuur is het resultaat van een analyse van de arresten door speciaal daartoe aangewezen juristen. Ze voeren een selectie uit, waarbij de inhoudelijk relevante arresten worden overgehouden.
- 53.9. De rechtspunten van de geselecteerde arresten en beschikkingen worden samengevat en in de boomstructuur opgenomen.
- 53.10. Om de inhoud van deze gegevensbanken voor derden toegankelijk te maken, werd een nieuwe toepassing ontwikkeld die bladeren en zoeken ondersteunt.

Met het oog op de gebruiksvriendelijkheid werd een homogene interface voor de twee databanken (Fr & NL) ontwikkeld.

- 54.1.** De **documentaire diensten** van de Raad van State zijn thans versnipperd binnen de instelling (auditoraat, coördinatiebureau, bibliotheek, informaticadienst). Hoewel het aantal documentaire bronnen binnen de Raad van State de voorbije jaren aanzienlijk is toegenomen blijkt dat deze versnippering in de weg staat aan een optimalere uitbouw en ontsluiting van deze documentaire bronnen, zoals de eindgebruikers die terecht mogen verwachten. Daarom is besloten om tot een reorganisatie van de documentaire diensten van de Raad van State. De doelstelling van deze hervorming is een verbeterde en efficiëntere ondersteuning van de magistraten, hetgeen uiteindelijk moet bijdragen tot een verhoging van het rendement.
- 54.2.** De *ad-hoc*commissie voor de hervorming van de documentatie die door de korpsoversten is samengesteld, bracht op 11 januari 2008 een tussentijds verslag uit waarin zij adviseerde te werken rond de volgende punten :
- *de creatie van één gecentraliseerde ondersteunende documentatiedienst;*
  - *het inzetten van een kern bestuurlijke attachés-juristen met documentaire opdrachten;*
  - *de (her)definiëring van de opdrachten van de documentalisten (niv. 1);*
  - *garanties dat de hervorming ten goede komt van de eindgebruiker door de creatie van drie mechanismen :*
    - a. *Een hervormde Commissie documentatie;*
    - b. *Een fysiek aanspreekpunt voor de magistraten door het omvormen van de bibliotheek tot een documentair centrum;*
    - c. *Het uitbouwen van een digitaal documentair portaal om de documentatie gebruiksvriendelijk te ontsluiten.*
  - *het opstellen van een stappenplan om voornoemde doelstellingen te realiseren.*
- 54.3.** Op basis hiervan werd de "Commissie voor de hervorming van de documentatie" verzocht een voorstel tot hervorming te formuleren, een voorstel dat door de vergadering van de korpsoversten in de maand mei 2008 werd onderzocht.
- 54.4.** Vervolgens werd door de "Commissie voor de hervorming van de documentatie" een voorstel voorbereid waarbij de bibliotheek en het coördinatiebureau tot één geheel worden omgevormd.
- 55.1.** De **databank "Arresten-NL"**, die in de loop van het eerste trimester van 2000 aangemaakt is in FileMaker Pro, werd het voorbije jaar verder uitgebouwd.
- 55.2.** Deze databank, waarin systematisch de samenvattingen zijn opgenomen van de Nederlandstalige arresten van de Raad van State vanaf 1 januari 2000, is opgebouwd rond een trefwoordenlijst in een boomstructuur.

- 55.3.** Met de **databank "Jurisprudence - F"**, die eveneens in FileMaker Pro is aangemaakt, wordt de Franstalige documentatie betreffende de arresten van de Raad van State beheerd en toegankelijk gemaakt. Deze databank is opgebouwd rond een trefwoordenlijst, in boomstructuur. Zij is operationeel sedert juni 2004.
- 55.4.** Ingevolge de hervorming van de **cassatieprocedure** werd in deze databanken het voorbije jaar een gemeenschappelijke trefwoordenstructuur uitgewerkt voor de opname van de beschikkingen en arresten in cassatie.
- 55.5.** De tweetalige precedentendatabank **"Capita Selecta"**, die uittreksels uit adviezen van de afdeling Wetgeving ontsluit, werd het voorbije jaar verder uitgewerkt. In het bijzonder werd aandacht besteed aan het tot stand brengen van een eenvoudigere en logischere structuur.
- 56.1.** Zoals de voorbije jaren was de Raad van State ook het afgelopen jaar betrokken bij een aantal externe initiatieven die van belang zijn voor de ontsluiting en het beheer van digitale documenten in het algemeen en de eigen databanken in het bijzonder. De Raad van State nam actief deel aan de verdere ontwikkeling van de **Kruispunbank van de wetgeving**.
- 56.2.** Eind 2007 stelde de Commissie Documentatie vast dat de werkgroep van deze Kruispunbank niet meer samengekomen was sedert het vertrek van de heer De Croo, voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers. Deze werkgroep heeft geen eigen overlegstructuur zodat de werking afhankelijk blijkt te zijn van de initiatieven van de kamervoorzitter, die indertijd het coördinerend initiatief had genomen.
- 56.3.** Op verzoek van de Commissie Documentatie richtte de heer Andersen, Eerste Voorzitter, op 1 februari 2008 een schrijven aan de nieuwe kamervoorzitter.
- 56.4.** In zijn antwoord van 19 februari 2008 wees de heer Van Rompuy, kamervoorzitter, er onder meer op dat hij het project bleef steunen en dat hij de diensten van de Kamer ter beschikking stelde om, in samenwerking met de overige participerende instellingen, de Kruispunbank verder uit te bouwen.
- 56.5.** Tijdens de maand april 2008 heeft een nieuwe vergadering van de werkgroep plaatsgehad waarop is onderzocht hoe de volgende fase van het project gerealiseerd kan worden.
- 56.6.** Intussen heeft het Brussels Parlement zich aangesloten bij de instellingen die deel uitmaken van het project en werden er contacten gelegd met de FOD Financiën om ook databanken in het project te integreren. In de loop van de maand juni werd overleg gepleegd met de leiding van het Europees onderzoeksproject "Research for eGovernment" (R4eGov).
- 56.7.** De kruispuntdatabank van de wetgeving creëert één toegangspoort tot een aantal databanken die betrekking hebben op de wetgeving en verbindt deze rond de referentiedatabank van de Raad van State. De kruispunbank van de wetgeving is sinds 8 maart 2005 online : www.belgielex.be, www.belgiquelex.be en www.belgiumlex.be

- 56.8. De databank met wetgevingsreferenties "**refLex**" van de Raad van State, die de basisbijdrage vormt van onze instelling aan het project "Kruispuntbank van de wetgeving" werd verder uitgebouwd. Deze is ook publiek toegankelijk via de website van de Raad van State : <http://www.raadvst-consetat.be>.
- 56.9. Sedert juni 2008 neemt de Raad van State ook deel aan de werkzaamheden van de "Task group on **access to national case-law**" binnen de "Council Working Party on Legal Data Processing" van de Europese Unie, waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan metadata bij de publicatie van de rechtspraak en het probleem van de vertaling.
57. Overeenkomstig het koninklijk besluit van 7 juli 1997 betreffende de **publicatie van de arresten** van de Raad van State werden de arresten en beschikkingen van de Raad van State het voorbije jaar gepubliceerd via het Internet.
- 58.1. Het voorbije jaar werd het **elektronisch wetgevingsdossier** verder uitgebouwd.
- 58.2. De documenten die betrekking hebben op de behandeling van een verzoek om advies aan de afdeling Wetgeving worden ingescand en omgezet in een pdf-formaat waarop optische karakterherkenning werd toegepast. Alle documenten die handelen over eenzelfde adviesaanvraag worden gebundeld tot een digitaal dossier en gekoppeld aan het rolnummer. Dat dossier kan door de magistraten worden geraadpleegd via het Intranet en via de databank "Rol" van het Coördinatiebureau.
59. Sedert het voorbije jaar worden in de afdeling Bestuursrechtspraak van het **auditoraat** systematisch alle **verslagen** gearchiveerd in digitaal formaat. Aldus kan deze documentatie beter en sneller geraadpleegd en ontsloten worden. Voorheen gebeurde deze archivering deels nog op vrijwillige basis.
60. De **Commissie Documentatie**, waarin de diverse geledingen van de Raad van State vertegenwoordigd zijn, is vier keer bijeengekomen. Die commissie heeft onder meer tot taak de ontwikkeling van de projecten te evalueren en juridische documentatie zoals cd-roms, boeken, enz. te selecteren en, zo nodig, aan te kopen. In 2008 werd het budget van de bibliotheek gehandhaafd op 290.000 euro. De nieuwe basiseditie van de Codes Larcier en de Larcier Wetboeken werd aangekocht. Daarnaast zijn er 255 boekwerken gekocht : 117 in het Frans, 132 in het Nederlands en 6 in de twee talen. Het aantal abonnementen op tijdschriften vertoonde een lichte stijging van 132 naar 133 : 74 abonnementen op Franse tijdschriften, 41 abonnementen op Nederlandse tijdschriften en 18 abonnementen op tweetalige tijdschriften. Het aantal abonnementen op cd-roms bedroeg op het einde van het gerechtelijk jaar 20.

HOOFDSTUK XI : EXTERNE ACTIVITEITEN

- 61.** Onder externe activiteiten van de Raad van State en van de magistraten van de Raad wordt verstaan: officiële betrekkingen met Belgische en buitenlandse overheden of instellingen en met de pers; deelname aan congressen, aan colloquia of aan de werkzaamheden van internationale verenigingen; officiële delegaties of afvaardigingen van magistraten van de Raad van State; verwelkoming van stagiairs, enz.

Net als in de vorige jaarverslagen moet gewezen worden op de gestage groei van de internationale contacten, inzonderheid van de verzoeken tot juridische samenwerking vanwege landen die hun systeem van bestuursrechtspraak hervormen. De Raad van State hecht daar een zeer groot belang aan, omdat zulke bijeenkomsten het voordeel bieden dat contacten met buitenlandse collega's worden bevorderd, alsook de uitwisseling van nuttige informatie, en zulks tevens de uitstraling van onze instelling ten goede komt.

62. Betrekkingen met de Belgische overheden en met de pers

62.1. Betrekkingen met de Belgische overheden

- De Raad van State heeft vanzelfsprekend geregelde contacten met onder andere de Minister van Binnenlandse Zaken, onder wiens departement hij administratief en budgettair gezien ressorteert, en met andere ministers, inzonderheid met de minister belast met de Rijksgebouwen, met het oog op de voordracht van kandidaten en de benoeming tot verscheidene ambten, om de rechtspositie en de status van de personeelsleden te regelen, enz. De eerste voorzitter van de Raad van State, de voorzitter van de Raad van State, de auditeur-generaal, de adjunct-auditeur-generaal, de hoofdgriffier en de beheerder zijn daarbij betrokken.
- De eerste voorzitter, die aan het hoofd staat van de afdeling Wetgeving, heeft contacten met verscheidene federale, gemeenschaps- en gewestoverheden, voor het gereedmaken van de dossiers, de voortgang van de adviesprocedures en het doorsturen van de adviezen van de afdeling Wetgeving.
- De eerste voorzitter en de auditeur-generaal of de voorzitter of de adjunct-auditeur-generaal hebben de Raad van State vertegenwoordigd op verscheidene officiële plechtigheden of gebeurtenissen; daarnaast hebben delegaties van de Raad van State verscheidene traditionele plechtigheden en gebeurtenissen bijgewoond.

62.2. Betrekkingen met de pers

De pers brengt zeer vaak verslag uit over adviezen of arresten van de Raad van State.

Op 21 december 2004 heeft de algemene vergadering de heer L. HELLIN, kamervoorzitter, aangewezen als persmagistraat.

Op de internetsite is een rubriek "Nieuws" terug te vinden waarin informatie wordt verstrekt die van belang kan zijn voor de pers en het publiek in het algemeen (belangrijke schorsings- en vernietigingsarresten; benoemingen; sterfgevallen, ...).

De korpschefs hebben interviews gegeven aan journalisten van de algemene of gespecialiseerde pers.

63. Betrekkingen met buitenlandse overheden en instellingen

63.1. Ontvangst van buitenlandse delegaties of bezoekers

- In het kader van de algemene overeenkomst voor ontwikkelingssamenwerking tussen het Koninkrijk België en de Algerijnse Democratische Volksrepubliek, die is ondertekend te Algiers op 3 oktober 2004 en die betrekking heeft op het project van institutionele steun aan de Algerijnse Raad van State ⁽⁷⁴⁾, hebben twee Algerijnse magistraten van de kanselarij van 26 tot 30 mei 2008 een opleiding gevolgd over wetgevingstechniek en over de verschillende aspecten van de behandeling van een adviesaanvraag door de afdeling Wetgeving.
- De voorzitter van de Tsjechische regering, de heer C. Swoboda, heeft de Raad van State bezocht op 19 juni 2008 en interesseerde zich in het bijzonder voor de omzetting van Europese richtlijnen.
- De heer R. Schiano, administrateur bij de griffie van het Hof van Justitie van de Europese Unie, heeft de Raad van State bezocht van 18 tot 20 juni 2008.
- Een twintigtal magistraten van de Egyptische Raad van State hebben de Raad van State bezocht van 4 tot 11 juli 2008, in het kader van de IDLO (International Development Law Organisation); op 8 juli 2008 is er een colloquium gehouden over de volgende onderwerpen:
  - de rechtsmachtconflicten
  - de toepassing van het internationaal recht

⁽⁷⁴⁾

Artikel 1.2. van de Overeenkomst luidt als volgt:
"1.2. Son objectif global est : «le fonctionnement du Conseil d'Etat algérien est amélioré qualitativement». Son objectif spécifique est : «Les connaissances des membres du Conseil d'Etat algérien sont renforcées». Cet objectif est poursuivi en permettant à des cadres algériens de cette institution d'effectuer des stages pratiques au sein du Conseil d'Etat belge et en organisant en Algérie des conférences animées par des experts belges portant sur des domaines du droit administratif."

63.2. Deelname aan de activiteiten van de Vereniging van de Raden van State en van de Hoge Administratieve Rechtscolleges van de Lid-Staten van de Europese Unie (IVZW)

Het secretariaat-generaal van die vereniging is gevestigd bij de Raad van State van België.

De website van de vereniging is de volgende: www.juradmin.eu. Deze is ook toegankelijk via de website van de Raad van State www.raadvst-consetat.be en is opgezet met de medewerking van enkele leden van de Raad.

1° Deelname aan de gegevensbank JURIFAST en aan het forum van de vereniging

De gegevensbank JURIFAST (toegankelijk via de internetsite www.juradmin.eu) is bedoeld om snel de belangrijke arresten gewezen door de Raad van State en de opperste gerechtshoven van de Europese Unie op het vlak van het gemeenschapsrecht bekend te maken. Via het forum kunnen magistraten rechtstreeks informatie uitwisselen met collega's van de Raden van State en de Hoge administratieve rechtscolleges van de andere lidstaten.

De Raad van State werkt actief mee aan beide initiatieven.

Het netwerk van de voorzitters van de opperste gerechtshoven heeft zich principieel akkoord verklaard om mee te werken aan JURIFAST, zodat die hoven arresten kunnen invoeren in JURIFAST.

2° Seminarie van 18 en 19 oktober 2007 te Brno

Het jaarlijkse seminarie van de studie- en documentatiediensten van de aangesloten rechtscolleges heeft plaatsgevonden op het Administratief Hooggerechtshof van Tsjechië.

De Raad van State was vertegenwoordigd door de HH. Y. Kreins, kamervoorzitter, Ch. Stassart, hoofdsecretaris en B. Vandeloock, programmeur.

3° Vergadering van 3 december 2007 te Den Haag

De werkgroep, opgericht op verzoek van de Raad van State van Nederland, is voor het eerst bijeengekomen om na te denken over een hervorming van de prejudiciële procedure voor het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

De Raad van State werd vertegenwoordigd door de heer P. Gilliaux, eerste auditeur-afdelingshoofd.

4° Seminarie van 28 januari 2008 te Brussel over de bestuursrechter en het communautaire milieurecht

Op dat seminarie, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de instellingen van de Europese Unie, van de nationale ministers, alsook van advocaten en universiteitsprofessoren, zijn twee specifieke onderwerpen behandeld:

- de procedures voor de voorlichting van het publiek over milieugegevens en de medewerking van de burgers aan de uitwerking van projecten die milieu-effecten kunnen hebben;
- het communautair recht inzake afval en vervuulende installaties.

De delegatie van de Raad van State bestond uit:

de hr. R. Andersen, eerste voorzitter; mevr. M-R Bracke, voorzitter; de HH. Ph. Bouvier, auditeur-generaal; P. De Wolf, adjunct-auditeur-generaal; Y. Kreins, kamervoorzitter; mevr. M. Baguet, staatsraad; de HH. B. Jadot, eerste auditeur-afdelingshoofd en T. De Waele, auditeur.

5° Raad van bestuur en algemene vergadering te Warschau op 18 juni 2008

De algemene vergadering heeft inzonderheid de conclusies van de werkgroep over de hervorming van de prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen aangenomen.

De delegatie van de Raad van State bestond uit:

de HH. R. Andersen, eerste voorzitter; Ph. Bouvier, auditeur-generaal; Y. Kreins, kamervoorzitter; mevr. M. Baguet, staatsraad en de hr. Y. Houyet, auditeur.

63.3. Andere activiteiten in het buitenland

De heer Andersen, eerste voorzitter, heeft deelgenomen aan het rondetafelgesprek over het hoger onderwijs in Europa, dat heeft plaatsgevonden op 26 en 27 oktober 2007 en georganiseerd was door het Centre de Recherches Administratives van de faculteit Rechten en Politieke Wetenschappen van de universiteit Aix-Marseille.

Een delegatie van de Belgische Raad van State, samengesteld uit de HH. R. Andersen, eerste voorzitter, Y. Kreins, kamervoorzitter, Ph. Bouvier, auditeur-generaal en P. De Wolf, adjunct-auditeur-generaal, heeft deelgenomen aan het congres in Bangkok dat heeft plaatsgevonden van 22 tot 24 november 2007 en georganiseerd was door de Internationale Vereniging van Hoge Administratieve Rechtscolleges met als thema "De status van de magistraten in bestuurszaken".

In het kader van de activiteiten van de Internationale Vereniging van Hoge Administratieve Rechtscolleges hebben de HH. R. Andersen, eerste voorzitter, en Y. Kreins, kamervoorzitter, deelgenomen aan de raad van bestuur van 14 april 2008 te Vilnius, in Litouwen.

De heer Ph. Bouvier, auditeur-generaal, heeft op 6 juni 2008 deelgenomen aan een studiedag met als onderwerp "het hoger beroep", georganiseerd in Nancy door de Conférence des présidents de tribunal administratif et de Cour administrative d'appel de France.

Een delegatie van de Raad van State, samengesteld uit de HH. M. Messine en P. Lemmens, kamervoorzitters, alsook de hr. J. Regnier, eerste auditeur-afdelingshoofd, heeft op 9 en 10 juni 2008 deelgenomen aan de jaarlijkse vergadering van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

63.4. Bezoeken door personeelsleden van de FOD Binnenlandse Zaken in proeftijd

Vanaf mei 2008 hebben groepen personeelsleden in proeftijd van niveau A en B van de FOD Binnenlandse Zaken die werkzaam zijn op het Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen, de dienst Vreemdelingenzaken en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, een bezoek gebracht aan de Raad van State om de rol van de instelling beter te leren kennen.

63.5. Stages en bezoeken door groepen studenten

De Raad van State wordt steeds vaker aangesproken voor practica van studenten, alsook voor bezoeken van groepen studenten, zowel in verband met de werkzaamheden en bevoegdheden van de Raad, als aangaande de geschiedenis van de gebouwen.

BIJLAGEN

BIJLAGE I

**A. SAMENSTELLING NEDERLANDSTALIGE KAMERS EN
TWEETALIGE KAMER - 2007/2008**

a) Afdeling Wetgeving

	1ste kamer donderdag	3de kamer dinsdag
Voorzitter	M. VAN DAMME	D. ALBRECHT
Leden	J. BAERT W. VAN VAERENBERGH	J. SMETS B. SEUTIN
Assessoren	H. COUSY - A. SPRUYT - J. VELAERS - M. RIGAUX - M. TISON	
Griffier	A. BECKERS G. VERBERCKMOES	A.-M. GOOSSENS G. VERBERCKMOES

b) Afdeling Bestuursrechtspraak

	5de kamer (tweetalige kamer) dinsdag + donderdag
Voorzitter	R. ANDERSEN of P. LEMMENS
Leden	R. STEVENS P. LIENARDY L. HELLIN J. BOVIN D. MOONS ST. GEHLEN ⁽⁷⁵⁾ P. VANDERNOOT G. VAN HAEGENDOREN J. JAUMOTTE E. BREWAEYS J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁷⁶⁾
Plaatsvervangers	A. BEIRLAEN M. VAN DAMME J. BAERT
Griffiers	M.-Chr. MALCORPS W. GEURTS en M. SALIM (toegevoegd griffier)

⁽⁷⁵⁾ gepensioneerd sinds 01/08/2008

⁽⁷⁶⁾ vanaf 15/04/2008

	7de kamer donderdag	9de kamer maandag
Voorzitter	L. HELLIN	P. LEMMENS
LEDEN	E. BREWAEYS N.	A. VANDENDRIESSCHE D. MOONS
PLAATSVERVANGERS	M.-R. BRACKE D. VERBIEST A. BEIRLAEN P. LEMMENS R. STEVENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE J. BOVIN D. MOONS J. LUST G. VAN HAEGENDOREN C. ADAMS P. LEFRANC ⁽⁷⁷⁾ J. CLEMENT ⁽⁷⁸⁾ J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁷⁹⁾ St. DE TAEYE ⁽⁸⁰⁾	M.-R. BRACKE D. VERBIEST A. BEIRLAEN R. STEVENS J. BOVIN J. LUST G. VAN HAEGENDOREN E. BREWAEYS C. ADAMS P. LEFRANC ⁽⁸¹⁾ J. CLEMENT ⁽⁸²⁾ J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁸³⁾ St. DE TAEYE ⁽⁸⁴⁾
GRIFFIERS	E. IMPENS D. DECOCK	V. WAUTERS W. GEURTS

⁽⁷⁷⁾ vanaf 22/01/2008

⁽⁷⁸⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁷⁹⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸⁰⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸¹⁾ vanaf 22/01/2008

⁽⁸²⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸³⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸⁴⁾ vanaf 15/04/2008

	10DE KAMER vrijdag	12DE KAMER dinsdag
VOORZITTER	R. STEVENS	D. VERBIEST
LEDEN	J. BOVIN P. LEFRANC ⁽⁸⁵⁾ J. CLEMENT ⁽⁸⁶⁾ J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁸⁷⁾ St. DE TAEYE ⁽⁸⁸⁾	J. LUST G. VAN HAEGENDOREN
PLAATSVERVANGERS	M.-R. BRACKE D. VERBIEST A. BEIRLAEN L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE D. MOONS J. LUST G. VAN HAEGENDOREN E. BREWAEYS C. ADAMS	M.-R. BRACKE A. BEIRLAEN P. LEMMENS R. STEVENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE J. BOVIN D. MOONS E. BREWAEYS C. ADAMS P. LEFRANC ⁽⁸⁹⁾ J. CLEMENT ⁽⁹⁰⁾ J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁹¹⁾ St. DE TAEYE ⁽⁹²⁾
GRIFFIERS	M.-A. TRUYENS S. DE CLERCQ T. TEMMERMAN EN G. SCHEVENEELS (toegevoegd griffier)	S. DOMS FR. BONTINCK

⁽⁸⁵⁾ vanaf 22/01/2008

⁽⁸⁶⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸⁷⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸⁸⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁸⁹⁾ vanaf 22/01/2008

⁽⁹⁰⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁹¹⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁹²⁾ vanaf 15/04/2008

	14de kamer woensdag
Voorzitter	A. BEIRLAEN
Leden	C. ADAMS N.
Plaatsvervangers	M.-R. BRACKE D. VERBIEST P. LEMMENS R. STEVENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE J. BOVIN D. MOONS J. LUST G. VAN HAEGENDOREN E. BREWAEYS P. LEFRANC ⁽⁹³⁾ J. CLEMENT ⁽⁹⁴⁾ J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁹⁵⁾ ST. DE TAEYE ⁽⁹⁶⁾
Griffiers	Chr. VERHAERT A. DE SMET J. CASNEUF (toegevoegd griffier) en M. SALIM (toegevoegd griffier)

⁽⁹³⁾ vanaf 22/01/2008

⁽⁹⁴⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁹⁵⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁹⁶⁾ vanaf 15/04/2008

B. SAMENSTELLING FRANSTALIGE KAMERS, KAMER BELAST MET DE ZAKEN IN DE DUITSE TAAL EN TWEETALIGE KAMER - 2007/2008

a) Afdeling Wetgeving

	2de kamer maandag + woensdag + vrijdag	4de kamer maandag + dinsdag + woensdag
Voorzitter	Y. KREINS	PH. HANSE
Leden	P. VANDERNOOT M. BAGUET	P. LIENARDY J. JAUMOTTE
Plaatsvervangers	P. LIENARDY	M. BAGUET
Assessoren	J. KIRKPATRICK, H. BOSLY, G. KEUTGEN, G. DE LEVAL, A. WEYEMBERGH	
Griffiers	B. VIGNERON A.-C. VAN GEERSDAELE	C. GIGOT A.-C. VAN GEERSDAELE

b) Afdeling Bestuursrechtspraak

	5de kamer (tweetalige kamer) dinsdag + donderdag	6de kamer woensdag	8ste kamer vrijdag
Voorzitter	R. ANDERSEN OF P. LEMMENS	M.-L. THOMAS	J. CL. GEUS
Leden	R. STEVENS P. LIENARDY L. HELLIN J. BOVIN D. MOONS ST. GEHLEN ⁽⁹⁷⁾ P. VANDERNOOT G. VAN HAEGENDOREN J. JAUMOTTE E. BREWAEYS J. VAN NIEUWENHOVE ⁽⁹⁸⁾	P. LEWALLE P. NIHOUL	O. DAURMONT ST. GEHLEN L. CAMBIER ⁽⁹⁹⁾
Plaatsvervangers	A. BEIRLAEN M. VAN DAMME J. BAERT	O. DAURMONT C. DEBROUX	P. LEWALLE S. GUFFENS
Griffiers	M.-CH. MALCORPS W. GEURTS en S. MASTAKY (toegevoegd griffier)	V. SCHMITZ K. LAUVAU	M.-CL. HONDERMARCQ L. LEJEUNE ⁽¹⁰⁰⁾ FL. VAN HOVE

⁽⁹⁷⁾ gepensioneerd sinds 01/08/2008

⁽⁹⁸⁾ vanaf 15/04/2008

⁽⁹⁹⁾ gepensioneerd sinds 01/08/2008

⁽¹⁰⁰⁾ adjunct-auditeur geworden op 20/06/2008 en vervangen door B. DRAPIER, toegevoegd griffier

	11de kamer Vreemdelingen donderdag
Voorzitter	J. MESSINNE
Leden	J. VANHAEVERBEEK C. DEBROUX
Plaatsvervangers	J. JAUMOTTE F. DAOUT
Griffiers	<u>Griffiers</u> X. DUPONT, S. DJERBOU, B. DRAPIER (toegevoegd griffiers) <u>Plaatsvervangende griffiers</u> V. VANDERPERE, N. ROBA, C. HUGE, Y. DELVAL (griffiers) en T. GAYIBOR, R. GHODS (toegevoegd griffiers)

	13de kamer donderdag
Voorzitter	M. HANOTIAU
Leden	S. GUFFENS F. DAOUT P. VANDERNACHT ⁽¹⁰¹⁾ M. PAQUES ⁽¹⁰²⁾
Plaatsvervangers	PH. QUERTAINMONT I. KOVALOVSKY
Griffiers	M.-Chr. MALCORPS, V. WIAME, C. MOREL en Fr. QUINTIN (toegevoegd griffier)

⁽¹⁰¹⁾ vanaf 15/04/2008

⁽¹⁰²⁾ vanaf 15/04/2008

	13de kamer (Duitstalige zaken) dinsdag
Voorzitter	M. HANOTIAU
Leden	M. LEROY Y. KREINS
Plaatsvervanger	ST. GEHLEN ⁽¹⁰³⁾
Griffier	V. WIAME

	15de kamer Vreemdelingen dinsdag
Voorzitter	M. LEROY
Leden	PH. QUERTAINMONT I. KOVALOVSKY
Plaatsvervangers	P. VANDERNOOT P. NIHOUL
Griffiers	<u>Griffiers</u> N. ROBA, T. GAYIBOR, R. GHODS (toegevoegd griffiers) <u>Plaatsvervangende griffiers</u> V. VANDERPERE, C. HUGE, Y. DELVAL (griffiers) en X. DUPONT, S. DJERBOU, B. DRAPIER (toegevoegd griffiers)

⁽¹⁰³⁾ gepensioneerd sinds 01/08/2008

BIJLAGE II

**A) SAMENSTELLING VAN DE NEDERLANDSTALIGE
AFDELINGEN VAN HET AUDITORAAT**

Stand op 31 augustus 2008

Adjunct-auditeur-generaal

Patrik DE WOLF

AFDELING I (Wetgeving)

Guido JACOBS

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Coördinator documentatie en informatie
(gedetacheerd)

Raf AERTGEERTS Eerste auditeur-afdelingshoofd

Paul DEPUYDT

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Rein THIELEMANS

Eerste auditeur

Wouter PAS

Auditeur (gedetacheerd)

Kristine BAMS

Auditeur

Luc VAN CALENBERGH

Auditeur

Githa SCHEPPERS

Auditeur

Brecht STEEN

Auditeur

Dries VAN EECKHOUTTE

Adjunct-auditeur

Iris VERHEVEN Adjunct-auditeur

Frédéric VANNESTE

Adjunct-auditeur

AFDELING II

Rudi VAN DER GUCHT

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Bert THYS

Eerste auditeur

Diane MAREEN

Auditeur

Patricia DE SOMERE

Auditeur

Harry COLIN

Auditeur

Bart WEEKERS

Auditeur

Geert DE BLEECKERE

Auditeur

Jurgen NEUTS

Adjunct-auditeur

AFDELING III

Robert VANDER ELSTRAETEN

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Marijke STERCK

Auditeur

Marijke VAN LIMBERGEN

Auditeur

Rita VAN DEN EECKHOUT

Auditeur

AFDELING IV

Marc LEFEVER
Eric LANCKSWERDT
Peter SOURBRON
Peter PROVOOST

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Eerste auditeur
Eerste auditeur
Eerste auditeur

AFDELING V

Frans DE BUEL
Ann VAN MINGEROET
Tom DE WAELE
Ann EYLENBOSCH
Ronny VERCRUYSSSEN
Barbara SPEYBROUCK
Sofie DE DONCKER
An VAN DEN BROECK
Pierrot T'KINDT

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Auditeur
Auditeur
Auditeur
Auditeur
Auditeur
Adjunct-auditeur
Adjunct-auditeur
Adjunct-auditeur

AFDELING VI

Walter VAN NOTEN
Jos STEVENS
Luc VERMEIRE
Pierre BARRA
Werner WEYMEERSCH
Inge VOS
Alexander VAN STEENBERGE

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Eerste auditeur
Eerste auditeur
Eerste auditeur
Auditeur
Adjunct-auditeur
Adjunct-auditeur

B) SAMENSTELLING VAN DE FRANSTALIGE
AFDELINGEN VAN HET AUDITORAAT
Stand op 31 augustus 2008

Auditeur-generaal

Philippe BOUVIER

AFDELING I (Wetgeving)

Jacques REGNIER

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Pascal GILLIAUX

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Jean-Luc PAQUET

Eerste auditeur

Wanda VOGEL

Eerste auditeur

Alain LEFEBVRE

Eerste auditeur

Yves CHAUFFOUREAUX

Auditeur

Patrick RONVAUX

Auditeur

AFDELING II

Bernard DEROUAUX

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Eric THIBAUT

Eerste auditeur

Christian AMELYNCK

Eerste auditeur

Eric BOSQUET

Auditeur

Yves HOUYET

Auditeur (**gedetacheerd**)

Laurent JANS

Auditeur

Denis DELVAX

Auditeur

Elisabeth WILLEMART

Adjunct-auditeur

AFDELING III

Michel QUINTIN

Eerste auditeur-afdelingshoofd

Constantin NIKIS

Eerste auditeur

Isabelle LEYSEN

Auditeur

Geneviève MARTOU

Auditeur

Vinciane FRANCK

Auditeur

Paul DEBROUX

Auditeur

Valérie MICHIELS

Adjunct-auditeur

Luc DONNAY

Adjunct-auditeur

AFDELING IV

Jean-François NEURAY
Benoît CUVELIER
Fanny CARLIER
Anne-Françoise BOLLY
Marc JOASSART
Nathalie VAN LAER

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Eerste auditeur
Eerste auditeur
Auditeur
Auditeur
Auditeur

AFDELING V

Patrick HERBIGNAT
Paul ERNOTTE
Gisèle BEECKMAN de CRAYLOO
Robert HENSENNE
Claudine MERTES
Edwrd LANGOHR

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Eerste auditeur
Eerste auditeur
Eerste auditeur
Auditeur
Adjunct-auditeur

AFDELING VI

Stéphane SAINT-VITEUX
Gabrielle JOTTRAND
Georges SCOHY
Marc OSWALD
Florence PIRET
Laurence LEJEUNE

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Eerste auditeur
Auditeur
Adjunct-auditeur
Adjunct-auditeur
Adjunct-auditeur

AFDELING VII (Wetgeving)

Benoît JADOT
Xavier DELGRANGE
Luc DETROUX
Anne VAGMAN
Roger WIMMER
Laurence VANCRAYEBECK

Eerste auditeur-afdelingshoofd
Eerste auditeur
Eerste auditeur (**gedetacheerd**)
Auditeur
Auditeur
Auditeur

BIJLAGE III

SAMENSTELLING COORDINATIEBUREAU OP 31 AUGUSTUS 2008

Koen VERMASSEN, Eerste referendaris - afdelingshoofd
Jonny DRIJKONINGEN, Eerste referendaris

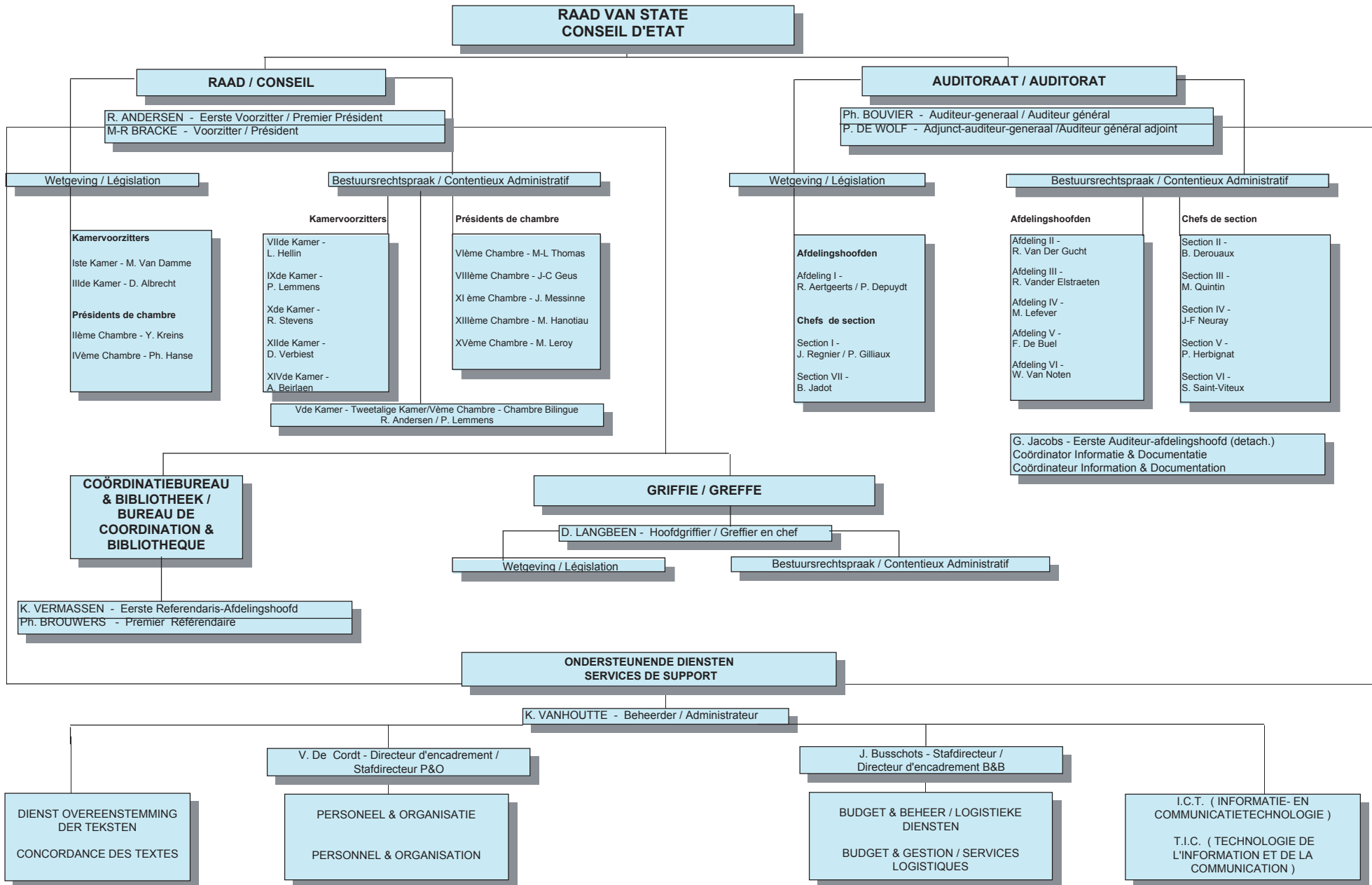
Philippe BROUWERS, Eerste referendaris, waarnemend afdelingshoofd
Michel PAUL, Eerste referendaris

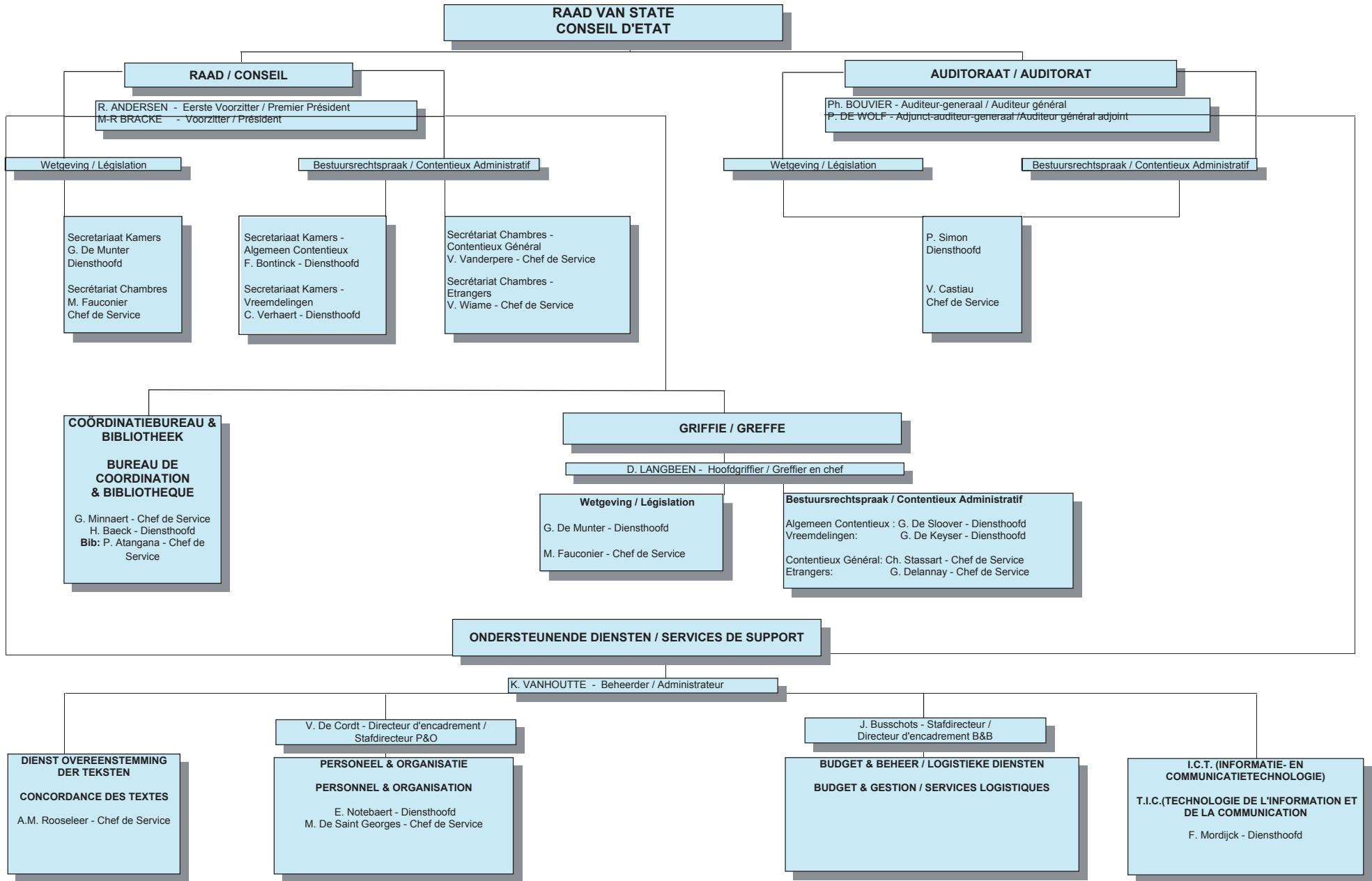
BIJLAGE IV

ORGANIGRAM VAN DE RAAD VAN STATE OP 31 AUGUSTUS 2008

SERVICES ORGANIQUES ET GÉNÉRAUX - ORGANIEKE EN ALGEMENE DIENSTEN

PERSONNEL ADMINISTRATIF - ADMINISTRATIEF PERSONEEL

Raad van State
Wetenschapsstraat 33
B-1040 Brussel
Tel.: +32 2 234 96 11
Fax: +32 2 231 18 20
e-mail: info@raadvst-consetat.be

Il existe aussi une version francophone de ce rapport.

U kan het jaarverslag van de Raad van State consulteren of downloaden in de taal naar uw keuze op de website <http://www.raadvst-consetat.be>